

*Utdrag af protokollet öfver landtförsvarsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 23 december 1909.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern LINDMAN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena grefve TAUBE,
Statsråden: PETERSSON,
HEDERSTIERNA,
SWARTZ,
grefve HAMILTON,
grefve EHRENSVÄRD,
MALM,
LINDSTRÖM,
NYLANDER.

[1, 29,
30.]

Angående
anslag till
arméns
pensionering
m. m.

Departementschefen, statsrådet Malm, anförde härefter:

»Sedan 1909 års Riksdag, med bifall till Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning, å extra stat för år 1910 anvisat ett förslagsanslag å 2,350,000 kronor dels till upprätthållande af arméns pensionskassas egen pensionering och dels till fyllnadspensioner i enlighet med de af Riksdagen godkända grunder för sådana pensioners utgående, har direktionen öfver nämnda kassa uti skrifvelse den 3 november 1909 anhållit, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå näst sammanträdande Riksdag att jämväl för år 1911 för ofvanberörda ändamål bevilja ett förslagsanslag å enahanda belopp.

I sammanhang härmed har direktionen gjort underdånig framställning om höjning af det å ordinarie stat under tionde hufvudtiteln anvisade bidraget till pensionering af änkor och barn efter befäl och underbefäl med vederlikar vid armén. Jämlikt Riksdagens skrivelse den 13 juni 1883 skulle detta statsbidrag utgå med 1 $\frac{1}{2}$ procent årligen på summan af de löner och beklädnadsbidrag, hvilka enligt gällande stater kunde läggas till grund för bestämmandet af fyllnadspension och måste alltså röna inverkan af hvarje förändring i lönestaterna. Sammanlagda beloppet af berörda löner och bidrag uppginge enligt 1910 års stater för arméns befäl och underbefäl med vederlikar samt för de från armén till kustartilleriet öfverflyttade, vid delaktighet i arméns änke- och pupillkassa fortfarande bibehållna löntagare till 7,955,475 kronor, hvarå 1 $\frac{1}{2}$ procent utgjorde i helt krontal 119,332 kronor, och ville direktionen föreslå, att anslaget i 1911 års riksstat uppföres med detta belopp.

Ifrågavarande anslag hade i riksstaten för år 1910 uppförts med 118,828 kronor, beräknadt på grund af de då kända, i 1909 års stater upptagna löner. Enär emellertid åtskilliga nya beställningar tillkommit för år 1910, borde anslaget, såsom nyss angifvits, rätteligen hafva bestämts till 119,332 kronor. Direktionen anhölle därför, att, i likhet med hvad förut ägt rum, framställning måtte hos Riksdagen göras om beviljande på extra stat för år 1911 af ett särskildt anslag å 504 kronor, motsvarande skillnaden mellan sistnämnda två belopp, till förstärkande af det för år 1910 utgående statsbidraget till pensionering af änkor och barn efter befäl och underbefäl med vederlikar vid armén.

Uti häröfver den 30 november 1909 afgifvet utlåtande har arméförvaltningens civila departement förklarat sig icke hafva något att anmärka mot de af direktionen föreslagna beräkningarna rörande nu anmälda anslagsbehof.

Med anledning af hvad direktionen sålunda hemställt får jag i underdånighet tillstyrka, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

dels att å extra stat för år 1911 anvisa ett förslagsanslag af 2,350,000 kronor, att användas såväl till upprätthållande af arméns pensionskassas egen pensionering med fastställda pensionsbelopp, mot skyldighet för pensionskassan att afstå de för året densamma tillkommande vederlag för de till statsverket indragna rusthållsafgifterna, som ock till fyllnadspensioner i enlighet med fastställda grunder för sådana pensioners utgående,

dels att höja det under riksstatens tionde hufvudtitel å ordinarie stat uppförda anslaget för bidrag till pensionering af änkor och barn efter befäl och underbefäl med vederlikar vid armén,

nu	kronor 118,828: —
med	„ 504: —
till	kronor 119,332: —

dels ock slutligen att till förstärkande af det i 1910 års riksstat för samma ändamål uppförda anslag å extra stat för år 1911 anvisa ett belopp af 504 kronor.»

Till denna departementschefens hemställan, däri statsrådets öfriga ledamöter instämde, tacktes Hans Maj:t Konungen lämna nådigt bifall; och skulle utdrag af protokollet härom tillställas finansdepartementet för iakttagande vid uppgörande af förslag till reglering af utgifterna under riksstatens tionde hufvudtitel.

Ex protocollo:
Erik von Horn.

*Utdrag af protokollet öfver sjöförvarsärenden hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 31
december 1909.*

Närvarande:

Hans Excellens herr statsministern LINDMAN,
Hans Excellens herr ministern för utrikes ärendena greve TAUBE,
Statsråden: PETERSSON,
HEDERSTIERNA,
SWARTZ,
greffe HAMILTON,
greffe EHRENSVÄRD,
MALM,
LINDSTRÖM,
NYLANDER,
VON SYDOW.

Härefter anförde departementschefen, statsrådet greve Ehrensvärd:
»Till 1908 års riksdag gjorde Eders Kungl. Maj:t framställning
om att Riksdagen måtte bevilja flottans pensionskassa bidrag af stats-
medel, motsvarande en och en half procent årligen på summan af de
aflöningsförmåner, hvilka enligt gällande stadganden kunde läggas till
grund vid bestämmande af fyllnadspension för befäl och underbefäl med
vederlikar vid flottan, samt för sådant ändamål å riksstatens tionde
hufvudtitel för år 1909 uppföra under benämning »bidrag till flottans
pensionskassas gratialfond» ett ordinarie anslag af 35,000 kronor.

Riksdagen, som ansåg med billighet öfverensstämmande, att flot-
tans pensionskassas gratialfond i likhet med arméns änke- och pupill-

[2, 32.]
*Ang. förhöj-
ning af an-
slaget för
bidrag till
flottans pen-
sionskassas
gratialfond.*

kassa finge af statsverket erhålla ett bidrag, beräknadt efter 1 ½ procent af summan af ofvanberörda aflöningsförmåner, eller i rundt tal 35,000 kronor, fann emellertid det nya statsanslaget böra för det dåvarande begränsas till det belopp, som erfordrades för att gratialkassan, inberäknadt ett redan då till gratialfonden utgående årligt anslag af statsverket å 16,650 kronor, finge åtnjuta ett statsbidrag af sammanlagdt 35,000 kronor, eller till 18,350 kronor.

I anslutning härtill uppförde Riksdagen under benämning »bidrag till flottans pensionskassas gratialfond» å riksstatens tionde hufvudtitel för år 1909 ett ordinarie anslag af 18,350 kronor.

Nu har direktionen öfver flottans pensionskassa i underdånig skrifvelse den 17 december 1909 med öfverlämnande af uppgift å beloppet af de aflöningsförmåner för år 1910, som enligt gällande stadganden kunna läggas till grund vid bestämmande af fyllnadspension för befäl och underbefäl med vederlikar vid pensionering genom flottans pensionskassa, anhållit, att till nästkommande års riksdag måtte göras framställning om att flottans pensionskassas gratialfond finge år 1911 komma i åtnjutande af det under benämning »Bidrag till flottans pensionskassas gratialfond» i riksstaten uppförda anslag, beräknadt efter 1 ½ procent på de aflöningsförmåner, som enligt gällande stadganden kunna läggas till grund för beräkning af fyllnadspensioner, utgörande beloppet 41,067 kronor 39 öre.

Uti häröfver den 28 december 1909 afgifvet utlåtande har marinförvaltningen icke haft annat att erinra än att ofvanberörda uppgift bort i vissa fall upptaga ett något förhöjdt belopp, beroende på ändrade stater och utgående ålderstillägg; och skulle med iakttagande af de af marinförvaltningen på grund häraf gjorda rättelser beloppet komma att i stället för 41,067 kronor 39 öre utgöra 41,211 kronor 39 öre. Tillika har marinförvaltningen hemställt, att ett belopp motsvarande skillnaden mellan det i 1910 års riksstat för ifrågavarande ändamål uppförda ordinarie anslaget belopp och det belopp, som kunde komma att å ordinarie stat för år 1911 för ändamålet äskas, måtte å extra stat för sistnämnda år begäras till förstärkande af berörda i 1910 års riksstat uppförda anslag.

I riksstaten för år 1910 är såsom ersättning för mistade inkomster för flottans pensionskassas gratialfond uppfördt ett belopp af kronor 16,650: — hvarjämte under benämning bidrag till flottans pen-

sionskassas gratialfond uppförts ett belopp af ... » 18,350: —

Summa kronor 35,000: —

Emellertid borde, enligt ofvanberörda af direktionen öfver flottans pensionskassa lämnade uppgift med de af marinförvaltningen däri gjorda ändringar dessa anslag på grund af den förändring i lönestaterna, som under de senare åren ägt rum, rätteligen hafva bestämts till 41,211 kronor 39 öre och i följd häraf ofvan nämnda belopp 18,350 kronor upptagits till 24,561 kronor 39 öre.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt och upplyst finner jag framställning böra hos Riksdagen göras dels om att det under benämning »Bidrag till flottans pensionskassas gratialfond» uppförda ordinarie anslag af 18,350 kronor må för år 1911 höjas med i rundt tal 6,200 kronor dels ock om beviljande på extra stat för år 1911 af enahanda belopp till förstärkande af det för år 1910 utgående statsbidraget till flottans pensionskassas gratialfond.

Jag får alltså tillstyrka, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen:

dels att höja det under riksstatens tionde hufvudtitel å ordinarie stat uppförda anslaget för bidrag till flottans pensionskassas gratialfond

nu	kronor 18,350: —
med	» 6,200: —
till	kronor 24,550: —

dels ock att till förstärkande af det i 1910 års riksstat för samma ändamål uppförda anslag å extra stat för år 1911 anvisa ett belopp af 6,200 kronor.

Till denna departementschefens hemställan, däri statsrådets öfriga ledamöter instämde, täcktes Hans Maj:t Konungen lämna nådigt bifall; och skulle utdrag af detta protokoll tillställas finansdepartementet för iakttagande vid uppgörande af förslag till reglering af utgifterna under riksstatens tionde hufvudtitel.

Ex protocollo:

Jacob Seth.

*Utdrag af protokollet öfver ecklesiastikärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 31
december 1909.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsminister LINDMAN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena grefve TAUBE,
Statsråden: PETERSSON,
 HEDERSTIERNA,
 SWARTZ,
 grefve HAMILTON,
 grefve EHRENSVÄRD,
 MALM,
 LINDSTRÖM,
 NYLANDER,
 VON SYDOW.

Föredragande departementschefen, statsrådet Lindström yttrade:

1:o.

[3.] »Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning
Kostnaden för medgraf 1909 års Riksdag i afseende å kostnaderna för småskollärares
förvaltningen m. fl. ålderdomsunderstödsanstalts förvaltning och verksamhet under
af småskol- år 1910,
lärares m. fl. att Kungl. Maj:t finge för sistnämnda år bestämma de belopp, som
ålderdoms- för bestridande af anstaltens förvaltningsbestyr blefve erforderliga; samt
understöds- att de för berörda förvaltningskostnader och för anstaltens utgifter
anstalt.

i öfrigt under samma år erforderliga medel finge af Kungl. Maj:t, i den mån influtna afgifter icke vore att tillgå, anvisas af tillgängliga statsmedel såsom förskott, att antingen ersättas af berörda afgifter i den mån de under året inginge, eller, därest dessa afgifter skulle för året finnas härtill otillräckliga, anmälas till ersättande af Riksdagen.

Direktionen öfver folkskollärarnas pensionsinrättning, åt hvilken förvaltningen af såväl småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt som döfstumlärarnas pensionsanstalt äfvensom en del andra pensionsanstalter är anförtrord, har den 10 december 1907 inkommit med förslag till definitivt ordnande af förvaltningen af samtliga under direktionen stående pensionsanstalter jämte förslag till lönestat för tjänstemännen. Öfver detta förslag har statskontoret på grund af nådig remiss afgifvit underdånigt utlåtande, hvaruppå direktionen yttrat sig i anledning af hvad statskontoret i sitt berörda yttrande anför. Ärendet har därefter den 31 december 1908 öfverlämnats till löneregleringskommittén för afgifvande af underdånigt utlåtande.

Då det emellertid knappast är sannolikt, att ärendet kan blifva af kommittén slutbehandladt så tidigt, att det kan genom nådig proposition föreläggas 1910 års Riksdag, hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen att, i afseende å kostnaderna för småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalts förvaltning och verksamhet under år 1911, medgifva

att Kungl. Maj:t må för sistnämnda år bestämma de belopp, som för bestridande af anstaltens förvaltningsbestyr blifva erforderliga; samt

att de för berörda förvaltningskostnader och för anstaltens utgifter i öfrigt under samma år erforderliga medel må af Kungl. Maj:t, i den mån influtna afgifter icke äro att tillgå, anvisas af tillgängliga statsmedel såsom förskott, att antingen ersättas af berörda afgifter, i den mån de under året ingå, eller, därest dessa afgifter skulle för året finnas härtill otillräckliga, anmälas till ersättande af Riksdagen.

2:o.

På framställning af Eders Kungl. Maj:t medgaf 1909 års Riksdag i afseende å kostnaderna för döfstumlärarnas pensionsanstalts förvaltning,

att Kungl. Maj:t finge för år 1910 dels bestämma de belopp, som erfordrades för bestridande af kostnaderna för förvaltningen af anstalten, dels ock, därest dessa kostnader icke kunde bestridas af influtna afgifter, anvisa erforderligt belopp af förslagsanslaget 'Bidrag till döfstumlärarnas pensionsanstalt'.

[4.]

*Kostnaden för
förvaltningen
af döfstum-
lärnarnas pen-
sionsanstalt.*

Enär, såsom jag redan nämnt, det knappast är sannolikt att nådig proposition kan komma att afgifvas till 1910 års Riksdag angående definitivt ordnande af förvaltningen af småskollärares m. fl. ålderdoms-understödsanstalt och döfstumlärarnas pensionsanstalt, hemställer jag nu, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen medgifva,

att Kungl. Maj:t må för år 1911 dels bestämman de belopp, som erfordras för bestridande af kostnaderna för förvaltningen af döfstumlärarnas pensionsanstalt, dels ock, därest dessa kostnader icke kunna bestridas af influtna afgifter, anvisa erforderligt belopp af förslagsanslaget 'Bidrag till döfstumlärarnas pensionsanstalt'.

3:o.

[5.]
Bidrag
till döfstum-
läraernas
pensions-
anstalt m. m.

I en till 1905 års lagtima riksdag den 18 februari 1905 aflåten proposition föreslog Kungl. Maj:t Riksdagen att godkänna vissa grunder för inrättande af en pensionsanstalt för döfstumlärare. I sammanhang därmed tillkännagaf Kungl. Maj:t, bland annat, dels att Kungl. Maj:t efter det närmare erfarenhet vunnits angående omfånget af de göromål, som tillhörde anstalten, samt dessa göromåls lämpliga fördelning, komme att till Riksdagen afgifva förslag till stat för anstalten, dels ock att Kungl. Maj:t, i den mån särskildt bidrag från statsverket till anstaltens uppehållande blefve erforderligt, komme att till Riksdagen aflåta proposition om uppförande i riksstaten af härtill erforderligt anslag.

Såsom af det vid den nådiga propositionen fogade utdraget af statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden den 18 februari 1905 framgår, yttrade dåvarande chefen för ecklesiastikdepartementet vid ärendets anmälan inför Kungl. Maj:t bland annat, beträffande det erforderliga statsbidraget till pensioneringen, att något bidrag från staten icke till en början skulle utgå; att, i den mån vederbörande döfstumskoldistrikt och tjänstinnehafvares afgifter icke erfordrades till årets utgifter, dessa afgifter skulle samlas till en fond, som gjordes räntebärande, hvarvid såväl afkastningen af denna fond som fondens kapital skulle jämte afgifterna användas för utgifternas bestridande; att, först sedan fonden till fullo åtgått, staten skulle tillskjuta årligt fyllnadsbidrag.

Hvad i den nådiga propositionen föreslagits blef af Riksdagen bifallet, hvarefter Kungl. Maj:t den 30 augusti 1905 utfärdade nådigt reglemente för döfstumlärarnas pensionsanstalt. I detta reglemente stadgas, bland annat, att de för pensionsanstaltens ändamål erforderliga kostnaderna skola bestridas genom afgifter af dels vederbörande skoldistrikt, dels ock vederbörande tjänstinnehafvare samt genom fyllnads-

bidrag af staten; *att* anstalten skall förvaltas af direktionen öfver folkskolläraernas pensionsinrättning enligt de närmare föreskrifter, som af Kungl. Maj:t meddelas; *att* distriktens och lärarpersonalens afgifter skola, i den mån de ej åtgå till årets utgifter, samlas till en fond, hvilken skall göras räntebärande mot fullgod säkerhet; *att* pensionsanstaltens alla utgifter skola bestridas i första rummet af afgifterna samt denna fonds afkastning och kapital, så att, först sedan fonden till fullo åtgått, staten skall tillskjuta erforderligt årligt fyllnadsbidrag; *att* förslag till stat för anstalten samt om sättet för arbetets anordning inom densamma skall uppgöras af direktionen och anmälas till Kungl. Maj:ts nådiga pröfning och fastställelse; *samt att* före den 1 oktober hvarje år direktionen skall till Kungl. Maj:t afgifva förslag å det fyllnadsbidrag af statsmedel, som anses böra i nästföljande statsreglering upptagas till bestridande af pensionsanstaltens utgifter under det år, samma statsreglering omfattar.

Med anledning af sistberörda bestämmelse aflät direktionen den 13 november 1905 till Kungl. Maj:t en underdånig skrifvelse, med förslag bland annat å det fyllnadsbidrag af statsmedel, som ansåges böra i statsregleringen för år 1907 upptagas till bestridande af pensionsanstaltens utgifter under samma år. Direktionen anförde därvid, att direktionen efter vissa angifna grunder funnit skäl antaga, att denna kostnad skulle komma att uppgå till 22,725 kronor, hvaremot skulle svara årsafgifter, som skäligen borde beräknas till 11,280 kronor, hvadan skillnaden mellan dessa summor utgjorde 11,445 kronor. Men då härtill skulle läggas kostnaden för anstaltens förvaltning, hvilken direktionen beräknade till 2,250 kronor, förutom det belopp, som enligt Kungl. Maj:ts bepröfvande anvisades till direktionens ordförande och ledamöter, ansåge direktionen att såsom förslagsanslag för år 1907 till bestridande af döfstumläraernas pensionsanstalts utgifter ett fyllnadsbidrag af statsmedel å 14,000 kronor borde i statsregleringen upptagas.

Sedan statskontoret häröfver afgifvit infordradt underdånigt utlåtande, föreslog Kungl. Maj:t i en den 13 januari 1906 aflåten proposition Riksdagen att för år 1907 på ordinarie stat under tionde hufvudtiteln uppföra ett förslagsanslag å 14,000 kronor under rubrik »Bidrag till döfstumläraernas pensionsanstalt», äfvensom medgifva, att Kungl. Maj:t finge af detta anslag anvisa erforderligt belopp till bestridande af nämnda anstalts förvaltningskostnader för år 1907.

Hvad sålunda föreslagits blef af Riksdagen bifallet; och finnes nyssberörda anslag jämväl för åren 1908 och 1909 uppfördt å ordinarie stat under tionde hufvudtiteln.

På Kungl. Maj:ts framställning medgaf 1907 års Riksdag, att Kungl. Maj:t finge för år 1908 dels bestämma de belopp, som erfordrades för bestridande af kostnaderna för förvaltningen af döfstumlärarnas pensionsanstalt, dels ock, därest dessa kostnader icke kunde bestridas af influtna afgifter, anvisa erforderligt belopp af förslagsanslaget »Bidrag till döfstumlärarnas pensionsanstalt».

Enahanda medgifvande lämnades af 1908 års Riksdag för år 1909 och af 1909 års Riksdag för år 1910 och torde böra begäras af Riksdagen jämväl för år 1911, hvarom jag ock förut denna dag gjort underdånig hemställan.

Ifrågavarande pensionsanstalt har numera utvidgats att omfatta äfven vissa andra än döfstumlärare. På Kungl. Maj:ts framställning har nämligen 1907 års Riksdag medgifvit, att vissa föreståndare och lärare vid folkhögskolorna och därmed förenade landtmannaskolor må äga delaktighet i döfstumlärarnas pensionsanstalt. I enlighet därmed har nådig kungörelse i ämnet utfärdats den 28 juni 1907. Sedermera har 1910 års Riksdag med bifall till därom gjord nådig framställning medgifvit delaktighet i döfstumlärarnas pensionsanstalt för lärare vid fristående, statsunderstödda landtmannaskolor, och har nådig kungörelse i ämnet utfärdats den 11 juni 1909.

För år 1910 medgaf Riksdagen, att ifrågavarande anslag måtte höjas med 6,000 kronor eller från 14,000 kronor till 20,000 kronor.

I underdånig skrifvelse den 23 augusti 1909 har nu direktionen öfver folkskollärarnas pensionsinrättning i afseende å det fyllnadsbidrag af statsmedel, som ansåges böra i statsregleringen för år 1911 upptagas till bestridande af pensionsanstaltens utgifter, anfört följande.

Ifrågavarande bidrag hade af direktionen beräknats böra utgå med 14,000 kronor årligen för tiden 1907—1909 och med 20,000 kronor för år 1910. Hittills hade bidraget dock ej behöft anlitas; och så vidt nu kunde bedömas torde anstalten vid innevarande års utgång komma att äga en behållning af omkring 20,000 kronor.

Under hvartera af åren 1910 och 1911 inflytande afgifter torde kunna beräknas till omkring 26,000 kronor.

Hvad därefter anginge utgifterna torde pensioneringssumman komma att utgöra för år 1910 omkring 40,000 kronor och för år 1911 omkring 55,000 kronor, hvilka antaganden direktionen stödde på lämnade årsuppgifter om delägares ålder m. m. Härtill komme förvaltningskostnader, utgörande 3,500 kronor för år.

Då det således syntes böra antagas, att anstaltens utgifter under

år 1911 komme att med omkring 30,000 kronor öfverstiga de medel anstalten under samma år hade till sitt förfogande, hemställde direktionen, att fyllnadsbidraget af statsmedel för år 1911 bestämdes till förslagsvis 30,000 kronor.

Jag finner ingen anledning till erinran mot direktionens nu ifrågavarande framställning. Visserligen måste de beräkningar, hvarå denna framställning grundar sig, anses ganska vanskliga. Men då staten åtagit sig att lämna erforderliga fyllnadsbidrag till ifrågavarande pensionsanstalt samt anslaget »Bidrag till döfstumlärarnas pensionsanstalt» är af förslagsanslags natur, torde någon tvekan ej böra förefinnas i fråga om beviljandet af den af direktionen begärda höjningen af samma anslag.

Jag hemställer alltså, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att för år 1911 höja det på ordinarie stat under tionde hufvudtiteln under rubrik »Bidrag till döfstumlärarnas pensionsanstalt» uppförda förslagsanslag med 10,000 kronor eller från 20,000 kronor till 30,000 kronor.

4:o.

I underdånig skrifvelse den 11 oktober 1909 har kanslern för rikets universitet förnyat en af honom i sammanhang med riksdagspetita till 1908 och 1909 årens riksdagar gjord framställning angående beviljande af medel till en personlig lärostol för docenten i paleontologi vid universitetet i Uppsala Carl Johan Josef Ernst Wiman.

[20.]
Personlig
professur för
docenten C. J.
J. E. Wiman.

Förslaget om inrättande af en dylik lärostol — då ännu, innan de extra ordinarie professurerna genom 1908 års Riksdags beslut allmänt förändrats till ordinarie professurer, afsedd att blifva en extra ordinarie professur — väcktes år 1907 af professorn i mineralogi och geologi vid universitetet A. G. Högbom, hvilken då till matematisk naturvetenskapliga sektionen ingaf en skrift med följande innehåll.

Då Högbom hemställde, att sektionen måtte för sin del bland årets riksdagspetita upptaga förslaget om en personell professur i paleontologi åt docenten Wiman, ville Högbom utöfver de skäl härför, som funnes anförda i en vid Högboms förslagsskrift fogad skrifvelse från professor Hjalmar Théel m. fl., i hvilken han för öfrigt i alla delar på det lifligaste instämde, äfven påpeka, hurusom universitetet redan för snart 20 år sedan kraftigt uttalat sig för inrättandet af en professur i paleontologi och hurusom det vid upprepade tillfällen från sakkunnigt håll blifvit påpekadt, att den enda nu förefintliga professuren i de mineralogisk-geologiska disci-

plinerna hade en allt för stor omfattning. Denna olägenhet blefve med vetenskapens hastigt fortgående utveckling och differentiering allt mera kännbar, såsom bland annat torde inses däraf, att i alla kulturländer af större utsträckning och mera omväxlande geologi ämnesgruppen delats på två eller flera professurer. En sådan delning kunde tänkas göras på flera olika sätt och borde rätta sig efter de särskilda ländernas säregna naturbeskaffenhet. Vid en mera tillfällig eller provisorisk utbrytning af någon disciplin ur gruppen kunde man i första rummet böra taga hänsyn till de personliga krafter, som vore disponibla. I föreliggande fall ställde det sig emellertid så förmånligt, att båda synpunkterna blefve tillgodosedda. Paleontologin, som i Wiman hade en så förtjänt representant, vore utan tvifvel den vetenskap, som med största fördel kunde afskiljas från den geologiska professuren, detta dels emedan den med denna stode i det minst nära sambandet, dels emedan samma professurs innehafvare både för närvarande hade och troligen framgent komme att ha tyngdpunkten af sin vetenskapliga utbildning och undervisning förlagd till de mera på fysik och kemi baserade forskningsområdena. Geologin med mineralogin hade såsom universitetsämne på det sista årtiondet fått en allt mera ökad betydelse. Dels hade det för dem, som studerade geografi, på grund af geografins växande betydelse såsom skolämne blifvit regel att de äfven idkade studier i geologi, dels hade det för åtskilliga nya riktningar inom den botaniska och zoologiska forskningen blifvit ett behof att anknyta studium i botanik och zoologi till geologi i mycket större utsträckning än förut varit fallet. Äfven i kombination med de fysisk-kemiska vetenskaperna medtoges nu geologi mera än förr. Detta gjorde, att antalet studerande i detta ämne nu vore 5 à 6 gånger större än det varit för blott ett eller ett par årtionden sedan. Att upprätthålla undervisningen med en enda professur blefve under dessa förhållanden så mycket svårare, som de olika studieriktningarna kräfde hvar sin undervisning. Man kunde icke rimligtvis undervisa botanister och zoologer, som studerade geologin hufvudsakligen för att få en inblick i jordens utvecklingshistoria, medels samma kurser i de grundläggande ämnena kristallografi, mineralogi och petrografi, som ägnade sig för dem, som med grundligare kemiska och fysiska förkunskaper studerade geologi i syfte att för praktiska eller teoretiska ändamål utbilda sig såsom geologer. Omvänt kunde man icke af dessa senare fordra samma utförliga kurser i jordens och organismernas utvecklingshistoria som af den förra gruppen. För att icke allt för mycket förlänga studietiden hade därför senast vårterminen 1907 föreläsningarna måst tagas med större antal timmar än som ålåge professorn; och

många gånger hade desslikes öfningar och demonstrationer måst dubbleras för att bättre tillgodose de olika studieriktningarna både med afseende på tid och kursernas omfattning. Med en personell professur i paleontologi syntes böra förenas undervisningsskyldighet i historisk geologi, en del af examensämnet geologi-mineralogi, som nu på grund af nödvändigheten af undervisning i första rummet i de grundläggande grenarna mineralogi, petrografi och dynamisk geologi allt för litet kunnat upptagas till behandling i föreläsningar och öfrig undervisning. Det torde af det anförda framgå, att inrättandet af en professur för Wiman skulle, utom det att därmed gäfves ett erkännande åt hans vetenskapliga förtjänster och att därmed befordrades en vetenskap, som i vårt land ej förut vore särskildt representerad vid universiteten, äfven vunnes en väl behöflig förstärkning i lärarkrafterna inom en ämnesgrupp, som måste erkännas vara i behof däraf. I betraktande häraf anhölle Högbom hos sektionen, att förslag om en personell professur för Wiman i paleontologi med undervisningsskyldighet jämväl i historisk geologi måtte upptagas bland sektionens riksdagspetita.

I den af Högbom omförmälda skrifvelsen anförde professorerna Hjalmar Théel, A. G. Nathorst, Wilhelm Leche, Gerhard Holm, Gerard De Geer, Einar Lönnberg och J. G. Andersson, såsom representanter för geologi, paleontologi och zoologi hufvudsakligen följande.

I vårt land hade man vid flera tillfällen genom att tilldela en synnerligen förtjänt forskare personlig professorsanställning bevarat åt universitetsundervisningen en dugande förmåga och samtidigt beredt åt en exklusivt vetenskapligt anlagd begåfning den lugna bärning, utan hvilken de vetenskapliga intressena skulle förkväfts under en hård och måhända föga framgångsrik kamp för dräglig existens. Denna utväg hade med rätta blifvit företrädesvis använd till förmån för representanter för de mer speciella vetenskapliga discipliner, som ej vore vid universiteten genom fasta lärostolar företrädda. Våra universitets historia erbjöde också en rad exempel på den vinst, som landets högre odling skördat af detta förfaringssätt.

Då vederbörandes nppmärksamhet nu fästes därpå, att synnerligen tungt vägande skäl talade för att tilldela en framstående forskare en personlig professorsanställning, skedde detta i den lifliga förvissningen, att en sådan åtgärd i detta fall skulle i hög grad gagna den svenska forskningen och blifva ett nytt hedrande bevis på vårt folks kulturella intresse. Paleontologien vore en af dessa antydda forskningsgrenar, hvilka ej vore genom fasta lärostolar representerade vid de svenska högskolorna. Flertalet af de svenska forskare, som idkat denna veten-

skap, hade sålunda nödgats att däråt ägna endast de stunder, som blifvit öfriga från annan verksamhet, hvilken gifvit dem deras lefvebröd. Extra ordinarie professuren i geologi och mineralogi i Lund inbjöde genom sin belägenhet i en synnerligen fossilrik trakt innehafvaren till paleontologiska studier, men en omfattande geologisk lärarverksamhet gjorde det dock för honom omöjligt att helt ägna sig åt den paleontologiska forskningen. En enda fast befattning vore i vårt land uteslutande afsedd för djurpaleontologien, nämligen intendenturen för fossila djur vid riksmuseum, och på denna plats hade vi också ägt forskare, hvilka lämnat synnerligen betydande bidrag till den paleontologiska vetenskapens utveckling. Dessutom finnes en personlig intendentur i växtpaleontologi vid riksmuseum (innehafvare A. G. Nathorst). Vidare borde i detta sammanhang nämnas, att en paleontologplats tidvis funnits vid Sveriges geologiska undersökning. Ehuru paleontologien sålunda vore i viss mån hemlös vid de svenska högskolorna, vore den dock en vetenskap af vidtgående betydelse. För geologien vore den en grundläggande hjälpvetenskap, utan hvilken jordens historia för alltid förblefve ett outredbart kaos, och stor vore dess betydelse för de biologiska vetenskaperna, hvilka paleontologien förskaffat ett af de viktigaste stöden för den moderna utvecklingsläran. Genom den intima förbindelsen med den stratigrafiska geologien komme paleontologien i beröring med det praktiska lifvet, t. ex. vid utredandet af lagringsförhållandena inom de bildningar, som föra kol och annat fossilt bränsle, t. ex. alunskiffer. Genom att direkt belysa djur- och växtlifvets gradvis försiggångna utveckling erbjöde den paleontologiska vetenskapen å andra sidan ett betydande teoretiskt bildningsvärde. Särskildt i vårt land förelåge för den paleontologiska vetenskapen en uppgift af synnerlig vikt. I våra vidt utbredda kambrisk-siluriska lager förekomme nämligen talrika lämningar af jordens äldsta hittills med säkerhet påvisade djurformer, hvilka därtill ofta vore ovanligt väl bevarade. Klart vore, att den internationella vetenskapen på grund häraf med rätta väntade, att man i vårt land skulle göra ett för de biologiska studierna så sällsynt värdefullt material tillgängligt för forskare och lärare inom andra i detta afseende olika ställda länder. Denna synpunkt förtjänade att beaktas, då man nu åsyftade att söka åtminstone temporärt bereda paleontologien en plats vid en af våra högskolor och därmed också samtidigt gifva en bekymmerfri bärning åt en forskare, som ägnat allt sitt intresse åt denna vetenskap, men nu i sin bästa arbetsålder stode utan möjlighet att ostörd af näringsbekymmer hängifva sig åt det arbete, som redan gjort hans namn känt på alla platser, där paleontologisk forskning

bedrefves. Den man, som härmed åsyftades, vore den nu — år 1907 — 40-åriga docenten i paleontologi Wiman. Efter en mindre uppsats på gränsområdet mellan paleontologi och geologi hade Wiman 1893 publicerat sin första rent paleontologiska afhandling »Ueber Diplograptidæ», som snart följdes af en andra »Ueber Monograptus», hvilka båda kunde betraktas såsom förarbeten till hans stora verk »Ueber die Graptoliten» (1896). I dessa arbeten hade han lämnat en ingående anatomisk utredning af ett betydande antal viktiga typer inom graptoliternas egenomliga och svårtydda djurgrupp, och med dessa undersökningar hade han på en gång fört kunskapen om graptoliterna ett verkligt jättesteg framåt. En af orsakerna till den betydelse, som hans arbeten öfver denna fossila djurgrupp ägde, vore visserligen det nästan enastående gynnsamma bevaringssätt, som de i en del svenska kalkstenar inslutna graptoliterna företedde, och äfven andra svenska forskare hade lämnat epokgörande bidrag till graptoliternas anatomi. I vissa tekniska förfaranden vore Wiman emellertid en verklig föregångsman; särskildt vore hans omfattande och framgångsrika användande af mikrotomtekniken utan motstycke i zoopaleontologisk praxis. Monografin öfver graptoliterna hade i ett slag gjort sin författare känd och aktad i utlandets fackkretsar. Äfven i ett antal senare arbeten hade Wiman fortsatt sina undersökningar rörande graptoliterna. I ett betydande antal afhandlingar och uppsatser hade Wiman vidare behandlat skilda delar af de svenska kambro-silurbildningarna, deras fauna och stratigrafi. Han hade därvid fått tillfälle att syssla med skilda djurgrupper såsom trilobiter, brachiopoder, bryozoaer m. m. Många af Wimans geologiska arbeten innehölle uppslag af synnerligen stort paleo-biologiskt intresse, så t. ex. hans arbete om kambrisk-siluriska faciesbildningar i Jämtland (1897), och hans uppsats öfver siluriska korallref på Gottland. Denna sistnämnda skrift, i hvilken förekomsten af verkliga korallref i Gottlands öfversilurlager för första gången angåfves och åskådligt beskrefves, bildade begynnelsen af ett nytt skede i gottlandssilurens utforskande, och betydelsen af det af Wiman angifna uppslaget hade framgått vid den af Sveriges geologiska undersökning under de senaste åren utförda, delvis ännu pågående detaljkarteringen af Gottland. Intill år 1904 hade Wimans arbeten varit begränsade till den svenska kambro-silurformationen. Detta år hade han emellertid till bearbetning mottagit det af den svenska sydpolsexpeditionen hemförda materialet af vertebratrester, härstammande från Seymouröns tertiärlager. Preparationen af dessa rester hade han utfört med utomordentlig omsorg, och hans beskrifning, omfattande rester af en zeuglodon och af minst fem obeskrifna pingvin-

släkten, hade ådagalagt hans skicklighet som forskare på ett för honom nytt arbetsområde.

Wiman, som i utlandets fackkretsar förvärfvat sig anseende som en af samtidens mest dugliga och mångsidiga forskare på paleontologiens område, beklädde alltjämt endast de i ekonomiskt afseende ytterst blygsamma befattningarna såsom docent och amanuens. Sedan flera år tillbaka hade han under föga gynnsamma förhållanden medels föreläsningar och kurser i paleontologi och historisk geologi på ett förtjänstfullt sätt medverkat vid undervisningen i geologi, ett ämne, som numera vid Uppsala universitet vunnit en betydande anslutning från de studerandes sida. Under nu förhandenvarande förhållanden kunde Wimans ekonomiska ställning vid universitetet ej förbättras; snarare skulle den, då dispositionsrätten för det docentstipendium, som han nu innehade, utginge, väsentligt försämrast. Under sådana förhållanden uttalades önskvärdheten af att genom en personlig professur åt denne förtjänste vetenskapsman bereddessa tryggare förutsättning för fortsatt forskningsarbete och samtidigt billig ersättning för hans verksamhet som lärare.

Vid Högboms förslagsskrift fanns härjämte fogad Wimans meritförteckning, hvaraf inhämtas, bland annat, att Wiman, som år 1895 aflagt filosofie licentiatexamen och samma år disputerat för filosofisk doktorsgrad, samt sedan den 22 februari 1896 är docent i paleontologi, dels med och dels utan understöd af statsmedel företagit ett större antal vetenskapliga resor såväl inom Skandinavien som i det öfriga Europa äfvensom af trycket utgifvit ej mindre än 31 skrifter.

I enlighet med Högboms förslag hemställde sektionen enhälligt hos det större akademiska konsistoriet i Uppsala om utverkande af anslag för inrättande af en personlig professur i paleontologi för Wiman, och konsistoriet förordade hos kanslern för rikets universitet bifall till framställningen.

Kanslern yttrade härom i underdånig skrifvelse den 1 oktober 1907 följande: Matematisk-naturvetenskapliga sektionens enhälligt gjorda och af konsistoriet understödda framställning om inrättande af en personlig professur i paleontologi för Wiman förordade kanslern för sin del lifligt till bifall. För en sådan personlig professurs upprättande talade icke blott den utaf Högbom särskildt framhållna omständigheten, att en del af den omfattande ämnesgrupp, Högbom vid universitetet representerade, borde, till stort gagn för undervisningen, utbrytas därifrån och öfverlämnas till en särskild lärare, utan framför allt vikten af att på ett stadigvarande sätt vid universitetet fästa en vetenskapsman,

hvilken under en följd af år mot ringa ersättning ägnat universitetet sina tjänster och därunder inom området af en specialvetenskap utvecklat en verksamhet, som, enligt hvad af framstående sakkunnige blifvit vitsordadt, förskaffat honom anseende i utlandets fackkretsar såsom en af samtidens mest dugliga och mångsidiga forskare på paleontologiens område. Kanslern ansåge sig hafva desto större skäl att ansluta sig till denna framställning, som den efter hans uppfattning stode i god öfverensstämmelse med vissa af Riksdagen gjorda uttalanden i fråga om upprättande af personliga professorer. I detta hänseende erinrades hurusom 1876 års Riksdag vid behandling af frågan angående ombildning af den dåvarande adjunktsinrättningen — efter omnämmande, att vederbörande departementschef förklarar det vara önskligt att nödiga tillgångar kunde beredas att, då tillfälle därtill yppades, vid universiteten bibehålla män af synnerligt framstående vetenskaplig förtjänst, utan afseende på läroämne — förklarar sig anse det vara af särdeles stor vikt, att universiteten genom anställning af professorer i omförmälda syfte skulle äga ett medel att vid sig och vetenskapens tjänst fästa män af ovanlig skicklighet och sällsyntare gåfvor, äfvensom föreslagit, att i stället för de bestående adjunkturerna måtte inrättas, bland annat, »tillfälliga professorsbeställningar för att tilldelas utmärkte vetenskapsmän».

År 1908 förnyade professor Högbom inom sektionen sitt ifrågasvarande förslag, därvid Högbom, med förmälan att de året därförut i ärendet anförda skäl fortfarande ägde giltighet samt att dessutom genom den nya filosofiska examensstadgans tillkomst behovet af en förstärkning i lärarkrafterna i ämnet blifvit ännu mera kännbart, åberopade den motivering och utredning, som åtföljt 1907 års förslag.

Med anledning häraf upprepade sektionen sin år 1907 hos konsistoriet gjorda hemställan i detta ämne och i skrifvelse till kanslern förordade konsistoriet liksom sistnämnda år bifall till framställningen, hvarefter kanslern med underdånig skrifvelse den 15 oktober 1908 öfverlämnade detta riksdagspetitum till nådig pröfning under åberopande af sitt år 1907 i ärendet afgifna yttrande.

Vid 1909 års Riksdag föreslogs i två särskilda, lika lydande motioner, väckta den ena inom Första Kammaren (n:o 17) af herr Blomberg och den andra inom Andra Kammaren (n:o 47) af friherre Bonde, att Riksdagen till en personlig professur för Wiman, omfattande paleontologi med undervisningsskyldighet jämväl i historisk geologi, måtte anvisa ett årligt belopp af 7,500 kronor jämte ett ålderstillägg af 600 kronor. Till stöd för denna framställning anfördes i hufvudsak samma skäl som de utaf de akademiska myndigheterna i ämnet åberopade, hvarjämte vid

motionerna funnos fogade af åtskilliga utländska sakkunnige vetenskapsmän gjorda, i hög grad lofordande uttalanden angående Wimans framstående skicklighet inom sin vetenskap.

I sitt utlåtande angående dessa motioner yttrade statsutskottet: Af den af motionärerna förebragta utredningen syntes visserligen framgå, att Wiman vore en synnerligen framstående forskare på paleontologiens område, och utskottet ville icke bestrida, att han kunde vara förtjänt af att en personlig professur för honom inrättades, men då utskottet hölle före, att det ej vore lämpligt att Riksdagen på enskild motion fattade beslut om en sådan åtgärd, som torde få anses böra i första hand göras till föremål för Kungl. Maj:ts pröfning, hemställde utskottet, att herrar Blombergs och friherre Bondes motion icke måtte af Riksdagen bifallas.

Kamrarnas beslut fattades i enlighet med utskottets hemställan.

Jämväl år 1909 har sektionen på hemställan af professor Högbom enhälligt hos konsistoriet anhållit om utverkande af anslag till en personlig professur i paleontologi och historisk geologi för Wiman. Konsistoriet har i anledning häraf upprepat sina två gånger förut hos kanslern gjorda framställningar i ämnet och kanslern har, såsom nämnts, i sin undåniga skrivelse den 11 oktober 1909 ånyo hemställt om bifall till ifrågavarande framställning.

*Departements-
chefens yt-
rande.*

Kanslern har i sin skrivelse den 1 oktober 1907 erinrat om 1876 års Riksdags uttalande rörande inrättandet af tillfälliga professorsbeställningar för att tilldelas utmärkta vetenskapsmän. Jag vill tillägga, att anledningen till att vid adjunktsinstitutionens ombildning medel ej afsattes till dylika lärostolar uteslutande var att söka i de begränsade tillgångarna: Kungl. Maj:t var anvisad till att vid berörda omgestaltning af universitetens organisation hålla sig inom de anslagsbelopp, som redan voro för handen, och då måste man afstå från att på stat hafva medel tillgängliga för dylika tillfälliga professurer.

Emellertid hafva sedermera i vissa fall efter särskilda framställningar till Riksdagen medel anvisats till personliga professurer. Och denna utväg, såsom under vissa förhållanden antaglig, omförmäles af dåvarande chefen för ecklesiastikdepartementet i hans anförande till protokollet öfver ecklesiastikärenden vid anmälan den 6 mars 1908 af frågan om lönereglering för rikets universitet och karolinska mediko-kirurgiska institutet m. m.

Utan tvifvel föreligger nu ett fall, då goda skäl förefinnas för inrättandet af en personlig professur. Detta synes innebära ej mindre att förskaffa universitetet en bestämd fördel — man kan nästan säga att tillfredsställa ett verkligt behof för detsamma — utan äfven att skänka en framstående vetenskapsman ett rättvist erkännande och bereda honom det nödiga ekonomiska underlaget för fortsättandet af hans för svensk undervisning gagnande och för svensk forskning hedrande verksamhet. Wiman intager, att döma af om honom fällda lofordande utlåtanden, såväl de förut här omnämnda som de vid omförmälda motioner fogade, ett så framstående rum inom den nutida svenska vetenskapen, att man ej kan längre uppskjuta en framställning, som synbarligen hittills fått stå tillbaka allenast med hänsyn till andra än mera trängande anslagsbehof. Och denna framställnings berättigande synes statsutskottet år 1909 hafva principiellt erkänt.

Då jag alltså finner en personlig professur böra för Wiman inrättas, lärer anslag till belopp, motsvarande vanlig professors aflöning böra begäras hos Riksdagen, att, såsom i liknande fall förut ägt rum, utgå å allmänna indragningsstaten. Universitetsprofessors sammanlagda aflöningsförmåner utgöra, oafsedt ålderstillägg, inalles 7,500 kronor med skyldighet dock för vederbörande att bidraga till egen pensionering. I likhet med hvad som skett beträffande med universitetsprofessor i aflöningshänseende likställda befattningshafvare inom riksförsäkringsanstalten och öfverstyrelsen för rikets allmänna läroverk, synes mig å Wimans lön böra afräknas ett belopp af 300 kronor, motsvarande, efter afrundning till närmast högre hundratal, pensionsavgift för löner reglerad tredje gradens tjänst. Aflöningsbeloppet skulle då blifva 7,200 kronor, hvaraf 4,700 kronor böra utgöra lön samt 2,500 kronor tjänstgöringspenningar. Därjämte bör Wiman, liksom öfriga universitetsprofessorer, få rätt till ett ålderstillägg å 600 kronor efter 5 års väl vitsordad tjänstgöring.

Vidare torde böra stadgas skyldighet för Wiman att vid den ålder, då universitetsprofessor i allmänhet är skyldig att afgå från tjänsten, jämväl frånträda sin professur, därest pension, beräknad efter samma grunder, som stadgats beträffande öfriga universitetsprofessorer, beredes honom.

Den personliga professuren bör såsom af det föregående synes inrättas såsom en lärostol i paleontologi. Högbom har framhållit, att Wiman jämväl borde undervisa i historisk geologi. Rörande Wimans undervisningsskyldighet torde Eders Kungl. Maj:t böra meddela särskilda bestämmelser, efter vederbörandes hörande.

Under åberopande af hvad jag nu anført tillstyrker jag, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen att

dels medgifva, att för Wiman må vid universitetet i Uppsala inrättas en personlig professur i paleontologi, med den undervisnings- och examinationsskyldighet som af Kungl. Maj:t bestämmes, samt med skyldighet för Wiman ej mindre att i tillämpliga delar vara underkastad de för universitetsprofessor i allmänhet för åtnjutande af nu gällande aflöningsförmåner stadgade villkor och bestämmelser än äfven att vid den ålder, då annan universitetsprofessor är skyldig att afgå från tjänsten, mot åtnjutande af pension, beräknad efter samma grunder, som stadgats beträffande öfriga universitetsprofessorer, jämväl frånträda sin professur, dels ock för berörda ändamål på allmänna indragningsstaten till årlig aflöning åt Wiman anvisa ett belopp af 7,200 kronor, däraf 4,700 kronor lön och 2,500 kronor tjänstgöringspenningar, jämte ett ålderstillägg å 600 kronor efter 5 års tjänstgöring.

5:o.

[21.]
*Understöd åt
äldre behöf-
vande folk-
skollärare.*

För att bereda understöd åt äldre behöfvande folkskollärare, hvilka icke kunna erhålla pension från folkskollärarnas pensionsinrättning, har för hvar och ett af åren 1885—1904 å allmänna indragningsstaten anvisats ett anslag å 10,000 kronor. För åren 1905 och 1906 bestämde Riksdagen anslaget storlek till respektive 7,000 kronor och 6,650 kronor, för åren 1907 och 1908 till 4,900 kronor, för år 1909 till 5,600 kronor samt för år 1910 till 4,400 kronor. Maximibeloppet för hvarje understödstagare, hvilket till år 1899 var 250 kronor, höjdes af 1898 års Riksdag till 300 kronor och af 1900 års Riksdag till 350 kronor. På grund af inom 1907 års Riksdag väckt motion höjdes maximibeloppet till 400 kronor, hvilket belopp äfven blifvit bestämdt för åren 1909 och 1910. Med godkännande häraf täcktes Eders Kungl. Maj:t den 11 juni 1909 utfärda kungörelse i ämnet. Under år 1909 hafva 10 understödstagare erhållit understöd till ett sammanlagdt belopp af 4,000 kronor.

Jag hemställer nu, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att för år 1911 å allmänna indragningsstaten anvisa ett anslag å 4,000 kronor, att enligt de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna godt meddela, användas till understöd af högst 400 kronor åt sådana äldre behöfvande folkskollärare, hvilka oförvitligt skött sin tjänst, men därifrån erhållit afsked före år 1867.

6:o.

För att bereda ålderdomsunderstöd åt sådana lärare och lärarinnor vid småskola eller mindre folkskola samt biträdande och extra ordinarie lärare och lärarinnor vid folkskola, hvilka, efter att hafva i minst femton års tid oförvitligen tjänstgjort, afgått från tjänsten utan att erhålla understöd enligt nådiga reglementet den 22 juni 1892, samt under vissa angifna villkor och bestämmelser i öfrigt, har för åren 1902—1905 å allmänna indragningsstaten anvisats ett anslag å 19,400 kronor årligen. För hvarterdera af åren 1906, 1907 och 1908 anvisade Riksdagen för samma ändamål 18,000 kronor. För samma ändamål beviljade Riksdagen för hvarterdera af åren 1909 och 1910 24,000 kronor, hvarvid understödets maximibelopp höjdes från 100 kronor till 150 kronor. Med godkännande häraf täcktes Eders Kungl. Maj:t den 11 juni 1909 utfärda kungörelse i ämnet.

[22.]
Understöd åt
äldre behöf-
vande små-
skollärare
m. fl.

Under år 1909 har häraf tilldelats åt 144 understödstagare, hvaraf 2 för året nytillkomna, ett sammanlagdt belopp af 21,600 kronor. Jag hemställer nu, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att för år 1911 å allmänna indragningsstaten anvisa och till Kungl. Maj:ts disposition ställa ett anslag af 21,600 kronor för beredande af ålderdomsunderstöd åt sådana lärare och lärarinnor vid småskola eller mindre folkskola samt biträdande och extra ordinarie lärare och lärarinnor vid folkskola, hvilka, efter att hafva i minst femton års tid oförvitligen tjänstgjort, afgått från tjänsten utan att erhålla understöd enligt nådiga reglementet den 22 juni 1892, samt under enahanda villkor och bestämmelser i öfrigt, som beträffande det för år 1910 uti förevarande afseende beviljade anslag blifvit af Riksdagen stadgade, nämligen

att lärares eller lärarinnas tjänstgöring afslutats så tidigt, att ålderdomsunderstöd enligt nyssnämnda nådiga reglemente icke kunnat honom eller henne beviljas, eller före utgången af år 1891;

att sådan från tjänsten afgången lärare eller lärarinna uppnått en lefnadsålder af minst femtiofem år;

att han eller hon styrkes befinna sig i behöfvande omständigheter;

att det belopp, hvartill understöd högst må meddelas, bestämmes till 150 kronor årligen; samt

att Kungl. Maj:t må äga att meddela de närmare föreskrifter i ämnet, hvilka befinnas erforderliga.

7:o.

[33.]
 Understöd åt
 vissa äldre be-
 höfvande folk-
 skollärare och
 folkskollära-
 rinnor.

Med föranledande af de förbättrade villkor, som från och med år 1907 bereddes folkskollärarkåren, anhöllo uti en under år 1907 till Kungl. Maj:t ingifven underdånig petition åtskilliga före nämnda år pensionerade folkskollärare och folkskollärarinnor om vidtagande af åtgärder för beredande af *bättre pensionsförmåner* åt petitionärerna och deras änkor och barn. Petitionen är af följande innehåll:

»Undertecknade, före innevarande år pensionerade folkskollärare från skilda trakter inom hela vårt land, hafva tänkt sig möjligheten att till sina otillräckliga pensioner erhålla ett årligt dyrtidstillägg.

Våra löneförmåner under hela vår tjänstetid voro nämligen så ringa, att vi ej *då* utan ständigt tryckande ekonomiskt bekymmer kunde existera på dem, hvilket allt är lika påtagligt som allmänt känt och erkänt.

För de förhöjningar af lönerna, som gång efter annan beviljades, kände vi oss mycket tacksamma och uppmuntrade, men i själfva verket blef, i följd af myntvärdets ständiga sjunkande, vår ställning genom dem knappast förbättrad. I hopp om verksammare löneförhöjning och ålderstillägg härdade vi, i motsats till många andra, emellertid ut, tills vi, i allmänhet nedbrutna, måste taga afsked. Men då minskades våra existensmedel icke blott med $\frac{1}{4}$ af den forna kontanta lönen utan ock med förlusten af fri bostad, bränsle och planteringsland samt med det goda ekonomiska stöd, hvilket våra elevers tacksamma föräldrar i växlande former i allmänhet lämnade oss.

Nu stå vi emellertid i närvarande dyra tid hänvisade till att existera på endast $\frac{3}{4}$ af vår afstädda kontanta lön, d. v. s. på pensionen, minskad med afgiften till änke- och pupillkassan samt de erforderliga skatterna. Men våra lefnadsbehof äro ej mindre nu än före afskedstagandet. Snarare hafva de tillväxt med åren, då nervklenheten, bräckligheten och ålderdomssvagheten mera påkalla läkares och andras nu så dyrlejda omvårdnad och hjälp. Våra existensvillkor som f. d. statens och kommunens tjänstemän i förening äro gifvetvis nu så tryckta, att vi ej längre kunna uthärda därmed, utan nödgas gifva det tillkänna för möjlig rättelse. Som det nu gestaltar sig för oss, måste våra *barn*, om de därtill äro i tillfälle, bidra till vår utkomst, och där någon af oss har något utom pensionen, så måste detta, till barnens framtida ekonomiska skada, anlitas för anskaffandet af vårt dagliga bröd. Inga andra,

med oss i öfrigt jämnställda tjänstemän, hvilka dessutom, i motsats till oss, i regel pensioneras efter *hela* sin afstådda sista lön, äro lämnade med så klena pensionsvillkor som vi. Orsakerna härtill äro väl förnämligast de hittills segslitna fördomarne mot folkskolan; men då vi alltid i vår om än så oansenliga verksamhet för och bland ungdomsskolorna haft vårt folks och fosterlands sanna välgång som mål för vårt kanske mera banbrytande arbete, så synes och kännes förhållandet oss lika tungt som egendomligt. Det torde emellertid framgå, att *vi* i synnerhet väl behöfde pensioneras efter *hela* vår lön och således äfven för husrums-, bränsle- och planteringslandsvärdet; och på denna grund skulle vår pension nu hafva varit 262 kronor 50 öre större än den är, emedan nämnda naturapersedlar gärna icke torde kunna värderas under 350 kronor i genomsnitt.

Då pensionen är afsedd att vara den uttjäntes relativt anständiga existensmedel, så torde vår anhållan om dess höjning svårigen kunna anses omotiverad. Vi ha visserligen ingen skrifven lags rätt till förbättring i våra pensionsvillkor; men vi vädja till vederbörande i denna vår nog så ömtåliga sak.

Våra från och med år 1907 afskedstagande kamrater hade icke heller laglig rätt att få lönen och därmed pensionen höjd till nuvarande maximum. Men liksom vederbörande ändå, inseende lörens och pensionens otillräcklighet, förlidet år genom statsanslag såg deras behof tillgodo, så bedja och hoppas vi, att äfven våra pensionsvillkor af samma skäl och på samma sätt tillgodoses, helst som prisstegringen å lifsmedlen sedan dess fortgått och fortgår.

Det förhållandet, att lärare, hvilka flere eller färre år, ja i något fall blott några månader före år 1907 tagit afsked, för sin utkomst äro hänvisade till ett belopp, som jämförelsevis så mycket understiger den till våra vederlikar från och med samma år normalt utgående pensionens storlek, torde i och för sig innebära maning till rättelse, helst som de lika litet som vi hittills erlagt någon afgift till pensionskassan, hvilken under och på grund af äfven vår 30-, 40- å 45-åriga tjänstgöringstid växt till sitt nuvarande ansenliga belopp.

Visserligen veta vi, att pensionsförhöjningar af princip sällan beviljats; men å andra sidan torde ej kunna förnekas, att *våra* pensionsförhållanden, såsom ofvan visats, väsentligen afvika från den allmänna principen. Oss synes därför, att de principiella skälen för vår pensionshöjning äro de icke minst talande och manande. Och liksom pension icke så sällan beviljas åt sådana uttjänste, som annars icke under tjänstetiden emottogo aflöning eller aflönades med beräkning att erhålla sådan,

så torde förhöjning af vår otillräckliga pension hafva nog talande skäl för sig. Att åt oss på ett eller annat sätt, under ena eller andra benämningen höja pensionen för en snart svunnen tid synes icke heller kräfvat något jämförelsevis stort belopp, enär för hvarje halfår, som går, anslaget härför tages allt mindre i anspråk.

Vi anse oss sålunda från alla sidor sedt föra en rättfärdig, nödig och möjlig sak, då vi härmed i största ödmjukhet anhålla, det Eders Kungl. Maj:t täcktes nådigst upptaga och gilla denna vår petition samt på grund däraf vidtaga tjänliga åtgärder för att vi samt våra änkor och oförsörjda barn efter oss från och med år 1908 måtte ur folkskollärarnes pensionskassa eller genom statsanslag erhålla ett tillägg till vår nuvarande pension, så att denna jämte tillägget uppgår till samma belopp, hvarmed de folkskollärare pensioneras, hvilka år 1907 afgå med pension efter nu lagliga högsta lönegraden, eller, om detta icke skulle anses kunna beviljas, att hvar och en af oss uppflyttas i pensionsrätt efter den högre aflöning, som bestämdes efter vårt afskedstagande.»

Direktionen öfver folkskollärarnas pensionsinrättning afgaf den 21 januari 1908 infordradt underdånigt utlåtande öfver petitionen och anförde därvid följande:

»Beträffande till en början den begärda höjningen af sökandenas egna pensioner får direktionen, med framhållande att i hvarje fall folkskollärarnas pensionsinrättning ej lämnar tillgång till bestridande af denna utgift, hvadan höjningen måste med statens medel bekostas, från allmänt principiell synpunkt erinra, hurusom ett bifall till framställningen i ena eller andra formen skulle väsentligen rubba proportionen mellan lön och pension äfvensom att staten finge för dessa äldre pensionärers del vidkännas proportionsvis större kostnader än för dem, som under år 1907 uppförts å pensionsstat. Det förtjänar ock påpekas att i och med införandet af nu gällande pensioner vederbörande lärare ålagts att själfva bidra till sin pensionering, något hvarifrån sökandena varit befriade.

För den händelse Eders Kungl. Maj:t emellertid skulle finna ansökningen böra föranleda till åtgärd, har direktionen — under antagande att sådan åtgärd komme att inbegripa ej endast sökandena utan samtliga före år 1907 pensionerade folkskollärare och folkskollärarinnor — utredt, hvilken kostnad skulle erfordras för höjande af samtliga till dessa utgående pensioner enligt de från och med år 1907 gällande delaktighetsbeloppen eller 1,350 kronor för lärartjänst och 1,200 kronor för lärarinnetjänst. Direktionen har härvid funnit, att för år 1908 be-

räknas komma att utgå hela och afkortade pensioner efter delaktighetsbelopp af 1,000 kronor och därunder, de förra till belopp af 588,910 kronor, fördelade på 886 män och 68 kvinnor, samt de senare till belopp af 139,459 kronor, fördelade på 226 män och 72 kvinnor. Nämnda pensioner, uträknade efter nu gällande delaktighetsbelopp, skulle utgöra, de hela pensionerna 958,718 kronor och de afkortade 243,779 kronor 70 öre eller, efter höjning till jämna krontal i rundt tal 244,000 kronor. För en dylik höjning af pensionerna skulle således för år 1908 erfordras ett anslag af 369,808 kronor för de hela pensionerna och af 104,541 kronor för de afkortade eller tillhoppa 474,349 kronor, hvilket anslag naturligen skulle komma att under de följande åren efter hand minskas för att efter en tidrymd, som torde kunna beräknas till 30—35 år, helt upphöra.

I fråga om det af sökandena alternativt framställda yrkandet, att hvar och en af dem skulle 'uppflyttas i pensionsrätt efter den högre aflöning, som bestämdes efter deras afskedstagande', får direktionen, som utgår från att 'aflöning' här är att anse liktydigt med delaktighetsbelopp, till en början erinra att, hvad beträffar tiden före år 1907, delaktighetsbeloppet först från och med år 1901 varit fixt, nämligen 1,000 kronor, under det att därförut skoldistriktet ägt att under vissa förutsättningar själfva bestämma tjänsters delaktighet mellan vissa maximi- och minimibelopp. Förutom att det med hänsyn härtill är ovisst, huru ansökningen i denna del är att förstå, måste i hvarje fall den angifna beräkningsgrunden för pensionsförhöjning, huru densamma än skall tillämpas, anses leda till otillfredsställande resultat, särskildt därutinnan att ökningen ingalunda torde — såsom enligt det af sökandena i första hand framställda yrkandet — till största delen komma de mindre pensionerna till godo utan snarare tvärtom. I detta hänseende erinras att minimibeloppen för tjänsters delaktighet utgjort: åren 1867—1873 400 kronor, åren 1874 och 1875 500 kronor, åren 1876—1891 600 kronor, åren 1892—1898 700 kronor samt åren 1899 och 1900 800 kronor, hvarefter fixa delaktighetsbelopp varit gällande, nämligen 1,000 kronor åren 1901—1906 och sedermera 1,350 kronor för manlig tjänst och 1,200 kronor för kvinnlig. De efter nämnda delaktighetsbelopp bestämda *hela* pensionerna utgöra således respektive 300 kronor, 375 kronor, 450 kronor, 525 kronor, 600 kronor, 750 kronor samt 1,013 kronor för manlig tjänst och 900 kronor för kvinnlig tjänst; och framgår således att under det en pension på t. ex. 300 kronor skulle enligt förevarande yrkande kunna ökas med endast 75 kronor, en pension på 600 kronor skulle kunna ökas med 150 kronor och en pen-

sion på 750 kronor med 263 kronor för manlig pensionär och 150 kronor för kvinnlig. Då förevarande yrkande sålunda ej synes öfverensstämma vare sig med det i första hand framställda eller med hvad sökandena till stöd för sin ansökning i dess helhet anfört, har direktionen saknat anledning att ingå i någon undersökning om den kostnad för statsverket ett bifall till ansökningen i denna del skulle medföra.

Hvad slutligen angår yrkandet om höjning af framdeles utgående pensioner till sökandenas änkor och barn får direktionen erinra om den höjning af pensioner från folkskollärarnas änke- och pupillkassa, som från och med år 1908 genomförts. Att, såsom sökandena yrkat, redan nu företaga en ytterligare höjning af en del af dessa pensioner, synes knappast vara tillrädligt.»

På grund af nådig remiss afgaf statskontoret den 4 april 1908 underdånigt utlåtande i ärendet och förklarade sig därvid instämma uti hvad direktionen yttrat. Vidare anförde statskontoret följande.

Det torde icke kunna förnekas, att de pensionsbelopp, som från omförmälda pensionsinrättning utginge till de för längre tid sedan pensionerade folkskollärarne och folkskollärarinnorna, numera vore alldeles otillräckliga för äfven det torftigaste uppehälle; och otvifvelaktigt funnes bland dessa mången, som under rådande dyrtid lede verklig nöd. För de sämst lottade måste därför något understöd anses vara af behovet synnerligen påkalladt. Hvad dessa sistnämnda beträffade föredde nu förevarande framställning en viss likhet med de af f. d. underofficerare och vederlikar vid armén i enahanda syfte gjorda underdåniga ansökningar, hvaröfver statskontoret den 21 mars 1907 afgaf infordradt underdånigt utlåtande. I enlighet med Kungl. Maj:ts i anledning af nyssberörda ansökningar aflåtna proposition beviljade 1907 års Riksdag ett förslagsanslag å extra stat under tionde hufvudtiteln för utdelning af tillfälliga understöd åt en del afskedade underofficerare och vederlikar vid armén; och bestämdes därvid såsom villkor, att understöd ej finge tilldelas annan än den, som styrkt sig vara i behöfvande omständigheter och före viss tidpunkt erhållit afsked med pension, samt att i afseende å understödets belopp vissa närmare angifna föreskrifter skulle iakttagas.

En dylik åtgärd syntes med visst fog kunna ifrågasättas jämväl hvad beträffade de sämst lottade bland den folkskollärarpersonal, som pensionerats efter äldre grunder. Statskontoret, som för sin del icke kunde finna annat än billigt, att äfven i detta fall på liknande sätt bereddes någon hjälp, ansåge sig emellertid i saknad af möjlighet att utreda och beräkna de kostnader, som ett dylikt tillfälligt understöd åt

nu ifrågavarande pensionärer skulle medföra, icke kunna i ämnet afgifva något förslag, hvilket ju alltid till sin omfattning måste i någon mån afpassas efter kostnaderna. Statskontoret måste därför inskränka sig till att hemställa, att Eders Kungl. Maj:t täcktes, därest nu antydda åtgärd funnes vara i detta fall af omständigheterna påkallad, anbefalla vederbörande att i sådant syfte inkomma med utredning och förslag.

Genom nådig remiss den 11 april 1908 anbefalldes direktionen att inkomma med utredning och förslag i det syfte, som fanns angifvet i statskontorets nysberörda underdåniga utlåtande. Till åtlydnad häraf inkom direktionen med underdånigt utlåtande af den 5 september 1908, däri direktionen anförde följande.

»Med anledning af hvad statskontoret i förevarande fråga anført får direktionen öfver folkskollärarnas pensionsinrättning till en början erinra, hurusom Kungl. Maj:t i nådig proposition till 1907 års Riksdag föreslagit och Riksdagen medgifvit, att å extra stat under tionde hufvudtiteln för år 1908 skulle uppföras ett förslagsanslag å 34,360 kronor för utdelande af tillfälliga understöd åt afskedade underofficerare och vederlikar vid armén under villkor, att understöd ej finge tilldelas annan än den, som styrkt sig vara i behöfvande omständigheter och före år 1902 erhållit afsked med pension från arméns pensionskassa eller, på grund af viss författning, från allmänna indragningsstaten, samt att i afseende å understödets belopp iakttoges, att för den, hvilken pension och fyllnadspension icke uppginge till 200 kronor, understödet icke finge tillsammans med pensionen och fyllnadspensionen öfverstiga 300 kronor, och att till annan pensionär understöd icke finge utgå med högre belopp än 100 kronor eller tillsammans med pension och fyllnadspension öfverstiga 600 kronor.

Såsom direktionen i sitt förut i ärendet afgifna underdåniga utlåtande anført, utgöra beloppen af de före år 1907 bestämda hela pensionerna lägst 300 kronor och högst 750 kronor. De häremellan ligande hela pensionerna utgå med 375 kronor, 450 kronor, 525 kronor och 600 kronor. Pensionsbeloppet 750 kronor var det gällande åren 1901—1906, beloppet 600 kronor var minimum för hel pension åren 1899 och 1900 samt beloppet 525 kronor minimum för hel pension åren 1892—1898.

Med afseende å de villkor, som föreskrifvits i fråga om tillfälliga understöd åt afskedade underofficerare och vederlikar vid armén har direktionen ansett sig böra i främsta rummet fästa uppmärksamheten vid de pensionärer, hvilkas pensioner ej uppgå till 600 kronor. Dessas

antal uppgår till 710. Sammanlagda beloppet af till dem för närvarande utgående pensioner utgör 337,344 kronor. Skulle samtliga dessa pensioner höjas till 600 kronor, blefve pensioneringssumman 426,000 kronor; och skulle för åstadkommande af denna höjning således fordras ett belopp af högst 88,656 kronor. Denna summa komme dock att endast till viss del tagas i anspråk, dels med hänsyn till det villkor som i förevarande fall, i likhet med hvad ägt rum med pensionerade underofficerares understöd, torde böra uppställas, nämligen att vederbörande understödstagare skulle styrka sig vara i behöfvande omständigheter, dels ock på grund af den inom ifrågavarande klass af pensionärer ganska starka dödligheten. I hvad mån dessa omständigheter kunna öfva inverkan är dock ej möjligt att beräkna.

För den händelse att en höjning af samtliga pensioner under 600 kronor till nämnda belopp skulle anses verka för ojämnt och bereda särskildt de lägre pensionerna en jämförelsevis allt för stor ökning, har direktionen tänkt sig, att den bestämmelse lämpligen kunde tillika meddelas, att intet understöd dock finge öfverstiga 200 kronor. Härigenom skulle de sämst ställda pensionärerna, nämligen de, hvilkas pensioner understiga 400 kronor, samtliga komma i åtnjutande af detta jämförelsevis höga, men förvisso välbehöfliga understöd af 200 kronor. Dessa pensionärers antal uppgår dock endast till 92 stycken. De pensionärer, hvilkas pension öfverstiger 400 kronor, skulle komma i åtnjutande af mindre understöd i den mån deras pensioner närmade sig beloppet 600 kronor. Det anslag, som skulle erfordras för en höjning af ifrågavarande pensioner med nu angifna modifikation, skulle enligt här anställd beräkning utgöra 82,576 kronor 75 öre.

Skulle det anses att pensionerna öfver 400 kronor ej böra i sin helhet höjas till 600 kronor, utan att jämväl här en viss gräns för utgående understöd borde — utöfver den allmänna gränsen af 600 kronor — föreskrifvas, har direktionen antagit att en föreskrift i sådant hänseende lämpligen borde innehålla att intet understöd dock finge öfverstiga 100 kronor. Denna ytterligare modifikation skulle nedbringa det för pensionsförhöjningen i dess helhet erforderliga anslag till 67,644 kronor.

För den händelse att den föreslagna ökningen af 200 kronor å alla pensioner under 400 kronor skulle anses jämväl böra underkastas någon begränsning, torde en dylik lämpligen kunna åstadkommas genom en föreskrift af den innebörd att nämnda pensioner tillsammans med understödet ej finge öfverstiga ett belopp af 500 kronor. Härigenom skulle nämnda anslag kunna minskas till 63,711 kronor.

Under förutsättning att sistnämnda anordning skulle vinna Eders Kungl. Maj:ts bifall, torde sålunda böra föreslås, att å extra stat under tionde hufvudtiteln för år 1909 uppföres ett förslagsanslag å 63,711 kronor för utdelande af tillfälliga understöd åt pensionerade folkskollärare under villkor att understöd ej må tilldelas annan än den, som styrkt sig vara i behöfvande omständigheter och före år 1907 erhållit afsked med pension från folkskollärarnas pensionsinrättning, samt att i afseende å understödets belopp skall, oafsedt om åtnjuten pension är hel eller afkortad, iakttagas att för den, hvilkens pension icke uppgår till 400 kronor, understödet ej får öfverstiga 200 kronor men ej heller jämte pensionen uppgå till högre belopp än 500 kronor, och att för den, hvilkens pension uppgår till 400 kronor men icke till 600 kronor, understöd må utgå med högst 100 kronor, dock så att understödet tillsammans med pensionen ej får öfverstiga 600 kronor.

För den händelse det skulle anses åsamka statsverket för dryg kostnad att i nu angifna utsträckning bereda tillfälligt understöd, har direktionen tänkt sig, att dock de före detta folkskollärare, hvilkas pensioner ej uppgå till 525 kronor, borde komma i åtanke i fråga om understöd. Dessa pensionärers antal utgör 359 stycken och en höjning af samtliga dessas pensioner till ett belopp af 525 kronor skulle kräfvä ett anslag af 36,637 kronor. Då det belopp, hvartill pension och understöd tillhopa sålunda skulle uppgå, ju ej, såsom enda existensmedel betraktadt, kan anses högt tilltaget, torde ett understöd i denna ringare utsträckning ej böra förbindas med annat villkor än att vederbörande pensionerats före år 1907 och styrker sig vara i behöfvande omständigheter.

Till Eders Kungl. Maj:t ingafs sedermera en ny petition i ärendet, uti hvilken petitionärerna, efter erinran om den förra petitionens syfte, anhöllo, att, därest Eders Kungl. Maj:t icke skulle för alla undertecknarna af den förra petitionen föreslå förhöjningen af pensionen till 1,013 kronor, förslag åtminstone måtte göras om förhöjning med 263 kronor, hvilket belopp ungefär motsvarade pension efter värdet af deras aflöning med de i petitionen omnämnda naturaförmånerna. Därigenom skulle deras pension, som nu utginge med 450, 525, 600 eller 750 kronor, komma att uppgå till 713, 788, 863 eller 1,013 kronor och proportionen mellan deras pensionsbelopp förblifva oförändrad. Den för detta ändamål erforderliga anslagssumman vore visserligen hög, men det låge i öppen dag, att på grund af många af petitionärernas bräcklighet och

öfverhufvud höga ålder summan hastigt komme att sjunka till en jämförelsevis obetydlighet.

Sistnämnda petition remitterades till direktionen öfver folkskollärarnas pensionsinrättning, och direktionen afgaf underdånigt utlåtande den 12 oktober 1908. Däri åberopade direktionen, hvad den i sina den 21 januari och den 5 september 1908 afgifna utlåtanden anfört och tillade därefter:

»Hvad beträffar det nya, som nu föreliggande petition innehåller, eller de före år 1907 bestämda pensionernas höjande med 263 kronor får direktionen särskildt anföra följande.

Den föreslagna höjningen motiveras därmed att nämnda belopp skulle ungefärligen motsvara pension efter värdet af vissa naturaförmåner, nämligen tjänlig bostad och bränsle samt planteringsland. Då emellertid pensionen icke vare sig för närvarande beräknas eller tillförne beräknats å ifrågavarande förmåner, hvilka jämväl för närvarande tillkomma vederbörande tjänsteinnehafvare, vill det synas direktionen, som om angifna grund för anspråket å pensionsförhöjning icke vore hållbar.

Hvad angår beloppet af den äskade pensionsförhöjningen, 263 kronor, hafva sökandena ej närmare angifvit, enligt hvilken beräkningsgrund de kommit till nämnda siffra, men har direktionen ej anledning antaga att densamma skulle vara för hög.

En höjning af pensionerna med nämnda belopp skulle dock i visst fall leda till otillfredsställande resultat. Då i petitionen ej göres någon åtskillnad mellan manliga och kvinnliga pensionärer, skulle det nämligen inträffa, att kvinnlig pensionär med 750 kronors pension skulle få densamma höjd till 1,013 kronor, det vill säga till och med till högre belopp än hvad enligt nu gällande bestämmelser tillkommer folkskollärarinnor med hel pension eller 900 kronor.

Då detta ej kan hafva afsetts, torde petitionen böra anses i angifna fall gå ut på en förhöjning med allenast 150 kronor.

Med denna begränsning skulle den ifrågasatta pensionsförhöjningen, enligt här verkställd beräkning, kräfva en kostnad per år af 323,061 kronor, hvilken kostnad dock naturligen skulle i mån af pensionärernas frånfälle komma att år för år minskas för att helt upphöra efter en tidrymd af 30 till 35 år.»

Denna fråga blef icke genom nådig proposition förelagd 1909 års Riksdag, men i Andra Kammaren väcktes af herrar Hellström och

Johansson i Jönköping en motion, däri, under åberopande af förstnämnda petition och den utredning, som finnes innefattad i direktionens utlåtande af den 5 september 1908, hemställdes, att Riksdagen ville besluta, att de f. d. folkskollärare, som före år 1907 erhållit afsked med pension från folkskollärarnas pensionsinrättning, måtte erhålla ett årligt understöd efter sådana grunder, att för den pensionstagare, hvilkens pension icke uppgår till 400 kronor, understödet ej får öfverstiga 200 kronor, men ej heller jämte pensionen uppgå till högre belopp än 500 kronor, och att för den, hvilkens pension uppgår till 400 kronor, men icke till 600 kronor, understöd må utgå med högst 100 kronor, dock så att understödet tillsammans med pensionen ej får öfverstiga 600 kronor; samt att för detta ändamål å extra stat under tionde hufvudtiteln för år 1910 måtte beviljas ett förslagsanslag af 63,711 kronor.

Uti sitt utlåtande angående regleringen af utgifterna under rikstatens tionde hufvudtitel afstyrkte statsutskottet bifall till motionen, emedan frågan vore på Eders Kungl. Maj:ts pröfning beroende, och statsutskottets hemställan bifölls i båda kamrarna.

Den af petitionärerna framställda ansökan om en höjning af pensionerna så väl till dem själfva som till deras änkor och barn synes mig visserligen behjärtansvärd. Ett tillmötesgående af de sökandes önskningsar, sådana de föreligga, torde dock icke lämpligen kunna ske vare sig i den ena eller andra formen, emedan icke allenast ansemliga belopp skulle erfordras härför, utan äfven de antagna grunderna för pensions tilldelande i väsentlig mån rubbas såväl med afseende på lärarna själfva som deras änkor och barn. Däremot anser jag liksom vederbörande myndigheter ett *mindre understöd* af mera tillfällig natur och beroende på de sökandes behof hafva synnerligen beaktansvärda skäl för sig. Redan af denna begränsning följer, att understöden böra utgå till dem, som hafva de lägsta pensionsbeloppen.

Jag ansluter mig härvid till det af direktionen öfver folkskollärarnas pensionsinrättning i dess sista alternativ framställda förslag, att gränsen bör sättas så, att allenast de, som hafva pension understigande 525 kronor skulle få del af understödet. Denna förmånsrätt bör, då här ju är fråga om ett existensminimum, på sätt jämväl direktionen beräknat, tillkomma såväl helpensionärer som dem, hvilka afgått med afkortad pension. Till jämförelse vill jag påpeka, att småskollärarinnorna från och med år 1909 erhålla 450 kronor såsom helt understöd från småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt, äfvensom att allt sedan år 1908 ett understöd af 400 kronor tilldelats sådana äldre behöfvande

Departement-
chefen.

folkskollärare, hvilka afgått före tillkomsten af folkskollärarnas pensionsinrättning.

Det låter sig ju icke förneka, att äfven sådana folkskollärare, som hafva en pension af 525 kronor, skulle kunna vara i behof af någon ökning, men jag anser mig dock under nuvarande förhållanden i främsta rummet böra behjärta deras behof, som hafva en pension understigande sistnämnda belopp.

I öfverensstämmelse med direktionens öfver folkskollärarnas pensionsinrättning förberörda förslag anser jag sammanlagda summan af hel pension och det tillerkända understödet böra bestämmas till 525 kronor eller det minsta belopp, hvarmed *hela* pensioner hafva utgått efter år 1892. Visserligen skulle de, som nu hafva endast 300 kronor i pension, härigenom få en förhållandevis afsevärd förhöjning, men dessa äro ju också de, som allra mest äro i behof af hjälp.

Redan af hvad jag förut yttrat framgår, att understöd skulle utgå endast till pensionär, som befinner sig i behöfvande omständigheter.

Enligt de beräkningar, som direktionen verkställt, skulle för realiserandet af direktionens ifrågavarande förslag erfordras ett anslag af 36,637 kronor.

På grund af hvad jag sålunda anfört hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen att

dels medgifva att, enligt de närmare bestämmelser Kungl. Maj:t kan finna lämpligt meddela, äldre behöfvande folkskollärare och folkskollärarinnor, hvilka före år 1907 erhållit afsked med pension från folkskollärarnas pensionsinrättning, må för år 1911 tillerkännas understöd till så stort belopp, att detsamma tillsammans med pensionsbeloppet uppgår till 525 kronor

dels ock för ändamålet på extra stat under tionde hufvudtiteln för år 1911 anvisa ett belopp af 36,637 kronor.

8:o.

[23.]
Understöd åt
äldre behöfvande, från
småskollärarens
åldersunderstödsanstalt
understödda
småskollärare.

På grund af enskild motion beslöt 1908 års Riksdag att för år 1909 å allmänna indragningsstaten anvisa ett anslag å 8,000 kronor att, enligt de grunder Kungl. Maj:t kunde finna lämpligt meddela, användas till understöd af högst 50 kronor till sådan äldre behöfvande lärare och lärarinna vid småskola eller mindre folkskola samt biträdande och extra ordinarie lärare och lärarinna vid folkskola, som efter oförvitlig tjänstgöring erhållit understöd från småskollärarens m. fl. åldersunderstödsanstalt enligt nådiga reglementet den 22 juni 1892, men

erhållit afsked före utgången af år 1900, dock att understödet tillsammans med det från nämnda ålderdomsunderstödsanstalt utgående finge utgöra högst 150 kronor.

Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning beviljade 1909 års Riksdag samma belopp, 8,000 kronor, för samma ändamål under år 1910.

Med godkännande häraf täcktes Eders Kungl. Maj:t den 11 juni 1909 utfärda kungörelse i ämnet, hvori förordnades,

att lärare vid småskola eller mindre folkskola samt biträdande och extra ordinarie lärare vid folkskola, hvilken efter oförvitlig tjänstgöring fått afsked före utgången af år 1900 och sedermera erhållit understöd från småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt, finge, därest han önskade komma i åtnjutande af understöd från ifrågavarande utaf Riksdagen anvisade anslag, till skolrådet i den församling, där han senast varit anställd såsom lärare, före den 1 mars 1910 ingifva till Kungl. Maj:t ställd underdånig ansökning om understöd af berörda anslag, åtföljd af vederbörliga intyg rörande ålder, hemvist, frejd och lefnadsvillkor samt innehållande uppgift om dagen för afskedstagandet, understödsbrevfets från förenämnda anstalt nummer och datum samt beloppet af det understöd, som enligt nämnda bref blifvit sökanden tillerkänt;

att skolrådet hade att senast den 15 april 1910 till vederbörande domkapitel insända ansökningshandlingarna tillika med intyg, huruvida sökanden oförvitligt skött sin tjänst under den tid, han inom församlingen tjänstgjort; samt

att de till domkapitlet i detta ämne inkomna handlingar skulle jämte domkapitlets egna underdåniga utlåtande till Kungl. Maj:t insändas före den 15 maj 1910;

och skulle hvad sålunda blifvit stadgadt angående lärare gälla äfven beträffande lärarinnor.

Under år 1909 har häraf utdelats 50 kronor till 43, 40 kronor till 1 och 10 kronor till 15 understödstagare eller tillhoppa 2,340 kronor.

Emedan en del nya ansökningar kunna vara att förvänta, torde anslaget icke böra sättas under 4,000 kronor.

Jag hemställer nu, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att för år 1911 å allmänna indragningsstaten anvisa ett anslag å 4,000 kronor att enligt de grunder, Kungl. Maj:t kan finna lämpligt meddela, användas till understöd af högst 50 kronor till sådan äldre behöfvande lärare och lärarinna vid småskola eller mindre folkskola

samt biträdande och extra ordinarie lärare och lärarinna vid folkskola, som, efter oförvitlig tjänstgöring, erhållit understöd från småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt enligt nådiga reglementet den 22 juni 1892 men erhållit afsked före utgången af år 1900, dock att understödet tillsammans med det från nämnda ålderdomsunderstödsanstalt utgående må komma att utgöra högst 150 kronor.

9:o.

[34.]
Extra pensionsafgifter till folkskollärarnas pensionsinrättning.

I § 8 af reglementet för folkskollärarnas pensionsinrättning, sådan denna § lydde, innan den genom nådiga kungörelsen den 14 september 1906 erhöll sin nuvarande affattning, var stadgadt, att, därest pension skulle blifva folkskollärare tillagd, innan skolområdet eller skoldistriktet för den lön, efter hvilken delaktighet i pensionsinrättningen med afseende å hans tjänst innehades, erlagt så många årsafgifter, som motsvarade de ordinarie tjänstår, skolläraren enligt stadgandena i §§ 15 och 17 för erhållande af pension måste äga, skulle skolområdet eller skoldistriktet vara förbundet att gälda beloppet af de bristande årens afgifter, dock efter afräkning af det belopp, som för en lägre lön under högst lika många år möjligen kunde vara erlagdt, på det sätt, att årligen, ifrån det pensionen började utgå, extra pensionsafgift till lika belopp med den i § 7 bestämda skulle erläggas, intill dess pensionsinrättningen därigenom blifvit till fullo godtgjord för bristen, dock att, därest pensionstagaren under tiden doge eller förlorade sin pensionsrätt, denna extra pensionsafgift komme att upphöra med den månad, då detta inträffat.

I sammanhang med sitt beslut i anledning af Kungl. Maj:ts proposition den 13 januari 1906 angående lönereglering för lärare vid folkskolor m. m. beslöt Riksdagen på grund af väckt motion, att från och med den 1 januari 1907 de extra pensionsafgifter, hvilka på grund af § 8 i nyssnämnda pensionsreglemente då utginge eller till följd af den föreslagna löneregleringen komme att utgå, skulle erläggas af statsmedel, och beviljade Riksdagen för sådant ändamål på extra stat för år 1907 ett förslagsanslag under riksstatens tionde hufvudtitel af 20,000 kronor.

Kungl. Maj:t, som hos 1907 års Riksdag gjorde särskilda framställningar om höjning af delaktighetsbeloppen i folkskollärarnas pensionsinrättning för lärarpersonalen vid högre folkskolor äfvensom för lärare och lärarinnor i läsämnen vid folkskoleseminariernas öfningsskolor, föreslog samma års Riksdag att för bestridande af de extra pensionsafgifter,

hvilka på grund af § 8 i reglementet för folkskollärarnas pensionsinrättning då utginge eller till följd af de af 1906 års Riksdag beslutade eller 1907 års Riksdag föreslagna ändrade bestämmelser om delaktighetsbeloppen i nämnda inrättning komme att utgå, på extra stat för år 1908 under riksstatens tionde hufvudtitel bevilja ett förslagsanslag å 20,000 kronor; och denna framställning blef af Riksdagen bifallen.

För samma ändamål beviljade Riksdagen för hvardera af åren 1909 och 1910 likaledes 20,000 kronor.

¶ Då enahanda anslag erfordras jämväl för år 1911 får jag hemställa, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

¶ att för bestridande af de extra pensionsavgifter, hvilka på grund af § 8 i reglementet för folkskollärarnas pensionsinrättning nu utgå eller till följd af de af 1906 och 1907 årens Riksdagar beslutade ändrade bestämmelser om delaktighetsbeloppen i nämnda inrättning komma att utgå, på extra stat för år 1911 under riksstatens tionde hufvudtitel bevilja ett förslagsanslag å 20,000 kronor.»

Hvad föredragande departementschefen i de under punkterna 1—9 här ofvan upptagna ärenden hemställt behagade Hans Maj:t Konungen, på tillstyrkan af statsrådets öfriga ledamöter, i nåder bifalla, och skulle utdrag af protokollet härom tillställas finansdepartementet för iakttagande vid uppgörande af förslag till reglering af utgifterna under riksstatens tionde hufvudtitel.

Ur protokollet:
J. F. Högberg.

*Utdrag af protokollet öfver landtförsvarsärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen uti statsrådet å Stockholms slott den 29
oktober 1909.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern LINDMAN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena greve TAUBE,
Statsråden: PETERSSON,
 HEDERSTIERNA,
 SWARTZ,
 grefve HAMILTON,
 grefve EHRENSVÄRD,
 MALM,
 LINDSTRÖM,
 NYLANDER,
 VON SYDOW.

[7.]
Angående
pension åt
förråds-
drängen K.
F. Kindmark
(Kind).

Chefen för landtförsvarsdepartementet, statsrådet Malm, anförde:
»Med förmälan att chefen för arméns intendenturförråd å Karls-
borg gjort framställning om utverkande af pension åt förrådsdrängen
vid därvarande intendenturförråd Karl Fredrik Kindmark (Kind), har
generalintendenten uti underdånig skrifvelse den 16 augusti 1909
hemställt, det Eders Kungl. Maj:t täcktes till Riksdagen aflåta nådig
proposition om beviljande åt Kindmark af en årlig pension af 300
kronor, att utgå från och med månaden näst efter den, hvarunder han
blefve entledigad från sin anställning vid intendenturförrådet.

Af handlingarna i ärendet inhämtas:

att Kindmark, som är född den 28 januari 1849 och alltså upp-
nått 60 lefnadsår, varit i statens tjänst sedan år 1861 eller i 48 år,
däraf 29 år vid arméns intendenturförråd å Karlsborg;

att hans kroppskrafter och arbetsförmåga genom kronisk reumatism och ischias under åren nedsatts i betydlig grad och att hans hälsotillstånd gör det allt svårare för honom att med eget arbete nödortfiligen försörja sig och sin ålderstigna hustru;

att makarna haft att uppfostra 6 barn, af hvilka icke något är i sådan ekonomisk ställning, att det kan i nämnvärd mån understödja sina medellösa föräldrar samt

att Kindmark under hela sin tjänstetid såväl i som utom tjänsten visat plikttröhet och en i allo hedrande vandel.

Statskontoret har uti underdånigt utlåtande den 22 oktober 1909 biträdt generalintendentens framställning.

I likhet med generalintendenten och statskontoret anser jag, att Kindmark gjort sig förtjänt af att komma i åtnjutande af något årligt understöd för sin återstående lifstid, och har jag icke något att erinra mot det föreslagna pensionsbeloppet, hvilket står i öfverensstämmelse med hvad Riksdagen förut beviljat i liknande fall, då sökanden uppnått en ålder af minst 60 år. Jag får därför hemställa, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen medgifva

att förrådsdrängen vid arméns intendenturförråd å Karlsborg Karl Fredrik Kindmark (Kind) må från och med månaden näst efter den, under hvilken han varder entledigad från nu innehafvande anställning, under sin återstående lifstid från allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension af trehundra kronor.»

Till denna departementschefens, af statsrådets öfriga ledamöter biträdda hemställan täcktes Hans Maj:t Konungen lämna nådigt bifall; och skulle utdrag af protokollet rörande detta ärende tillställas finansdepartementet för behörigt iakttagande vid uppgörande af förslag till reglering af utgifterna under riksstatens tionde hufvudtitel.

Ex protocollo:
Gunnar Åkerman.

*Utdrag af protokollet öfver landtförsvarsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 20 november 1909.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern LINDMAN,
Statsråden: PETERSSON,
HEDERSTIERNA,
SWARTZ,
grefve HAMILTON,
grefve EHRENSVÄRD,
MALM,
LINDSTRÖM,
NYLANDER.

[8.]
Angående
pension
åt f. d. löjtnanten M. O.
K. Ottander.

Departementschefen, statsrådet Malm, yttrade härefter:
»Uti en till Eders Kungl. Maj:t ingifven skrift har kontraktsprosten i Östervåla O. A. Ottander i underdånighet anhållit, att någon pension måtte tillerkännas hans son, f. d. löjtnanten vid Västmanlands regemente Martin Ossian Kristofilus Ottander, hvilken för sinnessjukdom vårdades å Uppsala hospital och vore oförmögen att sig själf försörja.

F. d. löjtnanten Ottander är född den 22 oktober 1878, kom i krigstjänst den 10 juni 1897 vid Västmanlands regemente och befordrades därstädes till löjtnant af andra klassen, men erhöll på egen begäran afsked utan rätt till pension den 6 oktober 1905. Sedan den 22 december 1907 vårdas han å Uppsala hospital.

Till stöd för ansökningen har åberopats bland annat ett intyg af öfverläkaren vid nämnda hospital, professorn i psykiatri vid Uppsala universitet F. H. Svenson, af innehåll att f. d. löjtnanten Ottander redan vid afskedstagandet varit i saknad af förståndets bruk, samt att Ottanders sinnessjukdom varat oafbrutet i mer än tre år och är af sådan beskaffenhet, att någon förhoppning om hans tillfrisknande icke förefinnes.

Öfver ansökningen hafva yttranden inforrats af vederbörande militärmyndigheter, arméförvaltningen, direktionen öfver arméns pensionskassa och statskontoret.

Regementschefen har på grund af dels uttalanden om och af f. d. löjtnanten Ottander vid tidpunkten för hans afskedstagande dels ock professor Svensons intyg om Ottanders obotliga sinnessjukdom funnit det numera konstateradt, att Ottander varit sinnessjuk redan år 1905 eller tidigare. Ottander syntes därför kunna likställas med en officer, hvars sinnessjukdom toge sitt utbrott, medan han ännu vore i tjänst, och borde Ottander därför i likhet med en sådan officer tillerkännas pension från allmänna indragningsstaten, oaktadt hans sinnessjukdom vid tidpunkten för hans afskedstagande ännu ej blifvit såsom sådan igenkänd och fastställd.

T. f. arméfördelningschefen tillstyrker framställningen, då det synes honom ådagalagdt, att Ottander skulle hafva varit till pension berättigad, därest hans sinnessjukdom blifvit upptäckt före afskedstagandet.

Arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse anser likaledes af handlingarna otvetydigt framgå, att Ottander redan före tiden för afskedstagandet från sin beställning såsom löjtnant vid regementet varit sinnessjuk, samt att det med all sannolikhet kan antagas, att hans ansökan om afsked påverkats af föreställningar, orsakade af denna hans sinnessjukdom, hvadan berörda ansökan, därest sjukdomen vid tiden för hans afskedstagande varit känd, bort behandlas på annat sätt än som skett; och finner sjukvårdsstyrelsen sig därför, med fästadt afseende vid att Ottanders sinnessjukdom oafbrutet varat i mer än tre år och enligt läkares intyg är att anse såsom obotlig, böra i underdånighet tillstyrka nådigt bifall till förevarande ansökan om pension åt Ottander.

Direktionen öfver arméns pensionskassa har uti sitt utlåtande meddelat, att Ottander såsom löjtnant af andra klassen uppburit en årlig lön af 1,020 kronor, och att han erlagt pensionsafgifter för en årlig pension, jäunlikt de för armén den 22 juni 1877 fastställda pensioneringsgrunder, af 1,000 kronor. Därest Ottander skulle förklaras berättigad till pension med tillämpning af punkt 8 i ofvannämnda pensionerings-

grunder, borde pensionsbeloppet, jämlikt punkt 1 i pensioneringsgrunderna, utgå med 1,000 kronor årligen.

Statskontoret erinrar uti sitt yttrande till en början om att enligt nyss nämnda punkt 8 i pensioneringsgrunderna skall vederbörande, för att blifva berättigad till pension, hafva kvarstått minst 3 år i sin anställning vid armén och *därunder* bevisligen hafva lidit af lamhet, blindhet eller vansinne utan att anledning förefinnes, att vederbörande kan återvinna tjänstbarhet. Ehuru, enligt hvad numera syntes vara utredt, Ottander visserligen måste anses hafva redan under några år före afskedstagandet varit lidande af ett sjukligt sinnestillstånd, hade denna sjukdom dock såsom handlingarna visade icke utgjort hinder för tjänstgöringen. För sinnessjukdom hade han under sin tjänstetid icke åtnjutit någon ledighet; uppenbart framträdde nämligen icke vansinnet hos honom förr än efter afskedstagandet. Under sådana förhållanden ansåge statskontoret punkt 8 i pensioneringsgrunderna för armén icke tillämplig i förevarande fall. Om emellertid det numera otvifvelaktiga förhållande, att han vid afskedstagandet var sinnessjuk, då varit för regementsbefälet känt, skulle hans afskedsansökning i stället hafva ledt till att han erhållit tjänstledighet för sjukdom, hvarunder han ägt behålla lönen, och hade sedermera med honom kunnat förfaras i enlighet med berörda stadgande, hvarvid pensionsbeloppet skulle hafva utgjort 1,000 kronor. Vid sådant förhållande och då öfriga i förenämnda stadgande angifna förutsättningar vore för handen, i det att Ottander numera uppenbarligen under en tid af mer än tre år lidit af vansinne samt icke kunde återvinna tjänstbarhet, syntes billigheten bjuda, att åtgärd vidtoges för att bereda honom ersättning för den lön, respektive pension, hvaraf han på grund af omständigheterna gått i mistning. På grund häraf ville statskontoret hemställa, att Eders Kungl. Maj:t täcktes i nådig proposition föreslå Riksdagen att å allmänna indragningsstaten för Ottander uppföra en årlig pension å 1,000 kronor att åtnjutas från och med ingången af november månad 1905, då han efter beviljad afsked frånträdde lönen såsom löjtnant vid Västmanlands regemente.

Då den sjukdom, hvaraf f. d. löjtnanten Ottander lider, på grund af i ärendet företedt läkarintyg måste anses hafva förefunnits redan innan Ottander erhöll afsked och därefter varat öfver 3 år, anser jag, i likhet med i ärendet hörda myndigheter, billigheten fordra, att Ottander

tillerkännes pension, motsvarande det belopp, hvartill han varit berättigad, därest han i stället för afsked erhållit tjänstledighet för sjukdom och sedermera i författningsenlig ordning föreslagits till erhållande af pension. Pensionsbeloppet torde, såsom statskontoret föreslagit, utgå från och med ingången af månaden näst efter den, hvarunder Ottander erhöi afsked. Jag får alltså hemställa, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen medgifva

att f. d. löjtnanten vid Västmanlands regemente Martin Ossian Kristofilus Ottander må från och med den 1 november 1905 å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension af ettusen kronor.»

Till denna departementschefens, af statsrådets öfriga ledamöter biträdda hemställan täcktes Hans Maj:t Konungen lämna nådigt bifall; och skulle utdrag af protokollet i detta ärende öfverlämnas till finansdepartementet för behörigt iakttagande vid uppgörande af förslag till reglering af utgifterna under riksstatens tionde hufvudtitel.

Ex protocollo:
Gunnar Åkerman.

*Utdrag af protokollet öfver landförsvarsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 20 november 1909.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern LINDMAN,
Statsråden: PETERSSON,
 HEDERSTIERNA,
 SWARTZ,
 grefve HAMILTON,
 grefve EHRENSVÄRD,
 MALM,
 LINDSTRÖM,
 NYLANDER.

Departementschefen, statsrådet Malm, anförde härefter:

[9.]
Angående
understöd åt
vaktmästare
vid intendent-
turkåren.

»Å intendenturkårens stat finnas för närvarande uppförda 36 vaktmästarbeställningar. Enligt 1901 års härordning skola dessa emellertid minskas till 17. I staten finnes därför intagen en anmärkning, att ledigblifven vaktmästarbeställning icke får återbesättas, men att därigenom uppkommande besparingar få användas för upprätthållande af sådan tjänst. Med hänsyn till den nedsättning i de värnpliktiges tjänstgöringstid, som 1901 års Riksdag gjorde i det af Kungl. Maj:t då framlagda förslaget, och då en del regementen fortfarande icke äro ständigt tjänstgörande, har det afsedda nedbringandet i vaktmästarnas antal dock ansetts ännu icke kunna ske. För närvarande äro 18 vaktmästare anställda med lön eller arfvode på stat, hvarjämte 18 äro tillsatta på förordnande för att upprätthålla förrådsvaktmästartjänst vid

vissa truppförband, tills dessa blifvit garnisonerade och fått de å mötesplatserna förlagda förråden flyttade till garnisonsorterna.

Enligt staten åtnjuta vaktmästarna samma *aflöningsförmåner*, som tillkomma distinktionskorpraler, nämligen:

lön	kronor 360: —
dagaflöning å 0,50 krona i 365 dagar	» 182: 50
underhåll in natura (beklädnad och portionsersättning) å 0,91 krona i 365 dagar	» 332: 15
	<hr/>
	tillhopa kronor 874: 65

Därjämte åtnjuta de fri bostad samt, enligt beslut af 1908 års Riksdag, ersättning för ved och lyse m. m. med 80 kronor 95 öre årligen.

Hvad *pensionsfrågan* för ifrågavarande beställningsmän angår stadgas genom nådigt bref den 26 januari 1894, att innehafvare af förmansbeställning (vaktmästare) vid intendenturkåren skall vid afsked, meddeladt efter uppnådda 60 lefnadsår, få komma i åtnjutande af underhåll i första klassen af Vadstena krigsmanshuskassa till belopp af 100 kronor årligen jämte korpralstillägg 24 kronor, med rätt dock för honom att, om eljest hinder därför ej möter, i tjänsten kvarstå till fyllda 65 år; att samma pensionsförmåner skola tillkomma förmän, som nödgas att vid tidigare lefnadsålder än 60 år afgå ur tjänsten på grund af sådan genom förmanstjänstens utöfning ådragen skada eller obotlig sjukdom, hvilken för annat manskap medför rätt till underhåll i första klassen, men att, där den på sådant sätt ådragna skadan eller sjukligheten är af lindrigare art, än ofvan är sagdt, underhållet skall utgå endast med det vanliga beloppet för första klassen, nämligen 72 kronor med korpralstillägg, samt att, när pensionär med döden afgår, begravningshjälp får utbetalas till den aflidnes anhöriga eller rättsinnehafvare från Vadstena krigsmanshuskassa med samma belopp som för annat manskap. Sedan emellertid Riksdagen år 1909 bifallit en af Eders Kungl. Maj:t aflåten proposition, däri Eders Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen medgifva bland annat, att hvarje från Vadstena krigsmanshuskassa nu och framdeles utgående enligt gällande föreskrift bestämdt underhåll (gratial) måtte få under vissa villkor ökas med 25 kronor årligen, kommer det förman (vaktmästare) vid intendenturkåren tillerkända gratial sålunda numera att utgå med sammanlagdt högst 149 kronor årligen.

När Eders Kungl. Maj:ts förslag om ersättning åt vaktmästarna vid intendenturkåren för ved och lyse framlades för Riksdagen, anförde dåvarande t. f. chefen för landförsvarsdepartementet, att frågan om

Omorganisationsfrågor.

vaktmästarnas ställning och det för armén behöfliga antalet af sådana inom kort torde, på sätt generalintendenten äfven antydt, komma under förnyad ompröfning och att, om så befunnes nödigt och ändamålsenligt, då äfven kunde fullständigt utredas frågan om storleken af deras aflöning och de lämpligaste formerna för dess utgående. Detta borde dock icke fördröja nyss nämnda ersättnings beviljande. I sammanhang härmed anförde enligt statsrådsprotokollet vederbörande föredragande äfven, dels att generalintendenten ifrågasatt vaktmästarnas inträde i arméns pensionskassa, hvarigenom deras pension skulle komma att ökas till 360 kronor, dels ock att denna fråga emellertid ej vore så utredd, att den då kunde företagas till ompröfning utan måste därmed tillsvidare anstå.

Vid 1909 års Riksdag föreslogs af enskild motionär, att Riksdagen trots pensionsfrågans outredda skick måtte provisoriskt höja pensionen för vaktmästarna till 500 kronor. I sitt yttrande häröfver anförde statsutskottet, att utskottet visserligen ansåge det nuvarande pensionsbeloppet vara för lågt men dock icke ville förorda någon höjning af detsamma, enär utskottet väntade, att förslag i ämnet skulle komma att föreläggas Riksdagen efter den därom pågående utredningens afslutande. På grund häraf hemställde utskottet om afslag å ifrågavarande motion, hvilket också blef Riksdagens beslut.

Enligt hvad generalintendenten i underdånig skrifvelse den 14 september 1909 anmält har direktionen öfver arméns pensionskassa icke ansett sig kunna verkställa någon tillförlitlig uträkning öfver den kostnadsökning, som vaktmästarnas inträde i pensionskassan skulle medföra, hvarjämte direktionen förklarar sig anse, att pensionsfrågan icke borde upptagas till slutlig behandling, förrän underdånigt förslag till vaktmästarkårens organisation kunde föreläggas Eders Kungl. Maj:t.

Generalintendents framställning.

I samma underdåniga skrifvelse har generalintendenten vidare anført, att, så länge hela härordningsfrågan ännu vore sväfvande och i samband därmed frågorna rörande arméns förplägnadsanstalter, den värnpliktiga intendenturpersonalens utbildning m. m. icke erhållit sin slutliga lösning, kunde det icke vara lämpligt att binda sig vid en organisation, som genom en synnerligt lång tjänstetid för personalen icke låte sig förändras inom öfverskådlig tid, därest så skulle påfordras. Det syntes generalintendenten så mycket mera nödvändigt, att man icke låste sig fast vid den nuvarande vaktmästarorganisationen, som denna ingalunda kunde anses lämpad för sin uppgift, särskildt med afseende å den värnpliktiga intendenturpersonalens utbildning. Och följden häraf vore, att ett slutligt afgörande af pensionsfrågan icke heller nu borde äga rum.

Af intendenturkårens vaktmästare hade ett mindre antal redan uppnått pensionsåldern eller nådde densamma inom de allra närmaste åren. För att dessa äldre vaktmästare icke skulle blifva lidande, om pensionsfrågan undanskötes, utan äfven de komma i åtnjutande af en välbehöflig ökning i sin knappa pension, borde dock en förhöjning häraf för nämnda vaktmästare redan nu företagas. Det till afskedade vaktmästare för närvarande utgående gratialet måste nämligen i hvarje fall anses alltför ringa i betraktande af den höga lefnadsålder, som bestämts, för att de skulle få komma i åtnjutande däraf, enär de ju vid denna ålder efter ett sträfsamt lif icke kunde i regel antagas vara så arbetsföra, att de med tillskott af den lilla pensionen kunde vara i stånd att försörja sig själfva och de ej heller af sina begränsade löneförmåner varit i tillfälle att spara något för sitt lifsuppehälle på ålderdomen.

Frågan om pensionering af intendenturkårens vaktmästare borde därför för närvarande inskränkas att afse endast beredandet af förbättrade pensionsvillkor för de vaktmästare å fast lönestat vid intendenturkåren, hvilka uppnått eller under de närmaste två åren uppnådde pensionsåldern.

Lämpligast syntes det generalintendenten härvid, att dessa bereddes pension å allmänna indragningsstaten till sådan storlek, att pensionen tillsammans med det gratial, som vaktmästarna vid afskedet erhöle från Vadstena krigsmanshuskassa, utgjorde tillsammans 360 kronor eller samma belopp, som om de varit delägare i arméns pensionskassa.

Generalintendenten har med anledning häraf hemställt, att följande, enligt framställningen bifogade handlingar väl vitsordade vaktmästare måtte beredas, utöfver dem tillkommande gratial, pension från allmänna indragningsstaten, nämligen förrådsvaktmästarna vid Jönköpings regemente Anders Gustafsson Vakt, vid Hälsinge regemente Lars Bodin, vid Värmlands regemente Anders Mellqvist, vid Norra skånska infanteriregementet Per Johansson Palmgren och vid Smålands husarregemente Jonas Petter Kjell.

I infordradt utlåtande den 15 oktober 1909 har statskontoret instämt i, att det vaktmästarna vid uppnådda 60 år tillkommande gratial af 149 kronor årligen måste anses alldeles för lågt, och förklarat sig intet hafva att erinra mot, att sammanlagda understödsbeloppet i enlighet med generalintendentens förslag bestämdes till 360 kronor, för hvilket ändamål skulle erfordras ett fyllnadsbelopp af 211 kronor från allmänna indragningsstaten.

*Statskontorets
yttrande.*

I likhet med de i ärendet hörda myndigheterna anser äfven jag det vaktmästarna tillkommande gratial ur Vadstena krigsmanshuskassa

*Departements-
chefens
yttrande.*

vara aldeles otillräckligt. Önskligt hade naturligtvis varit, att frågan om vaktmästarna kunnat definitivt ordnas; men då, enligt hvad upplyst blifvit, detta icke lärer ske inom den allra närmaste tiden, anser jag mig böra biträda det nu framställda förslaget. Jag får därför hemställa, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen medgifva

att en hvar af vaktmästarna vid intendenturkåren, förrådsvaktmästarna vid Jönköpings regemente Anders Gustafsson Vakt, vid Hälsinge regemente Lars Bodin, vid Värmlands regemente Anders Mellqvist, vid Norra skånska infanteriregementet Per Johansson Palmgren och vid Smålands husarregemente Jonas Petter Kjell må från och med månaden näst efter den, hvarunder han, sedan han uppnått den för erhållande af gratial från Vadstena krigsmanshuskassa stadgade ålder, entledigas från sin befattning, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension till så stort belopp, att densamma, jämte det honom tillkommande gratial från berörda kassa, uppgår till 360 kronor årligen eller alltså 211 kronor.»

Till denna departementschefens, af statsrådets öfriga ledamöter biträdda hemställen täcktes Hans Maj:t Konungen lämna nådigt bifall; och skulle utdrag af protokollet härom tillställas finansdepartementet för iakttagande vid uppgörandet af förslag till reglering af utgifterna under riksstatens tionde hufvudtitel.

Ex protocollo:
Gunnar Åkerman.

*Utdrag af protokollet öfver landtförsvarsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 10 december 1909.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern LINDMAN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena greve TAUBE,
Statsråden: PETERSSON,
 HEDERSTIERNA,
 SWARTZ,
 grefve HAMILTON,
 grefve EHRENSVÄRD,
 MALM,
 LINDSTRÖM,
 NYLANDER.

Chefen för landtförsvarsdepartementet, statsrådet Malm, anförde.

»Med anledning af en utaf styresmannen för ammunitionsfabriken gjord framställning har arméförvaltningens artilleridepartement uti underdånig skrifvelse den 25 oktober 1909 hemställt om pension åt arbeterskan vid ammunitionsfabriken Kerstin Jonsson.

Denna, som är född den 2 februari 1876, har varit anställd vid fabriken sedan den 4 augusti 1892. Såsom närmare framgår af ett artilleridepartementets skrifvelse bifogadt förhörspötkoll råkade hon den 7 juli 1899 under arbete vid fabriken genom olyckshändelse så skada sin högra hand, att hon, enligt ett af regementsläkaren J. Nordlund den 10 april 1909 afgifvet intyg, är fullständigt oförmögen att använda pek- och

[10.]
*Angående
pension åt ar-
beterskan
Kerstin Jons-
son.*

långfingren äfvensom delvis tummen, beroende dels på dislokation och förkrympning af de genom olyckshändelsen delvis krossade mellanhandbenen för dessa fingrar dels på ärrsammandragningar.

Därest denna skada skolat bedömas enligt lagen angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete den 5 juli 1901, hade den, enligt hvad riks försäkringsanstalten meddelat, bort anses hafva för Kerstin Jonsson medfört nedsättning i arbetsförmågan, motsvarande 40 procent; och hade den således berättigat henne till en årlig lifränta af 120 kronor.

Artilleridepartementet har i sin skrifvelse anfört, att Kerstin Jonsson redan år 1902 hos arméförvaltningen anhållit om understöd på grund af den ådragna skadan. Sedan dock dåvarande styresmannen vid ammunitionsfabriken vid ärendets pröfning meddelat, dels att Kerstin Jonsson såväl uppburit ersättning under den tid, hon efter olycksfallet varit oförmögen till arbete, som ock därefter fått bibehålla sina förutvarande aflöningsförmåner, dels ock att skadan genom alltjämt fortgående förbättring syntes ej komma att utgöra något väsentligt hinder för utförandet af henne vid fabriken förelagda arbeten, hade arméförvaltningen ansett framställningen då icke böra föranleda till vidare åtgärd från ämbetsverkets sida. Emellertid hade, såsom af läkarbetyget framginge, Kerstin Jonsson icke kunnat återfå arbetsförmågan i den omfattning, som sistnämnde styresman förmodat. Att hon det oaktadt fått uppbära full aflöning hade likväl syntts billigt, så länge hon icke fått ersättning för sin minskade arbetsförmåga. Då departementet nu ansåge sådan ersättning böra henne tillkomma, syntes det tillika departementet lämpligt, att, ehuru lagen den 5 juli 1901 icke vore tillämplig å förevarande, därförut inträffade olycksfall, ersättningsbeloppet dock bestämdes efter de i denna lag angifna grunder och finge utgå i form af pension från allmänna indragningsstaten. Därest Kerstin Jonsson framdeles kunde bibehållas vid ammunitionsfabriken, vore meningens, att hennes aflöning med pensionens tillträdande skulle minskas till sådant belopp, som motsvarade värdet af det arbete, hon förmådde utföra.

Statskontoret har i underdånigt utlåtande den 23 november 1909 biträdt den af arméförvaltningen gjorda framställningen under erinran, att 1909 års Riksdag såsom ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete beviljat en arbeterska vid Ultuna egendom årlig pension till belopp, motsvarande lifränta enligt lagen den 5 juli 1901.

Ehuru nyssnämnda lag icke är tillämplig å ifrågavarande, förelagens ikraftträdande inträffade olycksfall, anser jag mig likväl, med anledning af hvad i ärendet förekommit, böra hemställa, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen medgifva,

att arbetskan vid ammunitionsfabriken Kerstin Jonsson må från och med den 1 juli 1910 under sin återstående lifstid från allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension af etthundratjugu kronor.»

Till denna departementschefens, af statsrådets öfriga ledamöter biträdda hemställen täcktes Hans Maj:t Konungen lämna nådigt bifall; och skulle utdrag af protokollet härom tillställas finansdepartementet för iakttagande vid uppgörandet af förslag till reglering af utgifterna under riksstatens tionde hufvudtitel.

Ex protocollo:

Gunnar Åkerman.

*Utdrag af protokollet öfver landtförsvarsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 17 december 1909.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern **LINDMAN**,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena greve **TAUBE**,
Statsråden: **PETERSSON**,
HEDERSTIERNA,
SWARTZ,
greffe **HAMILTON**,
greffe **EHRENSVÄRD**,
MALM,
LINDSTRÖM,
NYLANDER.

Departementschefen, statsrådet Malm, yttrade härefter:

[11.]
Pension åt
f. d. musik-
sergeanten J.
E. Nordström.

»Uti en till Eders Kungl. Maj:t ingifven skrift har f. d. musiksergeanten Johannes Elias Nordström i underdånighet anhållit, att en årlig pension måtte beviljas honom.

Af handlingarna inhämtas, att sökanden, som är född den 24 juni 1862, antagits till spel i nummer vid Smålands grenadjärkår den 24 juni 1878 och konstituerats till fältmusikant i kåren den 15 maj 1887, från hvilken beställning han, efter denna kårs uppgående i Karlskrona grenadjärregemente, erhållit afsked den 13 oktober 1903; samt att han enligt läkarintyg lider af symptom af gallsten och inflammation kring gallblåsan i förening med oregelbunden och något försvagad hjärtverk-

samhet och till följd däraf äger minskad förmåga att genom arbete förskaffa sig sitt uppehälle. Enligt ett af lasarettsläkaren A. Eurén den 5 december 1906 afgifvet intyg har Nordströms militära tjänstgöring otvifvelaktigt haft ett ogynnsamt inflytande på sjukdomens förlopp.

Direktionen öfver arméns pensionskassa har tillstyrkt ansökningen under åberopande af ett utaf direktionen den 9 januari 1907 afgifvet underdånigt utlåtande, uti hvilket direktionen meddelat, bland annat, att Nordström, som aldrig varit anställd på stat och sålunda vid erhållet afsked icke innehaft anställning, som medfört delaktighet i arméns pensionskassa, icke kunde tillerkännas pension från nämnda kassa och således ej heller fyllnadspension från därtill anvisade statsmedel.

Arméförvaltningens civila departement har icke ansett sig kunna förorda bifall till ansökningen, hvilken jämväl af arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse afstyrkts på grund däraf, att Nordströms sjukdom icke kunde antagas vara förorsakad af hans militära tjänstgöring.

Statskontoret har uti underdånigt utlåtande den 6 november 1909 erinrat därom, att Eders Kungl. Maj:t på grund af liknande omständigheter, som nu föreligga i fråga om Nordström, gjort framställning till 1908 års Riksdag om beviljande af pension å 400 kronor åt f. d. musiksergeanten C. P. Tillman, hvilken framställning blifvit af Riksdagen bifallen. Då konsekvens och rättvisa bjöde, att jämväl åt Nordström bereddes en liknande förmån att åtnjutas från och med år 1910, har statskontoret hemställt, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen att å allmänna indragningsstaten för sökanden uppföra pension med 400 kronor årligen.

Enär Nordström, hvilken efter en mer än 25-årig, väl vitsordad tjänstetid till följd af sammanslagningen af Smålands grenadjärkår och Blekinge bataljon till Karlskrona grenadjärregemente samt i anledning af beslutad minskning af musikpersonalen vid arméns truppförband utan eget förvällande förlorat den anställning såsom musiksergeant, han förut innehaft, anser jag, i likhet med statskontoret, billigt, att han erhåller något understöd för sin återstående lifstid, helst hans förmåga att genom eget arbete förvärfva sitt uppehälle blifvit genom sjukdom förminskad, och tillåter jag mig härvid fästa Eders Kungl. Maj:ts uppmärksamhet på, att Nordström på grund af förekommande bevekande omständigheter enligt nådiga beslut den 7 oktober 1904 och den 22 februari 1907 tillerkänts vid hvartera tillfället en gratifikation å 300 kronor från fjärde hufvudtitelns anslag till extra utgifter.

På grund af det anförda hemställer jag i underdånighet, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen medgifva,

att f. d. musiksergeanten Johannes Elias Nordström må från och med år 1910 å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension af fyrahundra kronor.

Till denna af statsrådets öfriga ledamöter biträdde hemställen täcktes Hans Maj:t Konungen lämna nådigt bifall, och skulle utdrag af protokollet rörande detta ärende tillställas finansdepartementet för behörigt iakttagande vid uppgörande af förslag till reglering af utgifterna under riksstatens tionde hufvudtitel.

Ex protocollo:
Ali Söderhjelm.

*Utdrag ur protokollet öfver sjöförvarsärenden, hållet inför Hans
Maj:et Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 22
oktober 1909.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern LINDMAN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena grefve TAUBE,
Statsråden: PETERSSON,
HEDERSTIERNA,
SWARTZ,
grefve HAMILTON,
grefve EHRENSVÄRD,
MALM,
LINDSTRÖM,
NYLANDER,
VON SYDOW.

Departementschefen, statsrådet grefve Ehrensvärd anförde härefter:

»I en till direktionen öfver flottans pensionskassa ingifven, den 13 december 1906 dagtecknad skrift anhöll förre daglönaren vid flottans varf i Karlskrona N:o 1112 Oskar Herman Karlsson om pension genom kassan på grund af i tjänsten ådragen kroppsskada. Genom beslut den 23 september 1907 fann direktionen ansökningen icke kunna bifallas; och efter det Karlsson häröfver anført underdåniga besvär, har Eders

[12.]
*Angående
pension för
förre dag-
lönaren O. H.
Karlsson.*

Kungl. Maj:ts regeringsrätt genom utslag den 22 september 1909 ej funnit skäl göra ändring i direktionens öfverklagade beslut.

Emellertid hade varfschefen vid flottans station i Karlskrona med skrifvelse till marinförvaltningen den 17 november 1906, för beredande af godtgörelse enligt lagen angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete den 5 juli 1901, öfverlämnat handlingar angående, bland andra skadade daglönare, jämväl bemälde Karlsson. Sedan marinförvaltningen, efter att hafva inhämtat riksförsäkringsanstaltens yttrande i ärendet, i underdånig skrifvelse den 29 december 1908 förklarar sig förhindrad att hemställa om ersättning åt Karlsson enligt nämnda lag, har statskontoret, som anmodats afgifva utlåtande i anledning af hvad marinförvaltningen i dess nyssnämnda skrifvelse anført, i underdånigt utlåtande den 5 mars 1909, i hvad angår Karlsson, hemställt, att, därest pension från flottans pensionskassa befunnes icke kunna tilldelas Karlsson, framställning måtte hos Riksdagen göras om beviljande af årlig pension åt honom å allmänna indragningsstaten.

Af handlingarna rörande Karlsson inhämtas hufvudsakligen följande.

Karlsson, som är född den 28 december 1881 och antogs till daglönare vid flottans varf i Karlskrona den 30 juni 1899, skadades, enligt hvad som utrönts vid undersökning den 28 januari 1904, vid Karlskrona stations krigsrätt, den 6 juli 1900 genom olyckshändelse under arbete med slopning af naglar å pansarbåten Götas förliga torn, så att synförmågan å högra ögat, hvilket träffades af en järnflisa, enligt läkarintyg blifvit nedsatt till en tiondel af den normala.

Enligt nådiga reglementet för pensionering af flottans och lotsverkets gemenskap den 31 oktober 1879, hvars bestämmelser i fråga om rätt till pension vid tiden för ifrågavarande olyckshändelse omfattade äfven daglönare vid flottans varf, var enhvar af gemenskapen vid flottan och lotsverket, som afskedades ur kronans tjänst med vitsord att hafva sig redligt och väl skickat, berättigad till pension, då han blifvit skadad i tjänsten eller tjänat 20 år eller längre; och genom beslut af direktionen öfver flottans pensionskassa den 17 februari 1904 förklarades Karlsson på grund af omförmälda skada berättigad att, om han för öfrigt uppfyllde de för pensions erhållande stadgade villkor, efter erhållet afsked undfå pension i den klass, hvartill skadans följder kunde föranleda. Med hänsyn till den Karlsson sålunda ådragna skadans beskaffenhet skulle pension till belopp af 75 kronor årligen kunnat honom tillkomma.

Emellertid kvarstod Karlsson i tjänsten intill den 4 maj 1905, då

han på egen begäran afskedades efter en tjänstetid af 5 år 10 månader 4 dagar utan vitsord att hafva sig redligt och väl skickat. Han hade nämligen vid tre särskilda tillfällen under åren 1901, 1902 och 1905 straffats för misshandel å kamrater, två gånger med böter till belopp af respektive 40 kronor och 100 kronor samt en gång med fängelse i fyra månader. Vid tiden för Karlssons afskedande hade ofvanberörda pensionsbestämmelser upphört att gälla i afseende å daglönare vid varfven m. fl. och nådiga kungörelsen den 2 december 1904 angående pensionering af samma personal trädt i kraft, hvilken kungörelse medgifver pension efter viss längre tjänstetid i förening med viss framskriden ålder, men däremot icke på grund endast af liden skada i kronans tjänst.

Uti ofvanberörda utlåtande den 5 mars 1909 har statskontoret, som lika med marinförvaltningen ansett ersättning enligt lagen angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete den 5 juli 1901 icke kunna tilldelas Karlsson, då det olycksfall, hvarigenom denne lidit skada, inträffat redan den 6 juli 1900, i öfrigt utlåtitt sig i fråga om Karlsson, att då af handlingarna framginge, att Karlsson, hvars arbetsförmåga enligt riksförsäkringsanstaltens yttrande lidit genom skadan en till 18 % af normal arbetsförmåga beräknad minskning och som af sådan anledning varit, därest förenämnda lag kunnat i detta fall tillämpas, berättigad till en ersättning af 54 kronor årligen från och med sextioförsta dagen efter olycksfallet, hos direktionen öfver flottans pensionskassa gjort ansökning om pension till följd af sålunda liden skada under tjänstgöring samt att, sedan direktionen afslagit ansökningen, Karlsson häröfver hos Eders Kungl. Maj:t i underdånighet anfört besvär, som då fortfarande vore på Eders Kungl. Maj:ts pröfning beroende, ansåge sig statskontoret, med erinran att Riksdagen vid flera tillfällen beviljat ersättning i liknande fall, exempelvis år 1904 åt förre stenarbetaren J. E. Johansson från Öjabyn, böra hemställa, att, därest pension från nämnda pensionskassa befundes icke kunna tilldelas Karlsson, framställning måtte hos Riksdagen göras om beviljande af en årlig pension åt Karlsson till belopp af 54 kronor, att å allmänna indragningsstaten utgå från den 4 maj 1905, då han erhöll entledigande från sin anställning såsom daglönare vid flottans varf i Karlskrona.

Emellertid har statskontoret uti ett med anledning af Karlssons ofvanberörda underdåniga besvär infordradt, den 1 april 1909 afgifvet utlåtande förklarar, att genom den utredning af de uti ifrågavarande fall föreliggande omständigheter, hvartill besvärsmålet gifvit anledning, statskontoret kommit till en i viss mån förändrad uppfattning af ersättningsfrågan; och har statskontoret därvid anfört, bland annat, följande.

Redan genom olycksfallet hade Karlsson enligt då gällande bestämmelser otvifvelaktigt förvärfvat rätt till pension, att utgå med 75 kronor årligen efter erhållet afsked, och, därest Karlsson kort efter olycksfallet lämnat sin anställning, hade han gifvetvis kommit i åtnjutande af sådan pension. Hade afskedet blott ägt rum, innan ändrade bestämmelser mellankommit, torde det med skäl kunna antagas, att Karlsson, oaktadt vitsord om godt uppförande måhända icke kunnat vid afskedet lämnas, likväl erhållit en sådan förmån, enär fråga varit om godtgörelse för liden skada och ej pension i vanlig mening.

Statskontoret, som ansåge billigt, att ersättning bereddtes Karlsson med belopp, motsvarande hvad han skulle ägt bekomma från flottans pensionskassa, därest kassans reglemente vid afskedstagandet fortfarande varit å honom tillämpligt, ville alltså, med ändring af sin ofvan omnämnda hemställan den 5 mars 1909, tillstyrka, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå Riksdagen medgifva, att Karlsson finge från den 4 maj 1905, då han erhållit entledigande från sin anställning såsom daglönare vid flottans varf i Karlskrona, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig lifränta till belopp af 75 kronor.

Från detta utlåtande afvikande meningar uttalades af två ledamöter i statskontoret, af hvilka den ene på anförda grunder ansåg direktionens öfver flottans pensionskassa öfverklagade beslut böra undanröjas samt ärendet återförvisas till direktionen för ny pröfning utan hinder af samma beslut, samt den andre ledamoten yttrade: »I 1 § af nådiga reglementet den 31 oktober 1879 stadgades, att hvar och en af gemenskapen vid flottan, som afskedats med vitsord att hafva sig redligt och väl skickat, skulle tilläggas pension, bland annat, då han blifvit skadad i tjänsten. Karlsson, som ådrog sig ifrågavarande skada den 6 juli 1900, erhöi den 4 maj 1905 afsked *utan vitsord*. Däremot är intygadt, att han åren 1901, 1902 och 1905 straffats för misshandel, sista gången med 4 månaders fängelse. På grund häraf synes det mig, som om Karlsson, då han vid afskedet icke längre uppfyllde det i 1879 års reglemente föreskrifna första villkoret för pensions erhållande, förverkat den *eventuella* rätt till pension, som genom direktionens beslut den 17 februari 1904 tillagts honom, och alltså icke kunnat vid afskedet undfå pension enligt nämnda reglemente, äfven om detta fortfarande varit gällande. Vid sådant förhållande synes mig skäl icke föreligga att hos Riksdagen göra framställning om beredande af pension åt Karlsson till belopp af 75 kronor för år. Men då det synes hafva varit afsedt att, efter utfärdandet af nådiga kungörelsen den 2 december 1904 angående pensionering af daglönare med flera vid flottan, pension på

grund af liden skada i tjänsten skulle i fråga om denna personal ersättas af lifränta jämlikt lagen angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete den 5 juli 1901, enligt hvilken vitsord om godt uppförande icke utgör någon förutsättning för lifräntas utgående, synes skäl icke saknas för att, på sätt statskontoret i underdånigt utlåtande den 5 mars 1909 hemställt, åtgärd vidtages för beredande åt Karlsson af sådan lifränta till belopp af 54 kronor, som skulle hafva tillkommit honom, om olycksfallet inträffat efter nämnda lags trädande i kraft.»

Då jämlikt ofvanberörda, af Eders Kungl. Maj:ts regeringsrätt den 22 september 1909 meddelade utslag Karlsson befunnits icke kunna tilldelas pension från flottans pensionskassa, finner jag, lika med statskontoret, framställning böra göras hos Riksdagen om beviljande af ersättning för det olycksfall, som drabbat honom under arbete i kronans tjänst.

Hvad angår beloppet af denna ersättning ansluter jag mig till den uppfattning, som uttalats i statskontorets utlåtande den 5 mars 1909, och hemställer jag alltså, att Eders Kungl. Maj:t måtte hos Riksdagen göra framställning om beviljande af en årlig pension åt förre daglönaren vid flottans varf i Karlskrona Oskar Herman Karlsson till belopp af femtiofyra kronor, att å allmänna indragningsstaten utgå från den 4 maj 1905.

Till hvad departementschefen sålunda hemställt behagade Hans Maj:t Konungen, på tillstyrkan af statsrådets öfriga ledamöter, lämna nådigt bifall; och skulle protokollsutdrag i ärendet tillställas finansdepartementet för behörigt iakttagande vid uppgörande af förslag till reglering af utgifterna under riksstatens tionde hufvudtitel.

Ex protocollo:

Jacob Seth.

*Utdrag ur protokollet öfver sjöförsvarsärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 26
november 1909.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern LINDMAN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena grefve TAUBE,
Statsråden: PETERSSON,
 HEDERSTIERNA,
 SWARTZ,
 grefve HAMILTON,
 grefve EHRENSVÄRD,
 MALM,
 LINDSTRÖM,
 NYLANDER.

Departementschefen, statsrådet grefve Ehrensvärd anförde härefter:

»Uti underdånig skrifvelse den 8 april innevarande år har chefen
för sjökarteverket anført följande.

För att kunna på ett tillfredsställande sätt fylla sin uppgift att
förse såväl örlogs- som handelsmarinen med verkligt goda sjökort hade
sjökarteverket alltid varit och vore alltjämt i stort behof af skickliga
gravörer. Det egenartade arbete, som måste fordras af dessa, särskildt
för det viktiga och omfattande rättandet af sjökortplåtar, gjorde det

[13.]

Ang. beredande af pension
åt gravören
vid sjökarte-
verket A. Th.
Lilja.

vidare ytterst önskvärdt, att för sjökarteverkets tjänst skolade gravörer så länge som möjligt bibehölles vid denna verksamhet.

Gravören Albert Theodor Lilja, som vid 21 års ålder inträdde i sjökarteverkets tjänst, hade ock under 45 års tid med erkännansvärd skicklighet arbetat med såväl nygraving och etsning som med rättande af plåtar till sjökortstryck. Omsider hade nu hans hälsa börjat vackla och den tid hade kommit, då han icke längre kunde försörja sig genom detta sitt arbete. Allt gravörarbete vid sjökarteverket aflönades nämligen såsom ackordsarbete.

Under senare delen af den tid, Lilja arbetat i sjökarteverket, hade hans årsinkomst uppgått till omkring 3,000 kronor, men hade han icke lyckats göra några besparingar för sin ålderdom, helst de senaste årens sjuklighet ådragit honom afsevärda utgifter.

Då Lilja således ägnat så godt som hela sin verksamhetstid åt sjökarteverket och nu vid framskriden ålder blifvit urständssatt att kunna själf försörja sig, syntes det föreligga kraftig anledning för staten att träda hjälpande emellan.

Med stöd af särdeles likartade skäl gjorde chefen för sjökarteverket i februari 1907 underdånig framställning, att hos Riksdagen måtte äskas en pension af 2,000 kronor af statsmedel åt dåvarande tryckeriföreståndaren Adolf Justus Aurell, och blef den i enlighet härmed aflåtna nådiga propositionen af Riksdagen bifallen.

På grund af det sålunda anförda hemställde chefen för sjökarteverket, att Eders Kungl. Maj:t behagade till Riksdagen aflåta nådig proposition om att till gravören Lilja, hvilkens medelinkomst från sjökarteverket under de sista 20 åren uppgått till omkring 3,000 kronor per år, måtte af statsmedel beviljas en årlig pension af 2,000 kronor, att utgå från och med månaden efter hans afgang ur sjökarteverkets tjänst.

Statskontoret har uti infordradt och den 17 april 1909 afgifvet utlåtande funnit sig kunna tillstyrka bifall till chefens för sjökarteverket förevarande framställning; och har statskontoret i öfverensstämmelse härmed hemställt, att Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen medgifva, att Lilja finge från och med månaden näst efter den, under hvilken han afginge från sin anställning vid sjökarteverket, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension å 2,000 kronor.

Af hvad i detta ärende förekommit är utredt, att Lilja, som uppnått en ålder af 66 år samt under den långa tiden af 45 år, enligt hvad vitsordadt blifvit, med erkännansvärd skicklighet tjänstgjort som

gravör hos sjökarteverket, numera på grund af ålder och sjuklighet är oförmögen att fortsätta sitt arbete så, att han kan sig därmed försörja.

Det synes mig under sådana förhållanden vara statens plikt att sörja för Liljas utkomst under hans återstående lifstid; och får jag fördenskull och i anslutning till hvad myndigheterna föreslagit i underdånighet hemställa, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå Riksdagen att medgifva,

att för gravören vid sjökarteverket Albert Theodor Lilja må å allmänna indragningsstaten uppföras en årlig pension af tvåtusen kronor, att utgå från och med månaden näst efter den, under hvilken han afgår från sin anställning vid sjökarteverket.»

Till denna departementschefens hemställan, hvaruti statsrådets öfriga ledamöter instämde, behagade Hans Maj:t Konungen lämna nådigt bifall; och skulle protokollsutdrag i ärendet expedieras till finansdepartementet för behörigt iakttagande vid uppgörande af förslag till reglering af utgifterna under riksstatens tionde hufvudtitel.

Ex protocollo:

R. Sundin.

Utdrag ur protokollet öfver sjöförsvärsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 26 november 1909.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern LINDMAN,
 Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena greve TAUBE,
 Statsråden: PETERSSON,
 HEDERSTIERNA,
 SWARTZ,
 grefve HAMILTON,
 grefve EHRENSVÄRD,
 MALM,
 LINDSTRÖM,
 NYLANDER.

Departementschefen, statsrådet greve Ehrensvärd anförde härefter:

»Uti en till fortifikationsbefälhafvaren å Karlskrona fästning ställd, af nämnde befälhafvare med skrifvelse den 10 juni 1909 till chefen för fortifikationen öfverlämnad ansökning har fortifikationsarbetaren Olof Magnus Holgersson från Augerums församling i Blekinge län, med bifogande af frejd- och läkarbetyg samt intyg om fattigdom, anhållit att, enär han blifvit gammal och orkeslös, så att han såge sig nödsakad att lämna sin tjänst, ett årligt understöd måtte honom beredas.

Chefen för fortifikationen har med skrifvelse den 15 berörda juni insändt handlingarna i ärendet till marinförvaltningen och därvid i likhet med fortifikationsbefälhafvaren hemställt, att åt Holgersson måtte utverkas

Bih. till Riksd. Prot. 1910. 1 Saml. 1 Afd.

[14.]
Ang. beredande af pension åt fortifikationsarbetaren O. M. Holgersson.

ett årligt understöd af statsmedel till belopp af 300 kronor, att för Holgerssons återstående lifstid utgå från och med månaden näst efter den, under hvilken hans anställning vid fästningsbyggnaderna vid Karlskrona upphörde.

I underdånig skrifvelse den 29 juni 1909 har marinförvaltningen, med öfverlämnande af handlingarna i ärendet, anfört följande.

Af ansökningsbifogade prästbevis, läkarintyg samt intyg om medellöshet framginge, bland annat, att sökanden vore född den 18 mars 1841, att hans arbetsförmåga på grund af kronisk reumatism och ålderdomsbräcklighet numera vore i hög grad inskränkt samt att han befunne sig i synnerligen fattiga omständigheter och vore i stort behof af understöd.

Fortifikationsbefälhafvaren hade meddelat, att sökanden antagits vid befästningsarbetena vid Karlskrona år 1875 och att han sedermera alltjämt tjänstgjort vid dessa arbeten samt att de nu pågående nybyggnadsarbetena vid fästningen komme att inom en nära framtid afslutas och större delen af arbetspersonalen därstädes afskedas. Fortifikationsbefälhafvaren hade jämväl vitsordat, att sökanden med nit och redlighet fullgjort sina arbetsplikter samt städse såväl i som utom tjänsten ådagalagt ett hedrande uppförande.

Med hänsyn till sökandens mångåriga och väl vitsordade anställning vid förenämnda arbeten äfvensom de behöfvande omständigheter, i hvilka han nu vid en ålder af öfver 68 år befunne sig, ansåge marinförvaltningen, i likhet med chefen för fortifikationen och fortifikationsbefälhafvaren å Karlskrona fästning, att ifrågavarande ansökning vore synnerligen behjärtansvärd.

Förvaltningen hade fördenskull ansett sig böra till Eders Kungl. Maj:t öfverlämna handlingarna i ärendet och finge förvaltningen därvid i underdånighet hemställa, att Eders Kungl. Maj:t täcktes, i likhet med hvad vid flera föregående tillfällen ägt rum i fråga om beredande af pensioner åt äldre behöfvande arbetare vid fästningsbyggnaderna, i nådig proposition föreslå Riksdagen medgifva, att sökanden finge från och med månaden näst efter den, under hvilken han blefve entledigad från sin anställning vid fästningsbyggnaderna vid Karlskrona, å allmänna indragningsstaten uppbära 300 kronor i årlig pension.

Statskontoret har i underdånigt utlåtande den 11 september 1909 funnit sig böra tillstyrka nådigt bifall till marinförvaltningens i ärendet gjorda hemställan.

På grund af hvad sålunda förekommit, får jag i underdånighet hemställa, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå Riksdagen medgifva,

att fortifikationsarbetaren Olof Magnus Holgersson må under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension af trehundra kronor, att utgå från och med månaden näst efter den, under hvilken han blifver entledigad från sin anställning vid fästningsbyggnaderna vid Karlskrona.»

Till denna departementschefens hemställan, hvaruti statsrådets öfriga ledamöter instämde, behagade Hans Maj:t Konungen lämna nådigt bifall; och skulle protokollsutdrag i ärendet expedieras till finansdepartementet för behörigt iakttagande vid uppgörande af förslag till reglering af utgifterna under riksstatens tionde hufvudtitel.

Ex protocollo:

R. Sundin.

*Utdrag ur protokollet öfver sjöförvarsärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 23
december 1909.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern LINDMAN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena greve TAUBE,
Statsråden: PETERSSON,
 HEDERSTIERNA,
 SWARTZ,
 greve HAMILTON,
 greve EHRENSVÄRD,
 MALM,
 LINDSTRÖM,
 NYLANDER.

[15.]
*Ang. pension
för lektorn
vid sjökrigs-
skolan C. M.
Wejles änka
och barn.*

Härefter anförde departementschefen, statsrådet greve Ehrensvärd:
»Hos Eders Kungl. Maj:t har lektorn vid sjökrigsskolan Carl
Mauritz Wejles änka Margarete Dorotee Caroline Wejle, född Wolff, i
underdånighet anhållit om beredande af pension åt henne och hennes
minderåriga barn från och med år 1910, och har barnens förmyndare,
kamreraren i medicinalstyrelsen Frit. Nordberg, i underdånighet instämt
i denna framställning.

Af handlingarna i ärendet inhämtas: att affidne lektorn Wejle,
som var född den 8 november 1869, tjänstgjort såsom vikarierande
lektor i historia och geografi jämte statskunskap vid sjökrigsskolan från
och med den 25 februari 1898 till och med den 8 november 1906,

h varefter han den 9 i samma månad utnämns till ordinarie lektor vid skolan, i hvilken befattning han kvarstod intill sin den 6 sistlidne september timade död; att han därjämte tjänstgjort, förutom såsom lärare vid Beskowska skolan i Stockholm och Stockholms Borgarskola, såsom föreståndare för Svenska sällskapet för nykterhet och folkuppföstran byrå från den 1 april 1903 till den 31 december 1908, under hvilken tid han på uppdrag af sällskapet hållit ett stort antal fosterländskt-historiska föreläsningar för värnpliktige å lägerplatserna; att han såväl för sin tjänstgöring såsom lektor vid sjökrigsskolan som för sin öfriga här ofvan berörda verksamhet erhållit synnerligen goda vitsord; att han vid sitt frånfalle såsom stärbhusdelägare efterlämnat sin bemälda änka samt sönerna Carl Gunnar, född den 13 januari 1902, och Sten Mauritz, född den 23 mars 1903; samt att boets behållning enligt bouppteckningen uppgår till 5,611 kronor 25 öre.

Chefen för sjökrigsskolan har, under framhållande af Wejles långa och utomordentligt förtjänstfulla lärareverksamhet vid skolan, förordat den underdåniga framställningen.

Uti infor dradt underdånigt utlåtande har statskontoret erinrat, att 1900 års Riksdag på Kungl. Maj:ts förslag beviljat pension å 400 kronor till lektorn vid sjökrigsskolan J. E. Lindgrens änka, och har statskontoret, som ansett billigt, att utöfver änkepension till enahanda belopp i förevarande fall bereddes uppfostringsbidrag för de två minderåriga sönerna, hemställt, att till Riksdagen måtte aflätas nådig proposition om uppförande å allmänna indragningsstaten från och med år 1910 af ett årligt belopp för änkan efter lektorn Wejle af 400 kronor och för hvardera sonen af 100 kronor, att utgå för änkan, så länge hon i sitt nuvarande änkestånd förblefve, och för en hvar af sönerna, intill dess han uppnått 18 års ålder.

På grund af hvad sålunda blifvit i detta ärende anfördt och upplyst får jag i underdånighet hemställa, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå Riksdagen medgifva, att för afidne lektorn vid sjökrigsskolan Carl Mauritz Wejles änka Margarete Dorotee Caroline Wejle, född Wolff, samt minderåriga söner Carl Gunnar och Sten Mauritz å allmänna indragningsstaten från och med år 1910 uppföres ett årligt belopp för änkan af 400 kronor och för hvardera sonen af 100 kronor, att utgå för den förstnämnda, så länge hon i sitt nuvarande änkestånd förblifver, och för en hvar af sönerna, intill dess han uppnått 18 års ålder.

Till hvad departementschefen sålunda hemställt behagade Hans Maj:t Konungen, på tillstyrkan af

Tionde hufvudtiteln: bil. 12.

statsrådets öfriga ledamöter, lämna nådigt bifall; och skulle protokollsutdrag i ärendet tillställas finansdepartementet för behörigt iakttagande vid uppgörande af förslag till reglering af utgifterna under riksstatens tionde hufvudtitel.

Ex protocollo:
Carl Ridderstad.

*Utdrag af protokollet öfver civilärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 17 december
1909.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern LINDMAN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena greve TAUBE,
Statsråden: PETERSSON,
 HEDERSTIERNA,
 SWARTZ,
 greffe HAMILTON,
 greffe EHRENSVÄRD,
 MALM,
 LINDSTRÖM,
 NYLANDER.

1:o.

Departementschefen, statsrådet greve Hamilton anförde.

Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Jämtlands län har uti underdånig skrifvelse den 28 september 1909 gjort framställning om beredande af pension åt landskamreraren i nämnda län Valentin Klinghammer.

[16.]
*Pension åt
landskamrera-
ren V. Kling-
hammer.*

Af handlingarna i ärendet inhämtas, att Klinghammer, som är född den 25 november 1851, efter aflagd examen till rättegångsverken den 18 februari 1876 antagits till auskultant vid hofrätten öfver Skåne och Blekinge och den 19 december 1879 utnämnts till vice häradshöfding; att han den 31 mars 1882 utnämnts till e. o. landskontorist i Hallands län, den 20 mars 1885 konstituerats och förordnats till länsbokhållare i Jönköpings län och den 28 februari 1890 vunnit befordran till krono-

fogde i Östbo härad af samma län; samt att han den 25 oktober 1894 utnämns till landskamrerare i Jämtlands län.

Alltsedan den 2 september 1898 eller således under mer än tio år har han emellertid åtnjutit ständigt tjänstledighet på grund af sinnessjukdom. För Klinghammer har icke gjorts sådan anmälan, att lagen angående civila tjänst innehafvares rätt till pension den 11 oktober 1907 å honom vunnit tillämpning, ej heller har anmälan gjorts om hans öfvergång på den af Eders Kungl. Maj:t den 18 september 1908 fastställda nya aflöningsstaten för tjänstemän och betjante vid länsstyrelserna.

Af ett utaf öfverläkaren vid Uppsala hospital och asyl, professor Frey Svenson den 2 september 1909 afgifvet intyg inhämtas, att Klinghammer, som sedan den 22 september 1903 vårdats på Uppsala hospital, lider af sinnessjukdom och är oförmögen att uppehålla sin tjänst, samt att den största sannolikhet föreligger för det antagandet, att han icke någonsin kan återvinna tjänstduglighet.

Då Klinghammer icke är berättigad eller pliktig att med pension afgå från tjänsten, men denna likasom arbetet hos länsstyrelsen på landskontorsafdelningen i sin helhet lider af att landskamrerarbefattningen ständigt skall uppehållas på förordnande, har Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i sin ofvanberörda skrifvelse hemställt, att Eders Kungl. Maj:t täcktes åt Klinghammer utverka pension å allmänna indragningsstaten, när han afgår från tjänsten.

Efter nådig remiss har statskontoret i ärendet afgifvit underdånigt utlåtande af den 6 oktober 1909 och därvid erinrat, att då för Klinghammers räkning icke i behörig tid gjorts anmälan, att han ville underkasta sig den genom nådiga kungörelsen den 18 september 1908 fastställda nya aflöningsstaten för tjänstemän och betjante vid länsstyrelser, Klinghammer, som sålunda fortfarande åtnjuter aflöning enligt 1878 års stat för vissa landsstatens tjänstemän och betjante, alljämt beträffande afgang från tjänsten och pensionsrätten är underkastad bestämmelserna i sistnämnda lönestat samt nådiga brevet den 1 juni 1877. Han är således, anmärker statskontoret, icke skyldig att vid viss ålder afgå från tjänsten och är icke heller förrän han uppnått 65 lefnads- och 35 tjänstår berättigad att vid afgang erhålla pension. Därest Klinghammer uppfyllt villkoren för erhållandet af pension, hvilket icke kan ske förrän den 25 november 1916 vid uppnådd ålder af 65 år, skulle han, som uppbär lön å stat till belopp af 4,400 kronor men icke intjänat ålders-tillägg, hafva ägt att komma i åtnjutande af pension till ett nämnda lön motsvarande belopp.

Med hänsyn till de i ärendet upplysta förhållanden hemställer statskontoret, att Eders Kungl. Maj:t måtte i nådig proposition föreslå Riksdagen medgifva, att Klinghammer tilldelas en pension å 4,400 kronor.

Genom hvad sålunda i ärendet förekommit synes vara tillförlitligt utredt, att någon utsikt att Klinghammer skulle komma att åter inträda i utöfning af sin tjänst icke torde förefinnas. Ännu återstå närmare sju år, innan Klinghammer enligt de allmänna bestämmelserna blir berättigad till pension, och han är icke pliktig att dessförinnan afgå från tjänsten. Då det emellertid uppenbarligen måste vara ur det allmännas synpunkt olämpligt, att tjänsten så lång tid uppehålles på förordnande, synes angeläget att träffa sådana anordningar, att Klinghammer kan erhålla afsked. Emellertid har Klinghammers förmyndare på förfrågan, huruvida han vore villig att söka afsked för Klinghammer, under förutsättning att en årlig pension af 4,400 kronor bereddes honom, förklarat, att det väl vore sant, att föga sannolikhet förefunnes för att Klinghammer någonsin skulle kunna återinträda i tjänst, men att, då möjligheten härför ej vore alldeles utesluten, förmyndaren ej ansåge sig kunna begära afsked för Klinghammer, enär han härigenom skulle kunna förorsaka honom ekonomisk förlust. Dock anser förmyndaren, om en pension af minst 4,600 kronor skulle kunna beredas Klinghammer, sig oförhindrad att begära afsked för honom. Med hänsyn härtill synes mig pensionsbeloppet böra bestämmas till 4,600 kronor.

Jag anser mig alltså böra hemställa, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen medgifva,

att landskamreraren Klinghammer må för sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension af 4,600 kronor att utgå från och med månaden näst efter den, hvarunder han erhåller afsked.

I denna hemställan förenade sig statsrådets öfriga ledamöter.

Härefter anförde departementschefen, statsrådet greve Hamilton:

2:o.

Med underdånig skrifvelse den 29 oktober 1909 har Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Kristianstads län öfversändt en till Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande ställd ansökan af länsmanen i Riseberga distrikt Fredrik Aspelin om afsked från länsmanstjänsten, under

Bih. till Riksd. Prot. 1910. 1 Saml. 1 Afd.

[17.]
Pension åt
länsmanen
F. Aspelin.

villkor att han berättigas att under sin återstående lifstid uppbära en årlig pension af minst 1,200 kronor.

Af handlingar, som bifogats ansökningen, framgår, att Aspelin, som är född den 27 mars 1849, den 12 december 1867 antagits till e. o. kontorsskrifvare vid postverket och den 30 december 1872 till e. o. landskanslist, samt att han, som den 3 augusti 1878 befordrats till länsmanstjänsten i Riseberga distrikt, sedan den 2 november 1894 åtnjutit tjänstledighet på grund af sjukdom.

Vid ansökningen fogade läkarbetyg utvisa, att Aspelin, som lider af ryggmärgslidande med åtföljande allmän svaghet och nedsatt hjärnverksamhet, på grund af sin sjukdom fortfarande är oförmögen att sköta sin länsmanstjänst och af samma skäl icke kan under sin återstående lifstid återinträda i tjänstgöring.

Aspelin har icke medgifvit, att bestämmelserna i lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänst innehafvares rätt till pension må å honom vinna tillämpning.

I sin berörda skrifvelse har Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande framhållit önskvärdheten däraf, att Aspelin afginge från sin länsmanstjänst, icke minst ur den synpunkten, att tjänsten, som under Aspelins långa tjänstledighet på förordnande uppehållits af åtskilliga vikarier, måtte varda besatt med ordinarie innehafvare; och har Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande, under erinran att, därest pensionslagen varit tillämplig på Aspelin, han skulle, jämlikt 6 och 7 §§ samma lag, varit berättigad till hel pension enligt nu gällande pensionsstat med 1,200 kronor, tillstyrkt bifall till Aspelins begäran om pension.

Efter härå erhållen nådig remiss har statskontoret inkommit med underdånigt utlåtande af den 6 november 1909 och därvid anført, att, då pensionslagens bestämmelser icke äro tillämpliga å länsmannen Aspelin, hvilken åtnjuter aflöning å 1878 års stat för vissa landsstatstjänstemän, han alltjämt beträffande afgang från tjänsten och pensionsrätt är underkastad bestämmelserna i nämnda lönestat och i nådiga brefvet den 1 juni 1877. Han är således, anmärker statskontoret, icke skyldig att vid viss ålder afgå från tjänsten och är icke heller, förrän han uppnått 65 lefnads- och 35 tjänstår, berättigad att vid afgang erhålla pension. Därest Aspelin uppfyllt villkoren för erhållande af pension — hvilket icke kan ske förrän den 27 mars 1914 vid uppnådd ålder af 65 år — skulle han, som å förenämnda stat uppbär en lön af 900 kronor jämte ålderstillägg å 300 kronor enligt nådigt bref den 8 februari 1889, hafva ågt att komma i åtnjutande af en nämnda lön jämte ålderstillägg mot-

svarande pension af 1,200 kronor. Då emellertid Aspelin, som under de sistförflutna femton åren af sjukdom varit förhindrad att tjänstgöra, enligt läkares intyg icke kan återvinna tjänstbarhet, samt det icke enligt statskontorets mening kan vara med det allmännas intresse förenligt, att länsmanstjänsten under en ytterligare tid af inemot fem år uppehålls af vikarie med otillräcklig aflöning, har statskontoret tillstyrkt bifall till framställningen.

På grund af hvad i ärendet förekommit hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen medgifva,
att länsmannen i Riseberga distrikt inom Kristianstads län Fredrik Aspelin må för sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension af 1,200 kronor, att utgå från och med månaden näst efter den, under hvilken afsked från länsmanstjänsten varder honom beviljad.

I denna hemställan förenade sig statsrådets öfriga ledamöter.

Hvad statsrådet i de under punkterna 1 och 2 antecknade ärenden hemställt behagade Hans Maj:t Konungen i nåder bifalla; och skulle utdrag af protokollet härom tillställas finansdepartementet för iakttagande vid uppgörande af förslag till reglering af utgifterna under riksstatens tionde hufvudtitel.

Ur protokollet:
Carl G. Edman.

*Utdrag af protokollet öfver ecklesiastikärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 10
december 1909.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern LINDMAN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena greve TAUBE,
Statsråden: PETERSSON,
 HEDERSTIERNA,
 SWARTZ,
 greffe HAMILTON,
 greffe EHRENSVÄRD,
 MALM,
 LINDSTRÖM,
 NYLANDER.

50:o.

[18.]
*Pension åt
vaktmästaren
C. F. Lund-
bergs änka.*

Departementschefen, statsrådet Lindström yttrade:
»Med underdånig skrifvelse den 11 oktober 1909 angående riks-
dagspetita till 1910 års Riksdag för universitetet i Lund har kanslern
för rikets universitet till Eders Kungl. Maj:ts nådiga pröfning öfver-
lämnat, bland annat, en af det större akademiska konsistoriet i Lund
hos kanslern gjord framställning om beredande af en årlig pension till
belopp af 200 kronor åt vaktmästaren vid universitetsbiblioteket i Lund
Carl Fredrik Lundbergs änka Ingrid Lundberg, född Christiansson.

Uti detta ärende har förekommit hufvudsakligen följande.

Hos konsistoriet anhöll änkan Lundberg, att konsistoriet ville göra underdånig framställning om beredande åt henne af någon pension, hvaraf hon vore i stort behof. Af ansökningen bifogadt prästbetyg inhämtas, att änkan Lundberg är född den 28 mars 1843 och änka sedan den 26 januari 1909 samt medellös.

Öfver änkan Lundbergs ansökning har universitetsbibliotekarien Carl af Petersens på anmodan af konsistoriet afgifvit yttrande, hvaruti anföres i hufvudsak följande. Änkan Lundbergs man Carl Fredrik Lundberg hade den 31 januari 1855 blifvit tillförordnad samt den 16 februari 1856 ordinarie vaktmästare vid universitetsbiblioteket i Lund, vid hvilken befattning han kvarstätt till utgången af år 1900, då han vid uppnådda 72 års ålder erhållit afsked med pension. Därefter hade han ända till några veckor före sin i januari år 1909 inträffade död mot ett på enskild väg åstadkommet mindre arfvode och således utan kostnad för statsverket fortfarande dagligen biträdt vid biblioteket medelst posthämtning, utträttande af ärenden och dylikt. Af Petersens ansåge sig med den kännedom, han såsom själf sedan år 1874 anställd vid biblioteket härom kunde äga, kunna vitsorda, att Lundberg med duglighet och stor plikttrohet fullgjort sina tjänsteåligganden, hvarför han också år 1888 erhållit silfvermedalj »för nit och redlighet i rikets tjänst». Änkan Lundberg hade från och med år 1892 till bibliotekets flyttning år 1907 tjänstgjort som städerska vid detsamma, hvilket uppdrag hon med mycken ordning och plikttrohet fullgjort. Vaktmästaren Lundberg, som i två giften haft tillsammans nio barn att uppfostra, hade icke varit i stånd att göra några besparingar, hvarföre behållningen i boet efter honom enligt det för af Petersens företedda bouppteckningsinstrumentet uppgått till endast 281 kronor 52 öre. Hans knappa villkor hade icke medgifvit honom att genom inbetalningar till någon änke- och pupillkassa sörja för sina efterlevande, och den beställning han innehåft hade icke för honom medfört rätt till delaktighet i någon dylik kassa. Änkan Lundberg vore icke så arbetsför, att hon utan understöd från annat håll på långt när kunde erhålla nödortfugt uppehälle. Hennes barn — af hvilka en son vore bosatt i Amerika, en annan son vore vaktmästare, en tredje son typograf samt en dotter sömmerska och en annan dotter konstväfverska — kunde icke anses vara i stånd att bestrida eller i nämnvärd grad bidra till moderns underhåll. På grund af allt detta ansåge af Petersens sig böra lifligt förorda, att konsistoriet måtte behjerta sökandens framställning. Hvad anginge den eventuella pensionens storlek, hemställde af Petersens, med

hänsyn till hvad som i liknande fall af Kungl. Maj:t föreslagits och af Riksdagen beviljats, att ett årligt belopp af 200 kronor begärdes.

Den utaf universitetsbibliotekarien berörda, vaktmästaren Lundberg tilldelade pensionen beviljades af 1900 års Riksdag, som med anledning af en utaf Kungl. Maj:t gjord framställning medgaf, att Lundberg finge från och med månaden näst efter den, hvarunder han erhöle afsked från sin befattning såsom vaktmästare vid universitetsbiblioteket i Lund, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten uppbära årlig pension till belopp af 500 kronor.

Kanslern har i sin omförmälda underdåniga skrifvelse förklarar sig anse af Petersens hafva anfört goda skäl för beviljande af pension å 200 kronor åt änkan Lundberg; och har kanslern förty tillstyrkt bifall till konsistoriets framställning i ämnet.

Till följd af nådig remiss har statskontoret den 25 oktober 1909 afgifvit underdånigt utlåtande i ärendet och därvid, på grund af hvad i ärendet blifvit upplyst och då statskontoret icke hade något att erinra mot det föreslagna pensionsbeloppet, 200 kronor, som syntes böra anvisas att utgå från och med månaden näst efter den, med hvilken den vaktmästaren Lundberg beviljade pensionen upphörde, hemställt, det täcktes Eders Kungl. Maj:t i nådig proposition föreslå Riksdagen att medgifva, att änkan Lundberg måtte under sin återstående lifstid, så länge hon förblifver änka, å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension å 200 kronor, att utgå från och med ingången af februari 1909.

Under åberopande af hvad sålunda i ärendet förekommit hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen att medgifva,

att vaktmästaren vid universitetsbiblioteket i Lund Carl Fredrik Lundbergs änka Ingrid Lundberg, född Christiansson, må under sin återstående lifstid, så länge hon förblifver i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension å tvåhundra kronor, att utgå från och med ingången af februari 1909.»

I denna hemställan förenade sig statsrådets öfriga ledamöter.

51:o.

[19.]

*Pension åt
vaktmästaren
N. Andersson.*

Departementschefen, statsrådet Lindström anförde härefter följande:
»I skrifvelse till öfverstyrelsen för rikets allmänna läroverk har rektorn vid högre allmänna läroverket i Lund hemställt, att öfverstyrelsen måtte vidtaga åtgärder för beredande af pension för vaktmästaren vid läroverket Nils Andersson; och har rektorn därvid meddelat, att Andersson i årlig aflöning åtnjutit 1,200 kronor jämte fri bostad, ved och lyse.

Vid rektorns skrifvelse voro fogade handlingar, af hvilka inhämtas, att Andersson är född den 18 april 1838 och alltså uppnått en ålder af mer än 71 år; att han, som tillträdt sin nuvarande befattning höstterminen 1895 efter att dessförinnan hafva tjänstgjort såsom biträdande vaktmästare från år 1879, sålunda varit i läroverkets tjänst under vid pass 31 år; samt att han enligt rektors intyg städse visat stort nit, redbarhet och duglighet i fullgörandet af sina åligganden samt fört en i allo hedrande vandel och sålunda blifvit läroverkets aktade och värderade trotjänare.

Med öfverlämnande af rektorns skrifvelse samt därvid fogade handlingar har öfverstyrelsen uti eget underdånigt utlåtande den 27 september 1909 under åberopande af nu omförmälda omständigheter tillstyrkt rektorns framställning om beredande af pension åt Andersson.

I fråga om pensionsbeloppet har öfverstyrelsen erinrat därom, att i samtliga de fall, då Riksdagen beviljat pension åt manlig vaktmästare vid högre allmänt läroverk, pensionsbeloppet bestämts till 500 kronor, och borde därför Anderssons pension sättas till samma belopp.

Sedan ärendet härefter remitterats till statskontoret har denna myndighet från rektorn införskaffat uppgift rörande Anderssons tjänstgöring under den tid från och med år 1879 till och med 1895 års vårtermin, då han, som förut nämnts, varit anställd såsom biträdande vaktmästare vid läroverket i Lund. Af denna uppgift inhämtas, att Anderssons göromål under denna tid bestått i att, mot ersättning, bestrida renhållning af gårdsplan och gata äfvensom att under de månader då eldning ägt rum under i medeltal 3 timmars dagligt arbete ombestyra eldning; vidare hade han emellanåt fått uträta extra arbete samt för öfrigt under ordinarie vaktmästarens sjukdom vid pass ett par månader ensam skött hans tjänst.

Med öfverlämnande af denna uppgift har statskontoret i underdånigt utlåtande den 14 oktober 1909 hemställt, det täcktes Eders Kungl. Maj:ts i nådig proposition föreslå Riksdagen medgifva, att Andersson må från och med månaden näst efter den, hvarunder han afgår från tjänsten, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension till belopp af 500 kronor.

I de fall, då förut under senare år pension å allmänna indragningsstaten beredts vaktmästare vid rikets allmänna läroverk, hafva vederbörande varit i läroverkens tjänst under längre tid än vaktmästaren Andersson. Då han dock med godt vitsord tjänstgjort omkring 31 år och däraf vid pass halfva tiden innehaft ordinarie anställning, torde

man böra tillförsäkra honom pension till samma belopp som i föregående liknande fall, eller 500 kronor.

Jag hemställer alltså, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen medgifva, att vaktmästaren vid högre allmänna läroverket i Lund Nils Andersson må från och med månaden näst efter den, i hvilken han varder entledigad från sin vaktmästarsyssla, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten uppbära pension till belopp af 500 kronor årligen.»

I hvad departementschefen sålunda hemställt instämde statsrådets öfriga ledamöter.

Hvad statsrådet i de under punkterna 50 och 51 här ofvan antecknade ärenden hemställt täcktes Hans Maj:t Konungen bifalla; och skulle utdrag af protokollet härom tillställas finansdepartementet för iakttagande vid uppgörande af förslag till reglering af utgifterna under riksstatens tionde hufvudtitel.

Ur protokollet:
Efr. Sandberg.

*Utdrag af protokollet öfver jordbruksärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 17
december 1909.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern LINDMAN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena grefve TAUBE,
Statsråden: PETERSSON,
 HEDERSTIERNA,
 SWARTZ,
 grefve HAMILTON,
 grefve EHRENSVÄRD,
 MALM,
 LINDSTRÖM,
 NYLANDER.

12:o.

Departementschefen statsrådet Nylander anförde:

Uti en till Eders Kungl. Maj:t ställd, af Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Gottlands län med underdånigt utlåtande den 10 februari 1909 öfverlämnad och till nådigt bifall förordad ansökning har läraren vid länets folkhögskola och landtmannaskola vid Hemse, extra jägmästaren Carl Alfred Eugène Schoug i underdånighet anhållit, det Eders Kungl. Maj:t täcktes bereda honom en årlig pension från allmänna indragningsstaten af 1,000 kronor, motsvarande den lön, han

Bih. till Riksd. Prot. 1910. 1 Saml. 1 Afd.

13

[24.]
*Pension åt
läraren vid
Gottlands läns
folkhögskola
och landt-
mannaskola
C. A. E.
Schoug.*

för närvarande såsom lärare i skogshushållning vid nämnda skolor upp-
bure, att utgå från och med månaden näst efter den, hvarunder han
erhölle afsked från sin nämnda lärarbefattning.

I ärendet hafva, på grund af särskilda nådiga remisser, underdåniga
utlåtanden afgifvits den 10 mars 1909 af landtbruksstyrelsen, som där-
vid öfverlämnat infordradt yttrande af styrelsen för folkhögskolan och
landtmannaskolan vid Hemse, den 24 mars 1909 af statskontoret, den
4 augusti 1909 af domänstyrelsen, som därvid bifogat yttrande af ve-
derbörande öfverjägmästare, samt den 22 september 1909 ånyo af stats-
kontoret.

Af handlingarna i ärendet inhämtas hufvudsakligen följande:

Enligt ingifvet frejdebetyg är Schoug född den 10 november 1842.
Å detta betyg har dock af pastorsämbetet anteckning gjorts, att Schoug
uppgåfve sig vara född den 11 oktober 1842. Af Eders Kungl. Maj:ts
befallningshafvande i Östergötlands län antogs Schoug den 28 novem-
ber 1866 till e. o. landskontorist. Den 8 juni 1874 förordnades han
af dåvarande skogsstyrelsen att såsom repetitör biträda vid ledningen
af skogselevernas praktiska öfningar i södra och mellersta Sverige.
Sedan han den 7 augusti samma år erhållit afgangsbetyg från skogs-
institutet såsom utexaminerad skogselev, förordnades han den 10 i samma
månad till extra jägmästare i Kinda och Ydre revir. Den 30 septem-
ber 1875 blef han af Gottlands läns hushållningssällskap förordnad att
från den 1 januari 1876 i enlighet med Kungl. Maj:ts nådiga skrifvelse
den 18 december 1874 bestrida undervisningen i skogsskötsel vid lä-
nets landtbruksskola samt tillhandagå enskilda jordägare inom länet
med biträde i skogsskötsel, hvilken befattning innehades till den 1 maj
1877. Den 30 juni 1876 transporterades och förordnades Schoug till
extra jägmästare i Gottlands revir. Den 1 augusti 1878 förordnades
han af Gottlands läns hushållningssällskap ånyo att från samma dag
i enlighet med förutnämnda nådiga skrifvelse af den 18 december 1874
bestrida undervisningen i skogsskötsel vid länets landtbruksskola samt
tillhandagå enskilda jordägare inom länet med biträde i skogsskötsel,
hvilken befattning innehades till den 1 november 1885, då den vid
landtbruksskolans indragning öfverflyttades till länets förenade folkhög-
skola och landtmannaskola, hvarvid Schoug af styrelsen för sistnämnda
förenade skolor på grund af nådigt bref den 4 juni 1885 förordnades
att från den 1 november 1885 uppehålla befattningen såsom lärare i
skogshushållning vid samma skolor, hvilken befattning fortfarande af
honom innehafves. Af Gottlands läns hushållningssällskap har Schoug
den 29 maj 1884 erhållit det vitsord, att han vid fullgörandet af sin

befattning såsom lärare i skogsskötsel vid Gottlands läns landtbrukskola och såsom undervisare åt enskilda personer i skogsskötsel ådaga-lagt goda insikter, skicklighet och ordentlighet. Af folkhögskolans och landtmannaskolans styrelse har han den 1 februari 1909 erhållit det intyg, att han med berömligt nit, skicklighet och synnerlig ordentlighet fullgjort de lärarpplikter, som honom ålegat, hvarigenom han tillvunnit sig såväl bemälda styrelses som medlärares och lärjungars erkänsla och förtroende. Schoug har af trycket utgifvit åtskilliga skrifter i skogshushållning, jaktväsende m. m. Enligt intyg från landskontoret i Visby har Schoug varit taxerad till bevillnings utgörande för följande inkomst, nämligen år 1906 för 1,157 kronor, år 1907 för 1,146 kronor och år 1908 för 1,286 kronor, af hvilken inkomst 1,000 kronor alla tre åren utgjorts af lön och återstoden af inkomst af kapital, hvars belopp Schoug uppgifvit till 4,165 kronor. Enligt vederbörligt läkarbetyg af den 3 november 1908 lider Schoug af neurasteni och börjande sjukliga ålderdomsförändringar i blodkärlen och hjärtat.

Styrelsen för bemälda skolor har i sitt yttrande anført, att med tagen hänsyn såväl till Schougs långa och väl vitsordade tjänstgöring vid skolorna som ock till de ömmande omständigheter, som verkligen föreläge, ansökningen syntes förtjänt att tillstyrkas.

Landtbruksstyrelsen har anført, att, då Schoug genom sin långvariga och väl vitsordade verksamhet inom Gottlands län såsom lärare och undervisare i skogshushållning gjort sig förtjänt af det allmänna, det syntes billigt att, när Schoug, som enligt hvad handlingarna utvisade, saknade egna tillgångar att vid afskedstagandet från sin tjänstebefattning kunna försörja sig, afginge från nämnda befattning, honom bereddes en pension för hans återstående lifstid, motsvarande hans nuvarande lön eller 1,000 kronor. Då hvarken Gottlands läns hushållnings-sällskap eller styrelsen för länets folkhögskola och landtmannaskola kunde antagas förfoga öfver medel härtill, har landtbruksstyrelsen hemställt, att Eders Kungl. Maj:t täcktes bereda Schoug pension å allmänna indragningsstaten.

Statskontoret har i sitt förstnämnda utlåtande framhållit, att med hänsyn därtill, att Schoug för sin befattning åtnjöte en aflöning af allenast 1,000 kronor, hinder torde hafva mött för vederbörande att bereda honom pension på sätt i nådiga kungörelsen den 28 juni 1907 angående delaktighet i döfstumlärarnas pensionsanstalt och folkskollärarnas änke- och pupillkassa för lärarpersonalen vid folkhögskolorna vore medgifvet. Såvidt handlingarna i ärendet gäfvé vid handen, syntes emellertid sökanden otvifvelaktigt blifva i behof af något understöd

efter afgången från sin befattning. Hans långvariga, väl vitsordade lärarverksamhet syntes också böra utgöra skäl för vederbörande att söka bereda honom någon pension på ålderdomen. Men då sökanden endast i jämförelsevis obetydlig omfattning och för lång tid sedan ägnat sig åt statstjänst, kunde statskontoret för sin del icke finna, att sådant understöd borde utgå uteslutande eller ens till största delen af statsmedel. Väl kunde det måhända anses billigt, att staten bidroge till understöd åt sökanden med något fyllnadsbelopp; men den hufvudsakliga delen syntes statskontoret gifvetvis böra beredas genom de institutioner, hvilka för sina ändamål under lång tid tagit sökandens arbetskraft i anspråk.

På grund häraf har statskontoret i detta utlåtande hemställt, att ansökningen icke måtte föranleda vidare åtgärd.

Domänstyrelsen har däremot i sitt förenämnda utlåtande i likhet med öfverjägmästaren hemställt om åtgärder för beredande åt Schoug af den sökta pensionen. Till stöd härför har domänstyrelsen utöfver de skäl, som redan af landtbruksstyrelsen framhållits, anfört hufvudsakligen följande:

Jämte uppehållande af sin verksamhet som lärare i skogshushållning vid förenämnda skolor hade det ålegat Schoug att tillhandagå enskilda jordägare inom länet med biträde i skogsskötsel. Hans härutinnan till gagn för skogsvården utförda arbete, som väl vitsordats, syntes enligt domänstyrelsens åsikt snarast vara att jämföra med det arbete, som ålåge en statens skogsingenjör. För sin lärarbefattning hade Schoug åtnjutit en aflöning af 1,000 kronor per år, hvilket belopp i sin helhet utgått af reservationsanslaget för skogsväsendet i likhet med arfvodena till statens skogsingenjörer. Beträffande pension åt skogsingenjör ville domänstyrelsen erinra, att Riksdagen år 1904 i anledning af Kungl. Maj:ts framställning i ämnet medgifvit skogsingenjörerna J. F. von Heideken och O. A. Kopp att hvardera från och med året näst efter det, hvarunder hans förordnande som skogsingenjör komme att upphöra, under sin återstående lifstid från allmänna indragningsstaten uppbära pensioner till belopp af 2,000 kronor för dem hvar.

Sökanden Schoug, som under endast jämförelsevis kort tid varit verksam i direkt statstjänst, hade likväl genom sin långvariga och väl vitsordade verksamhet inom Gottlands län såsom lärare och undervisare i skogshushållning gjort sig förtjänt af det allmänna.

I sitt den 22 september 1909 afgifna utlåtande har slutligen statskontoret förklarat sig icke hafva haft anledning att vid afgifvandet af det tidigare utlåtandet förutsätta annat, än att lärarverksamheten vore

det väsentliga vid sökandens befattning, hvadan, om staten ensam bekostade hela pensionen, sådant ansetts kunna leda till betänkliga konsekvenser för framtiden. Genom i ärendet återropade nådiga brevet till skogsstyrelsen den 18 december 1874 hade emellertid, enligt hvad statskontoret inhämtat, medgifvits, att ett belopp af 1,000 kronor finge för år 1875 af reservationsanslaget till skogsväsendet utgå såsom arfvode för en lärare i skogsskötsel vid Gottlands läns landtbruksskola, hvartill länets hushållningssällskap skulle äga utse en från skogsinstitutet utexaminerad person med skyldighet att ej blott bestrida undervisningen vid skolan i berörda ämne, utan ock på de tider af året, som icke upptoges af denna undervisning, biträda enskilda jordägare, som därom anmälde sig hos hushållningssällskapets förvaltningsutskott, med skogsodling och införande af ordnad hushållning å deras skogar, dock med villkor, att skolstyrelsen beredde ifrågavarande lärare såväl bostad med ved, ljus och upppassning vid skolan, som ock reseersättning och skäligt dagtraktamente af dem, som påkallade hans biträde vid skogsskötsel. Arfvodet för den sålunda upprättade befattningen, hvilken alltjämt innehafts af sökanden med undantag för tiden 1 maj 1877—1 augusti 1878, hade sedermera upptagits i domänstyrelsens år efter år af Kungl. Maj:t fastställda förslag till disposition af reservationsanslaget till skogsväsendet; och hade statskontoret inhämtat, att i fråga om denna befattning och villkoren för det därtill anslagna arfvodet alltjämt gällt enahanda bestämmelser utan annan ändring än att genom nådiga brevet den 27 juni 1885, i samband med nämnda skolas sammanslagning med länets folkhögskola, befattningen och arfvodet öfverflyttats till sistnämnda skola.

Statskontoret funne häraf framgå, att visserligen hela den kontanta aflöningen utginge af statsmedel, men att skolstyrelsen dock till aflöningsförmånerna lämnade ett ej obetydligt bidrag, som, med hänsyn tagen endast till de förut i ärendet tillgängliga upplysningar angående sökandens verksamhet, icke utan skäl kunde väntas efter vederbörandes afsked omsatt i bidrag till pensionen.

På grund af hvad numera i ärendet förekommit syntes det emellertid statskontoret, som om sökandens verksamhet såsom biträde vid skogsskötseln i länet vore en ingalunda oväsentlig del af hans åligganden, så att hans tjänst i detta hänseende intoge en alldeles särskild, af Gottlands läge och där rådande säregna förhållanden i afseende å skogshushållningen betingad ställning, som, enligt hvad domänstyrelsen upplyst, närmast motsvarade statens i öfriga delar af riket verkamma skogsingenjörers. Liksom det med hänsyn härtill gifvetvis finge anses

närmast åligga staten tillse, att sökanden efter lång tjänst icke saknade underhåll på ålderdomen, så syntes ock härigenom all fara för ett betänkligt precedensfall utesluten. Det föreslagna pensionsbeloppet, 1,000 kronor, motsvarande sökandens kontanta aflöning, hade i och för sig icke gifvit statskontoret anledning till erinran, och statskontoret ansåge sig icke hellre längre kunna vidhålla krafvet på bidrag från orten ens i förhållande till värdet af ofvanberörda naturaförmåner, enär väl dessa finge betraktas såsom uteslutande gifna för sökandens *lärar*-verksamhet. Med hänsyn till hvad numera blifvit i ärendet upplyst, ville statskontoret därför icke motsätta sig, att framställning gjordes hos Riksdagen i enlighet med landtbruksstyrelsens af domänstyrelsen biträdda förslag.

I anseende till den långvariga och väl vitsordade verksamhet i det allmännas tjänst, som Schoug utöfvat på Gottland, anser jag, lika med de i ärendet hörda myndigheterna, det vara med billighet öfverensstämmande, att Schoug, som numera uppnått 67 års ålder och enligt åberopadt läkarbetyg är sjuklig samt torde vid sin afgang från befattningen komma att sakna nödiga medel till sitt uppehälle, erhåller pension af statsmedel, helst de uti förevarande fall föreliggande säregna omständigheter synas, såsom statskontoret framhållit, utesluta faran, att pensionens beviljande skulle utgöra ett betänkligt precedensfall. Vid bestämmandet af pensionens belopp anser jag, i enlighet med hvad myndigheterna numera enhälligt tillstyrkt, att något bidrag från orten icke bör tagas i beräkning. Vid sådant förhållande synes mig pensionsbeloppet icke böra i detta fall bestämmas lägre än det kontanta årsarfvode, som Schoug under en lång följd af år uppburit af statsmedel, eller 1,000 kronor, och detta särskildt med hänsyn till det pensionsbelopp, som af Riksdagen, på sätt af domänstyrelsen och statskontoret erinrats, tillerkänts skogsingenjörer, med hvilkas befattning Schougs verksamhet synes närmast vara jämförlig.

Under åberopande af hvad sålunda i ärendet förekommit får jag därför hemställa, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen medgifva, att läraren vid Gottlands läns folkhögskola och landtmannaskola vid Hemse, extra jägmästaren Carl Alfred Eugène Schoug må från och med månaden näst efter den, hvarunder han frånträder lärarbefattningen i skogshushållning vid nämnda skolor, under sin återstående lifstid åtnjuta från allmänna indragningsstaten en årlig pension af 1,000 kronor.

I denna föredragandens hemställan förenade sig statsrådets öfriga ledamöter.

13:o.

Departementschefen, statsrådet Nylander anförde vidare:

Uti en till Eders Kungl. Maj:t ställd skrift har änkan efter svenska statens f. d. fiskeriagent i Berlin Alexander Heinrich Krüger, Mathilda Augusta Krüger, född Nordström, i underdånighet anhållit, att Eders Kungl. Maj:t täcktes till det belopp, Eders Kungl. Maj:t ansåge lämpligt, hos Riksdagen göra framställning om beviljande af pension åt henne. Till stöd för sin ansökning har änkan Krüger framhållit bland annat, att hennes man, åt hvilken beviljats pension från och med år 1909 till belopp af 2,000 kronor, enligt bifogad dödsattest afidit den 31 sistlidne augusti, att änkan Krüger enligt ansökningen likaledes bifogade läkarbetyg vore till kropps- och själskrafter så nedsatt, att hon icke kunde blifva i stånd att med eget arbete bidraga till sitt uppehälle, samt att, på sätt ansökningen bifogadt styrkt transumt af boupppteckningen efter hennes afidne man utvisade, behållningen i boet utgjorde 3,963 kronor 22 öre, hvaraf dock endast hälften lagligen tillfölle änkan.

Efter härå erhållen nådig remiss har landtbruksstyrelsen, i underdånigt utlåtande den 4 november 1909 anført följande.

År 1908 hade Riksdagen på förslag af Eders Kungl. Maj:t medgifvit, att Krüger finge å allmänna indragningsstaten från och med år 1909 under sin återstående lifstid uppbära en årlig pension af 2,000 kronor. Krüger hade alltsedan år 1888 varit anställd såsom agent för beredande af afsättning af produkter utaf den svenska fiskerinäringen i norra Tyskland, där han varit bosatt i Berlin, men hade på grund af sjuklighet blifvit urståndsatt att längre på tillfredsställande sätt fullgöra sina åligganden i ofvannämnda egenskap.

Då Krüger endast under så kort tid som från början af år 1909 till augusti månads slut samma år fått åtnjuta den honom beviljade pensionen och hans änka, som enligt flyttningsattesten från mantalskontoret i Göteborg vore född den 3 juni 1851 samt enligt ofvan åberopade läkarintyg numera vore till kropps- och själskrafter så nedsatt, att hon icke kunde bidraga till sitt uppehälle, enligt hvad visadt blifvit, icke ägde tillgångar för sin nödtorfiga försörjning, ansåge landtbruksstyrelsen billigheten kräfva, att staten lämnade henne något understöd för hennes återstående lefnad.

Vidkommande beloppet af detta understöd ansåge landtbruksstyrelsen, att detta skäligen borde bestämmas i likhet med hvad 1908 års Riksdag medgifvit vidkommande t. f. fiskeriintendenten i västra distrik-

[25.]

*Pension åt
fiskeriagenten
A. H. Krügers
änka M. A.
Krüger.*

tet A. H. Malms änka, Ester Johanna Gustafva Malm, född Rosengren, åt hvilken Riksdagen beviljat en årlig pension af 500 kronor.

Till följd af nådig remiss har statskontoret den 16 november 1909 i ärendet afgifvit underdånigt utlåtande och därvid, med hänsyn till förut antydda förhållanden, funnit understöd af statsmedel böra sökanden beredas. I fråga om beloppet af detta understöd har statskontoret erinrat därom, att enligt reglementet för civilstatens änke- och pupillkassa den 21 december 1907 änkepensionen — utan afseende å mannens längre eller kortare tjänstetid — motsvarade mannens delaktighetsbelopp, hvilket i sin ordning vore lika med en femtedel af det högsta pensionsunderlag, som för hans tjänst vore bestämdt enligt gällande lag angående civila tjänsteinnehafvares rätt till pension, dock att delaktighetsbeloppet icke finge öfverstiga 1,200 kronor eller understiga 100 kronor. Om mannen Krüger, hvilken i aflöning åtnjutit 5,000 kronor, motsvarande ett pensionsunderlag enligt pensionslagen af 3,333 kronor 34 öre, ägt rätt till delaktighet i nämnda kassa, skulle enligt reglementets bestämmelser delaktighetsbeloppet och således äfven änkepensionen i detta fall hafva utgjort 670 kronor. Med hänsyn härtill och då det icke kunde anses billigt, att det förhållande, att mannens pension till följd af dennes jämförelsevis korta tjänstetid bestämdes till endast 2,000 kronor eller $\frac{2}{5}$ af hans aflöning, finge inverka till minskning af det belopp, som i och för sig kunde i detta fall anses skäligt såsom änkepension, hade statskontoret icke något att erinra mot det af landtbruksstyrelsen föreslagna pensionsbeloppet 500 kronor.

Åberopande hvad sålunda i detta ärende förekommit, hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen medgifva,

att f. d. fiskeriagenten Alexander Heinrich Krügers änka Mathilda Augusta Krüger, född Nordström, må å allmänna indragningsstaten från och med år 1910 under sin återstående lifstid, så länge hon i sitt nuvarande änkestånd förblifver, åtnjuta en årlig pension af 500 kronor.

Statsrådets öfriga ledamöter förenade sig uti den af föredraganden sålunda gjorda hemställan.

14:o.

[26.]
Pension åt
geodetförman-
nen A. P.
Hedén.

Departementschefen, statsrådet Nylander anförde härefter:
I underdånig skrifvelse den 28 oktober 1908 gjorde chefen för rikets allmänna kartverk framställning om beredande af pension å 3,400 kronor åt geodetförmannen vid kartverket, filosofie kandidaten Anders

Petter Hedén. Sedan emellertid statskontoret i afgifvet utlåtande tillstyrkt ett pensionsbelopp af allenast 2,670 kronor, motsvarande två tredjedelar af Hedéns årsarfvode, 4,000 kronor, anhöll Hedén att få återtaga sin pensionsansökan; och lät Eders Kungl. Maj:t, med anledning af kartverkschefens därom gjorda framställning, genom beslut den 22 januari 1909 bero vid hvad i ärendet sålunda förekommit.

Nu har chefen för kartverket, på framställning af Hedén, uti skrifvelse den 7 oktober 1909 förnyat sin hemställan om pension åt denne samt därvid öfverlämnat Hedéns ansökning, jämte tjänsteförteckning, läkarbetyg och frejdebetyg. Af dessa intyg inhämtas att Hedén, som vore född den 12 mars 1841, till följd af ett slaganfall, som drabbat honom i början af maj månad detta år, vore för all framtid alldeles oförmögen att tjänstgöra och dessutom fullständigt urständssatt att på något annat sätt förtjäna sitt uppehälle.

I sin nu ifrågavarande ansökning har Hedén anfört hufvudsakligen följande.

Då han på grund af svårartad sjukdom ej sedan ett halft år tillbaka kunnat sköta sin tjänst och utsikter för att han åter skulle blifva arbetsför enligt bifogade läkarintyg helt och hållet saknades, hade Hedén ansett plikten såväl mot staten som mot sig själf bjuda att i hvad på honom berodde icke hindra, att hans befattning måtte kunna skötas af en fullt arbetsför man. Det vore i denna afsikt han nu gjorde framställning om beredande af pension. Då han ej hade den formella rättigheten till sådan och då hans aflöningsförhållanden icke varit sådana, att han genom besparingar förmått skaffa sig en ekonomiskt tryggad ställning för sin återstående lefnad, vore han emellertid efter afskedstagandet för sin ekonomi uteslutande hänvisad till den pension, som han kunde erhålla. Någon möjlighet för honom att dessutom kunna genom arbete skaffa sig inkomst vore icke förhanden. Pensionens belopp vore därför för honom af vitalt intresse. Som ytterligare motivering för sin anhållan om pension till belopp af 3,400 kronor har Hedén anfört följande. Genom år 1872 aflagd filosofie kaudidatexamen, motsvarande den nuvarande filosofie licentiatexamen, med betygen cum laude i matematik, cum laude i fysik och laudatur i astronomi hade Hedén innehåft för adjunksbeställning vid statens elementarläroverk nödig teoretisk kompetens, då han år 1874 inträdt som extralärare vid Ladugårdslands elementarläroverk. Efter ett års tjänst i denna befattning hade han enligt förordnande af chefen för generalstaben af den 11 december 1874 öfvergått till sin innehafvande tjänst som geodet vid generalstabens topografiska afdelning eller sedermera rikets

allmänna kartverk. Hans sammanlagda tjänstetid utgjorde således 36 år. Denna tjänstgöring som geodet borde kunna likställas med tjänst som läroverksadjunkt bland annat på grund af vissa af Hedén angifna uttalanden, dels i ett den 6 maj 1878 afgifvet underdånigt betänkande rörande Sveriges offentliga kartverk, dels i en vid detta utlåtande fogad reservation af dåvarande kartverkschefen och dels i ett vid kartverkskommissionens andra utlåtande den 12 september 1907 fogadt yttrande af professorn vid generalstaben. Vidare har Hedén erinrat, att chefen för rikets allmänna kartverk i sitt underdåniga förslag till löneroglering för kartverkets civila personal af den 23 februari 1909 med direkt tillämpning på honom anfört följande: »Dock anser jag mig böra föreslå, att den af nu tjänande geodeter, som aflagt filosofie kandidatexamen enligt 1852 års stadga, må — alldenstund han därigenom förvärfvat kunskaper motsvarande filosofie licentiats enligt nu gällande stadga — uppflyttas i observators löneklass med tjänsteårsberäkning från första anställning i statens tjänst.» — —. »Enär 'observatorerna' synas mig i flera hänseenden jämnställda med lektorer vid rikets allmänna läroverk — —». Särskildt i aflönings- och pensions hänseende vore likheten med lektor fullständig i detta förslag. Alltsedan början af Hedéns tjänstemannabana hade han sålunda haft goda skäl att förvänta pensionsrätt och nu senast i början af innevarande år hade för honom hägrat förhoppningen att till och med blifva i detta afseende jämnställd med läroverkslektor. Af den bifogade tjänsteförteckningen framginge arten och omfattningen af hans tjänstgöring. Den hade omfattat alla slag af vid kartverket förekommande geodetiska fältarbeten, bland annat första ordningens triangulering i Norrlands svårtillgängliga fjälltrakter. I regel hade dessa arbeten årligen pågått under 5 sommarmånader. Hedéns byråarbete åter hade bestått dels i beräkning af nämnda geodetiska arbeten, dels i reduktion af astronomiska observationer och andra vetenskapliga räknearbeten. Den kompetens, som denna verksamhet förutsatte, torde vara fullt jämförbar med läroverksadjunkts. Sistnämnda befattningsinnehafvare åtnjote ledighet under sommarmånaderna, då Hedén däremot under sina 35 års tjänst som geodet icke förrän det sista halfåret på grund af sjukdom haft och ej af annan orsak kunnat erhålla sådan ledighet i följd af tjänstens beskaffenhet. Läroverksadjunkt vore dessutom berättigad till pension vid 65 lefnads- och 35 tjänstår, under det Hedén vid eventuell pensionering år 1910 skulle innehafva öfver 69 lefnads- och mer än 36 tjänstår.

Kartverkschefen har anfört, att Hedén under hela den tid af 35 år, han varit anställd vid kartverkets geodetiska arbeten, därstädes

nedlagt ett synnerligen samvetsgrant arbete samt ådagalagt en flit, rådighet och ihärdighet, trots alla svårigheter, hvilken måste betecknas såsom högst berömvärd. Hans framstående skicklighet inom sin vetenskap hade jämte nyssnämnda egenskaper medfört synnerligen goda resultat, när det gällt rikets kartläggning.

I fråga om pensionsbeloppets storlek ansåge kartverkschefen sig fortfarande hafva skäl ifrågasätta ett belopp af 3,400 kronor. Visserligen utgjorde denna summa mera än $\frac{2}{3}$ af det arfvode 4,000 kronor, som Hedén under senare år åtnjutit, hvilken proportion, såsom i statskontorets förberörda yttrande uppvisats, vore den i pensionslagen den 11 oktober 1907 fastställda för sådana tjänstemän, hvilkas aflöning ej utginge såsom lön och tjänstgöringspenningar. Sagda pensionslag vore dock ej i förhandenvarande fall tillämplig. De rikets allmänna kartverk tillhörande tjänstemän, som ej vore uppförda på generalstabens stat, åtnjöte endast arfvoden, hade ej rätt till pension och betalade inga pensionsafgifter. Angående geodeternas pensionsbelopp, som för hvarje särskildt fall bestämts af Riksdagen på Kungl. Maj:ts proposition, funnes således intet allmänt lagstadgande, och af något sådant stadgande hade sålunda ej heller berott, att i allmänhet civila tjänstemän vid rikets allmänna kartverk vid afskedstagandet blott erhållit $\frac{2}{3}$ af sitt arfvode såsom pension. Någon regel hade dock ej detta varit, i det Kungl. Maj:t i vissa fall föreslagit och Riksdagen beviljat pension med större procent af arfvodet, än som af nyss nämnda tal angåfves. Sålunda hade 1896 års Riksdag beviljat pension med 80 procent af arfvodet åt den framstående kartografen Dahlman, och så sent som 1907 hade Riksdagen beviljat 2,800 kronor såsom pension åt gravören Herlin d. v. s. 93 procent af hans till 3,000 kronor uppgående arfvode. I båda dessa fall hade Riksdagen på Kungl. Maj:ts förslag tagit hänsyn till vederbörandes synnerligen framstående förtjänster om kartverket och — i sistnämnda fall — äfven till storleken af inkomst af tjänst vid sidan af arfvodet. Det syntes kartverkschefen, som under sådana förhållanden dylikt beräkningssätt äfven borde följas, då det gällde en person med de vetenskapliga meriter, som ägdes af geodetförmannen Hedén, och med den framstående samvetsgrannhet och skicklighet denne i sitt fack ådagalagt, så mycket mera som äfven Hedéns inkomster under tjänstgöring — likasom förut gravören Herlins — ej inskränkt sig till arfvodet under byråttjänstens fem dagliga arbetstimmar. För Hedén hade nämligen tillkommit aflöning för fältarbeten, hvilken aflönings sammanlagda belopp uppgått till ungefär 1,200 kronor årligen.

Då härtill komme, att Hedén, som ej ägde någon enskild förmögenhet och som nu vore ett år äldre, än när frågan om hans pensionering sist förevarit, genom sjukdom blifvit fullkomligt oförmögen att på något sätt skaffa sig några biinkomster och säkerligen under sin återstående lefnad måste använda en ej ringa del af den ifrågasatta pensionen på sjukvård, ansåge kartverkschefen sig hafva ändå större skäl att i underdånighet vidhålla hvad han redan år 1908 i frågan föreslagit.

Statskontoret har den 16 oktober 1909 afgifvit infordradt underdånigt utlåtande i frågan, därvid hufvudsakligen följande anförts. Efter det statskontoret afgifvit förut omförmälda utlåtande öfver Hedéns år 1908 gjorda pensionsansökning, hade, med hänsyn till hvad som upplysts angående Hedéns hälsotillstånd och bristande arbetsförmåga, ytterligare anledning uppstått att genom beviljande af pensionsförmån bereda honom tillfälle att utan alltför kännbar minskning af inkomsterna afgå från befattningen. Beträffande pensionsbeloppet hade statskontoret erinrat, att ämbetsverket i sitt förra utlåtande häfdat den uppfattning, att pensionsbeloppet borde afpassas efter den tjänsten åtföljande aflöningen och i detta fall, såsom merendels vid föregående dylika pensionsfrågor, beräknas till $\frac{2}{3}$ af aflöningen samt alltså för Hedén, som enligt kartverkschefens uppgift åtnjöte ett årsarfvode, inberäknadt förmansarfvodet, af 4,000 kronor, bestämmas till 2,670 kronor. Och hade statskontoret då ansett så mycket större skäl föreligga för tillämpning af nämnda beräkningsgrund, som angifna förhållandet mellan aflöning och pension numera blifvit genom pensionslagen fastslaget att gälla för sådana nämnda lag underkastade tjänster, hvilkas aflöning icke fördelats i lön och tjänstgöringspenningar. Sålunda hade statskontoret visserligen, lika litet som kartverkschefen, ansett Hedéns befattning vara underkastad bestämmelserna i pensionslagen — i sådant fall skulle ju icke erfordras framställning i saken till Riksdagen. Men gentemot kartverkschefen hade statskontoret i berörda utlåtande såsom sin uppfattning uttalat och ansåge fortfarande, att genom pensionslagen ett nytt, starkt stöd tillkommit för tillämpning af ofvan angifna beräkningsgrund, i det att, då genom pensionslagen bestämts ett visst förhållande mellan aflöning och pension för tjänstinnehafvare, som med afgift finge bidraga till egen pensionering, skäl icke syntes föreligga att för tjänstinnehafvare, som icke finge vidkännas bidrag för sådant ändamål, tillämpa en till högre pension ledande beräkningsgrund.

Vid beräkning af pensionsbeloppet syntes emellertid, enligt hvad statskontoret nu vidare anført, böra såsom förut i liknande fall skett, exempelvis beträffande gravören vid kartverket C. E. R. Herlin, som

på Kungl. Maj:ts förslag enligt beslut af 1907 års Riksdag undfått pension, tagas hänsyn icke blott till vederbörandes fasta arfvode, utan till hela inkomsten i tjänsten. Nu hade kartverkschefen meddelat, att Hedén utom de arfvoden å tillhoppa 4,000 kronor, om hvilka af kartverkschefen i hans föregående framställning i ämnet upplysning lämnats, uppburit särskild aflöning för fältarbeten till belopp af ungefär 1,200 kronor årligen, så att sammanlagda inkomsten af tjänsten för honom uppgått till omkring 5,200 kronor årligen. Vid sådant förhållande vore det blott ett fasthållande af förut angifna beräkningsgrund, då statskontoret nu förklarade sig icke hafva något att erinra mot det af kartverkschefen föreslagna pensionsbeloppet för Hedén eller 3,400 kronor.

Med anledning af hvad sålunda förekommit hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen medgifva,

att geodetförmannen vid rikets allmänna kartverk Anders Petter Hedén må å allmänna indragningsstaten under sin återstående lifstid åtnjuta en årlig pension af 3,400 kronor, att utgå från och med månaden näst efter den, då han varder entledigad från sin befattning vid kartverket.

I denna föredragandens hemställan instämde statsrådets öfriga ledamöter.

Hvad statsrådet beträffande de under förestående punkter 12—14 omförmälda ärenden hemställt behagade Hans Maj:t Konungen i nåder bifalla; och skulle protokollsutdrag härom öfverlämnas till finansdepartementet för behörigt iakttagande vid uppgörande af förslag till reglering af utgifterna under riksstatens tionde hufvudtitel.

Ur protokollet:
Ernst Öberg.

*Utdrag af protokollet öfver landförsvarsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 20 november 1909.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern LINDMAN,
Statsråden: PETERSSON,
HEDERSTIERNA,
SWARTZ,
grefve HAMILTON,
grefve EHRENSVÄRD,
MALM,
LINDSTRÖM,
NYLANDER.

Departementschefen, statsrådet Malm, anförde:

[31.] »För beredande af tillfälliga understöd åt afskedade underofficerare och vederlikar vid armén i enlighet med de af Kungl. Maj:t med 1907 års Riksdag bestämda grunder har Riksdagen beviljat ett förslagsanslag å extra stat af 34,360 kronor för hvart och ett af åren 1908 och 1909 samt af 30,620 kronor för år 1910.

Till åtlydnad af Kungl. Maj:ts i nådigt bref den 18 oktober 1907 meddelade föreskrift därom, att direktionen öfver arméns pensionskassa skulle årligen till Kungl. Maj:t aflämna uppgift angående det anslagsbelopp, som med hänsyn till de under löpande året utbetalda belopp samt de understödstagare, som under året afidit eller eljest såsom behöriga sökande afgått, kunde beräknas för nästpåföljande år blifva erforderligt för ifrågavarande ändamål, har direktionen öfver nämnda pen-

Angående
anslag till
tillfälliga
understöd åt
afskedade
under-
officerare och
vederlikar vid
armén.

sionskassa uti underdånig skrifvelse den 3 innevarande månad meddelat, att 29 af de personer, som skulle kunnat erhålla understöd från detta anslag, enligt ingångna underrättelser affidit eller af annan anledning upphört att vara behöriga sökande. Högsta möjliga understödsbelopp, verkliga eller beräknade, har för dessa uppgått till sammanlagdt 2,789 kronor. Då emellertid enligt Riksdagens beslut år 1909 under tionde hufvudtiteln, punkten 70, såsom berättigade sökande tillkommit tre personer med ett sammanlagdt högsta understödsbelopp af 300 kronor, har direktionen ansett, att ifrågavarande anslag för år 1911 borde efter frånräknande af skillnaden mellan sistnämnda tvenne belopp uppföras med 28,131 kronor; och får jag fördenskull hemställa, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att för utdelande af tillfälliga understöd åt afskedade underofficerare och vederlikar vid armén i enlighet med de af Kungl. Maj:t med 1907 års Riksdag bestämda grunder å extra stat under tionde hufvudtiteln för år 1911 uppföra ett förslagsanslag af 28,131 kronor.»

Till denna departementschefens hemställan, hvar-
uti statsrådets öfriga ledamöter instämde, täcktes Hans
Maj:t Konungen lämna nådigt bifall; och skulle ut-
drag af protokollet härom meddelas finansdepartementet
för iakttagande vid uppgörande af förslag till reglering
af utgifterna under riksstatens tionde hufvudtitel.

Ex protocollo:
Gunnar Åkerman.

*Utdrag af protokollet öfver jordbruksärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 31
december 1909.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern LINDMAN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena greve TAUBE,
Statsråden: PETERSSON,
HEDERSTIERNA,
SWARTZ,
greve HAMILTON,
greve EHRENSVÄRD,
MALM,
LINDSTRÖM.
NYLANDER,
von SYDOW.

206:o.

Departementschefen, statsrådet Nylander anförde vidare.

[35.]
*Tillfälligt
understöd åt
vissa pensione-
rade krono-
jägare.*

Vid den löneroglering för skogsstaten, som ägde rum år 1889, bestämdes kronojägaras aflöning sålunda: lön 400 kronor, tjänstgöringspenningar 400 eller 300 kronor, beroende på tjänstgöringsorten, samt rätt till ett ålderstillägg af 100 kronor å tjänstgöringspenningarna, hvarförutom kronojägare tillförsäkrades förmånen af fri bostad eller såsom ersättning därför 100 kronor; och utgick enligt samma löne-

reglering den kronojägare tillkommande pension med ett mot hela lönen svarande belopp af 400 kronor.

År 1905 beslöts den förändring i denna löneroglering, att ålders-tillägget å 100 kronor skulle från och med år 1906 anses ingå i aflöningen såsom lön i stället för såsom tjänstgöringspenningar; hvarvid dock fästades det villkor, att å aflöningsförmånerna skulle afgå och åt statsverket besparas ett belopp af 15 kronor. Detta beslut fattades i syfte att såmedelst bereda kronojägare pensionsförhöjning från 400 kronor till 500 kronor, och hade såsom ett särskildt talande skäl för denna aflöningsförändring framhållits, hurusom pensionsbeloppet, sådant det dittills utgått, varit alltför ringa icke blott i och för sig utan jämväl och i synnerhet i förhållande till de aflöningsförmåner, som under tjänstetiden utgått.

Under år 1908 antogs fullständigt ny aflöningsstat för skogsstaten, hvari kronojägare tillerkänts — utom tjänstgöringspenningar till belopp af respektive 700 kronor, 600 kronor och 500 kronor, beroende å tjänstgöringsorten — lön af 600 kronor med tre ålderstillägg, hvardera å 100 kronor, samt bostadslägenhet eller hyresersättning af 100 kronor. Såsom följd häraf utgår pensionen numera med 900 kronor.

Hos Eders Kungl. Maj:t hafva nu förre kronojägaren i Ås—Redvägs bevakningstrakt af Svältornas revir Eduard Vilhelm Mörk och förre kronojägaren i Nolåsens bevakningstrakt af samma revir Johan Niklas Andersson, hvilka vid afskedstagandet, Mörk den 4 juni 1904 och Andersson den 13 april 1905 kommit i åtnjutande hvardera af en årlig pension af 400 kronor, uti en till Eders Kungl. Maj:t ställd skrift af den 4 augusti 1908 anhållit att blifva uppflyttade från den 1 januari 1909 till 500 kronors pension. Därvid hafva sökandena, jämte förmålan att de varit anställda i skogsstatens tjänst, Mörk sedan den 3 maj 1865 och Andersson sedan den 9 oktober 1873, anført, hufvudsakligen, att de under sin tjänstetid mot en ringa aflöning haft en svår och ansträngande tjänstgöring och att de nu i sin fattigdom funne det hårdt, att deras pension ej uppginge till mer än 400 kronor, under det att de af deras kamrater, som afgått ett eller två år senare, oaktadt mindre och lättare tjänstgöring, åtnjöte pension med 500 kronor.

Öfver denna framställning hafva infordrade underdåniga utlåtanden afgifvits den 17 september 1908 af domänstyrelsen och den 10 oktober samma år af statskontoret, hvarefter domänstyrelsen den 31 i sistnämnda månad afgifvit förnyadt utlåtande i ämnet.

Uti sitt först afgifna utlåtande har domänstyrelsen anført, att styrelsen, som visserligen funne ifrågavarande ansökning behjärtansvärd,

likväl, enär ett bifall därtill skulle med hänsyn till den stora mängd befattningshafvare i statens tjänst, som stode i samma ställning, hafva en mycket vidsträckt räckvidd, och då en tidsgräns för inträde i högre pensions- eller löneklass i allt fall måste finnas bestämd, hemställt, att ansökningen i fråga ej måtte föranleda någon åtgärd.

Statskontoret har uti sitt utlåtande anført hufvudsakligen följande.

Statskontoret ansåge sig visserligen icke kunna tillstyrka, att framställning gjordes till Riksdagen om beviljande endast åt de två sökandena af den pensionsförhöjning, de hvar för sig ifrågasatt; men då i betraktande toges, att af alla f. d. tjänst innehafvare, som af staten erhöle pension, kronojägarna hittills gifvet hört till de sämst lottade, att det otvifvelaktigt måste vara för dem synnerligen svårt att under en dyr tid få pensionen att räcka till nödorstlig bärgning, och att åt dessa mäns närmaste vård dock under en lång följd af år varit anförtrödd statsegendom af högst betydligt och gifvande värde, det syntes statskontoret vara anledning öfverväga, huruvida icke en allmän förhöjning af de kronojägar pensioner, som icke uppginge till 500 kronor, borde och kunde medgifvas.

Högst 56 kronojägare åtnjöto pension å allmänna indragningsstaten till belopp af 400 kronor, till en kronojägare utginge sådan pension med 450 kronor och till en annan med 375 kronor. Om pensionsbeloppet förhöjdes för en hvar af dessa pensionärer till 500 kronor, skulle detta medföra en årlig kostnad för statsverket, hvilken för det dåvarande ej skulle öfverstiga 5,775 kronor. Detta belopp skulle emellertid år efter år komma att nedgå för att snart nog helt och hållet försvinna. Med anslutning till hvad statskontoret sålunda anført och under erinran, hurusom 1907 års Riksdag på framställning af Kungl. Maj:t beviljat å extra stat ett förslagsanslag af 34,360 kronor för utdelande af tillfälligt understöd åt afskedade underofficerare och vederlikar vid armén enligt vissa närmare angifna grunder, har statskontoret hemställt, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen besluta, att vid tiden för utlåtandets afgifvande från allmänna indragningsstaten åt kronojägare anvisad pension, som ej uppginge till 500 kronor för år räknadt, måtte från och med år 1909 utgå med ett till 500 kronor om året förhöjdt belopp.

Uti sitt utlåtande af den 31 oktober 1908 har domänstyrelsen, med hänsyn till hvad statskontoret sålunda anført och upplyst, samt då den ekonomiskt synnerligen ogynnsamma ställning, hvori särskildt de kronojägare befunde sig, som före utgången af år 1905 erhållit af-

sked med pension, vore särdeles behjärtansvärd, instämt i statskontorets framställning. Domänstyrelsen har därjämte upplysningsvis meddelat, att de af statskontoret föreslagna åtgärder icke berörde någon af de kronojägare, som på sin tid vägrat ingå på förenämnda, år 1905 beslutade förändring af 1889 års löneroglering.

Vidare har förre kronojägaren i Arfåns bevakningstrakt af Norra Lycksele revir Emanuel Nilsson, hvilken genom Eders Kungl. Maj:ts beslut den 31 juli 1908 förklarats berättigad att från och med månaden näst efter den, hvarunder afsked från hans kronojägarbefattning blefve honom beviljadt, under sin återstående listtid från anslaget till pensionering af civila tjänst innehafvare uppbära en årlig pension af 380 kronor, samt därefter den 20 augusti 1908 erhållit afsked, i underdånighet anhållit om förhöjning af nämnda pensionsbelopp.

Nilsson har såsom stöd för sin ansökning anført, att han, som vore född den 29 augusti 1842 och från den 12 december 1881 till ofvannämnda den 20 augusti 1908 varit anställd vid skogsstaten, under denna tid haft en ansträngande tjänstgöring samt särskildt under de första åren åtnjutit obetydliga löneförmåner.

Under år 1908 hade Nilsson, emellertid, ehuru han ej uppnått det antal tjänstår, som erfordrades för erhållande af full pension, nödgats afgå från sin tjänst mot åtnjutande af pension till ett i förhållande till tjänstårens antal afkortadt belopp af 380 kronor om året, och vore denna summa jämte den obetydliga inkomst, Nilsson på annat sätt kunde förskaffa sig, ej tillräcklig för att bereda honom och hans familj en någorlunda dräglig utkomst, helst därtill komme, att hans hustru vore sjuklig.

Domänstyrelsen, som den 9 februari 1909 afgifvit underdånigt utlåtande öfver Nilssons framställning, har därvid, under framhållande, hurusom Nilsson i anledning af uppnådda mer än 65 lefnadsår icke ansetts kunna få kvarstå i tjänst in på år 1909, i hvilket fall han på grund af den för skogsstaten i och med sagda år inträdda löneroglering skulle kommit i åtnjutande af afsevärdt högre pensionsbelopp, hemställt, att Eders Kungl. Maj:t måtte behjärta Nilssons anhållan; och har domänstyrelsen därvid tillika hänvisat till styrelsens förenämnda den 31 oktober 1908 afgifna utlåtande.

Statskontoret, som den 9 mars 1909 yttrat sig öfver nu förevarande framställning, har till en början erinrat om hvad statskontoret uti sitt förberörda utlåtande den 10 oktober 1908 föreslagit i fråga om förhöjning till 500 kronor af vissa från allmänna indragningsstaten åt

kronojägare anvisade pensioner samt vidare anfört följande. Detta statskontorets förslag kunde dock icke lända till förmån för Nilsson, enär dennes pension icke utginge från allmänna indragningsstaten utan från anslaget till pensionering af civila tjänstinnehafvare; men statskontoret ansåge goda skäl föreligga att bereda jämväl Nilsson pensionsförhöjning till sagda belopp. Visserligen hade förenämnda Andersson och Mörk erhållit afsked före utgången af år 1905 med tillgodonjutande af då gällande pensionsbelopp af 400 kronor, under det att däremot vid tiden för Nilssons afskedstagande den genom 1905 års Riksdags beslut rörande kronojägarers ålderstillägg föranledda pensionsförhöjningen till 500 kronor trädt i tillämpning; men därjämte hade lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänstinnehafvares rätt till pension tillkommit, i följd hvaraf Nilsson nödgades vid uppnådd lefnadsålder af 65 år afgå från tjänsten med åtnjutande af pension till ett i förhållande till tjänstårens antal afkortadt belopp af 380 kronor om året. Det kunde enligt statskontorets uppfattning icke förnekas, att de kronojägare, hvilka under år 1908, då den gamla lönestaten ännu gällde men pensionslagen redan trädt i kraft, nödgats afgå från tjänsten utan att hafva uppnått 35 tjänstår, kommit i ett synnerligen ogynnsamt läge, i det att pensionslagens bestämmelser om afkortad pension kommit att tillämpas på det jämförelsevis låga pensionsbelopp, som gällt, innan den nya lönestaten med 1909 års ingång trädt i tillämpning. I lika ogynnsam ställning som Nilsson befunne sig endast ytterligare tre f. d. kronojägare, nämligen L. E. Lindh, P. M. Lönn och N. J. Sandgren, hvilka under år 1908 erhållit afsked med afkortade pensioner till belopp af respektive 340, 420 och 390 kronor.

Statskontoret har härjämte åberopat, i tillämpliga delar, hvad statskontoret anfört i nyss berörda underdåniga utlåtande af den 10 oktober 1908 äfvensom Eders Kungl. Maj:ts nådiga proposition till 1909 års Riksdag om tilläggspension till f. d. förste landtmätaren A. Lejdström; och har statskontoret hemställt, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen medgifva, att en hvar af de f. d. kronojägare, hvilka under år 1908 från tjänsten afgått med afkortade pensioner, måtte från allmänna indragningsstaten årligen från och med år 1909 uppbära så stort belopp, att detsamma jämte innehafvande pension komme att uppgå till 500 kronor.

Det torde ej kunna förnekas, att kronojägare, som i likhet med de nu ifrågavarande efter en lång, ofta ansträngande och ansvarsfull anställning i statens tjänst nödgats afgå med en pension af endast

omkring 400 kronor, måste under numera inträdda dyra tider finna det förenadt med betydliga svårigheter, om ej rent af omöjligt att på denna lilla pension bereda sig och sin familj nödtorftig bärning. Efter afskedet torde en kronojägare särskildt med hänsyn till sin ålder i regel hafva föga utsikt att kunna förskaffa sig andra inkomster och ännu mindre synes sannolikheten vara, att han under sin tjänstetid af sin knappt tillmätta afföning kunnat aflägga några besparingar. I de allra flesta fall torde han vara hänvisad så godt som uteslutande till pensionen och han torde då knappt kunna undgå att på gamla dagar blifva utsatt för att lida nöd. Under sådana omständigheter finner jag mig icke kunna underlåta att föreslå Eders Kungl. Maj:t att vidtaga åtgärder för förbättrande i någon mån af nu ifrågakvarande pensionärers ekonomiska ställning. Och i likhet med statskontoret finner jag det därvid rättast, att möjlighet att komma i åtnjutande af dylik hjälp beredes ej blott dem, som redan nu gjort ansökan därom, utan äfven alla dem, som befinnas vara likställda med de förra. I förbigående kan jag här nämna, att ansökningar af enahanda innebörd som de här ofvan omnämnda numera inkommit från flere afskedade kronojägare i samma ställning som Mörk och Andersson, ehuru jag icke ansett nödigt att särskildt redogöra för dessa ansökningar.

Visserligen kan med fog sägas, att, när en statstjänare efter uppnådd pensionsålder tillerkänts honom författningsenligt tillkommande pension, staten icke vidare står i någon förbindelse till honom. Men i nu förevarande fall föreligger ett alldeles särskildt förhållande: det utgående pensionsbeloppet är så ringa, att det numera måste anses uppgå ej ens till existensminimum. Att staten då bör träda emellan, för att förhindra att den pensionerade statstjänaren lider nöd, torde få anses skäligt och rimligt. Det är med denna synpunkt för ögonen, som jag finner mig böra föreslå, att nu ifrågakvarande afskedade kronojägare beredes någon ekonomisk hjälp utöfver nu utgående pension.

Såsom statskontoret påpekat, är här fråga om två grupper pensionerade kronojägare: dels sådana, som erhållit afsked med pension från allmänna indragningsstaten till belopp, understigande 500 kronor, och dels sådana — 4 till antalet —, som under år 1908 erhållit afsked med afkortad pension från anslaget till pensionering af civila tjänstnehafvare. Något skäl att i förevarande hänseende skilja på dessa två grupper finner jag icke föreligga. Kronojägarna i båda grupperna synas mig böra beredas bidrag af statsmedel till den storlek, att detta jämte den utgående pensionen må för hvar och en kunna uppgå till ett belopp af högst 500 kronor.

Att låta detta bidrag utgå i form af tilläggs- eller fyllnadspension, såsom statskontoret och domänstyrelsen föreslagit, finner jag emellertid ej lämpligt. Den de afskedade kronojägarna tillkommande pensionen är redan en gång för alla bestämd och det tilltänkta extra bidraget skall mera ha karaktären af ett tillfälligt understöd på grund af deras nödställda belägenhet. Bidraget torde ej heller utan vidare böra utgå till alla dessa afskedade kronojägare, utan endast i den mån de visa sig vara i behof däraf. På grund häraf finner jag det lämpligast, att de erforderliga medlen uppföras å extra stat under tionde hufvudtiteln såsom ett särskildt förslagsanslag i likhet med det af statskontoret omnämnda anslaget till tillfälligt understöd åt afskedade underofficerare och vederlikar vid armén.

Beträffande det erforderliga anslagets storlek tillåter jag mig hänvisa till statskontorets därom lämnade utredning. Däraf framgår, att för ändamålet skulle vid tidpunkten för afgifvande af statskontorets utlåtanden erfordras till den ena gruppen kronojägare ett belopp af högst 5,775 kronor och till den andra gruppen högst 470 kronor eller tillhopa högst 6,245 kronor. Enligt hvad jag inhämtat, har emellertid, sedan statskontoret uppgjorde denna beräkning, åtskilliga till den förra gruppen hörande kronojägare aflidit, hvadan för år 1910 anslaget torde kunna beräknas till högst 5,695 kronor eller i jämnadt tal 5,700 kronor. Det erforderliga beloppet kommer, såsom ock statskontoret framhållit, att med hvarje år nedgå för att snart nog alldeles försvinna.

På grund af hvad jag sålunda anfört får jag i underdånighet hemställa det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att å extra stat under tionde hufvudtiteln för år 1911 uppföra ett förslagsanslag af 5,700 kronor för utdelande af tillfälliga understöd åt pensionerade kronojägare, under villkor att understöd ej må tilldelas annan än den, som styrker sig vara i behöfvande omständigheter och antingen erhållit afsked med pension från allmänna indragningsstaten till belopp, understigande 500 kronor, eller ock under år 1908 erhållit afsked med afkortad pension från anslaget till pensionering af civila tjänstinnehafvare, samt att i afseende å understödets storlek iakttages, att detsamma jänte den utgående pensionen icke må tillsammans öfverstiga 500 kronor.

I denna hemställan förenade sig statsrådets öfriga ledamöter.

Hvad statsrådet sålunda hemställt behagade Hans Maj:t Konungen bifalla, med föreskrift tillika att utdrag af detta protokoll skulle tillställas finansdepartementet för iakttagande vid uppgörandet af förslag till reglering af utgifterna under riksstatens tionde hufvudtitel.

Ur protokollet:
Erland Falk.

Statsverkspropositionens justering.

*Utdrag af protokollet öfver ett finansärende, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 15
januari 1910.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern LINDMAN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena greve TAUBE,
Statsråden: PETERSSON,
HEDERSTIERNA,
SWARTZ,
greve HAMILTON,
greve EHRENSVÄRD,
MALM,
LINDSTRÖM,
NYLANDER,
VON SYDOW.

Departementschefen, statsrådet Swartz föredrog för justering ett i öfverensstämmelse med Kungl. Maj:ts förut fattade, af statsrådet enhälligt tillstyrkta beslut uppsatt förslag till Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående statsverkets tillstånd och behof.

Hans Maj:t Konungen täcktes, enligt statsrådets underdåniga tillstyrkande, i nåder gilla berörda förslag, sådant det finnes detta protokoll bilagdt; och skulle i enlighet därmed öförmälda nådiga proposition till Riksdagen aflåtas.

Ur protokollet:
Axel Alexanderson.